

A
BÜNTETŐNOVELLA
ZSEBKÖNYVE

(1908 : XXXVI. t.-c.)

IRTA

EDVI ILLÉS KÁROLY DR.

BUDAPEST,
RÉVAI TESTVÉREK IROD. INTÉZET R.-T. KIADÁSA
1908

Előszó.

A büntetőnovella nagy változást idéz elő büntetőjogunk ama területein, amelyekre rendelkezései kiterjednek.

A büntetés föltételes fölfüggesztésének új intézménye (I. fej.) a btk. és a ktk. általános rendelkezéseit egészíti ki; a fiatalakra vonatkozó II. fejezet pedig a btk. 83—85. s a ktk. 19., 32. és 65. §-ainak hatályonkívül helyezésével egészen új alapokra fekteti a 18. évüket még be nem töltött fiatalok büntetési rendszerét. Az e fejezetben előforduló 32. § a btk. 87. §-ának kétes értelmű rendelkezését helyettesíti félre nem érthető meghatározásával annak, hogy a 20. évét be nem töltött büntettes halál és életfogytig tartó fegyházbüntetés helyett minő büntetéssel toroltassék meg. Az

utóbbi rendelkezés a büntetőnovella törvénynyé válása után akadálytalanul életbe léphet, míg az I. és II. fej. többi rendelkezéseit az igazságügyminiszter csak bizonyos intézmények létesítése után léptetheti hatályba.

A büntetőnovellának a törvénytárban való közzététele után nyomban életbeléptethetők a III. és IV. fejezet rendelkezései, amelyek a büntetőtörvénykönyveknek a mellékbüntetésekre s a büntetőeljárás során elkobzott tárgyak hováfordítására vonatkozó általános, továbbá a pénzhamisításra, a lopásra, a csalásra s a tulajdon elleni kihágásra vonatkozó különös rendelkezéseit módosítják. Ezekkel együtt hatályba léphetnek a kerítés megbüntetésére vonatkozó új rendelkezések is.

E zsebkönyv a büntetőnovella egész anyagát világos és könnyen átnézhető rendszerbe foglalta össze. A törvény indokolásából fölvettem annyit, amennyit az új intézmények teljes megértéséhez s az egyes §-oknak a törvényhozó intentiójával megegyező alkalmazásához tudni szükséges. A magyarázó jegyzetekben pedig az új rendelkezéseket elsősorban fönnálló büntető-

törvényeink szempontjából világítottam meg s emellett lehető rövidséggel fölhoztam mindazt, ami az új törvény megértése és gyakorlati alkalmazása szempontjából jelentőséggel bír.

*A büntetőnovella zsebkönyve folytatása és kiegészítése a magyar büntetőtörvények zsebkönyvének, melynek forgalomban levő negyedik kiadása az új törvény változtatásait még nem tartalmazza. E két zsebkönyv együtt és egymást kiegészítve meríti ki az élő magyar büntetőjogot.**

Budapest, 1908 július.

E. I. K.

Ez előszó megírásakor a büntetőnovella szentesített szövege még nem jelent meg a törvénytárban és így a törvénycikk száma kimaradt a címlapról. E körülmény azonban, — tekintve, hogy az országgyűlés két háza által elfogadott és szentesítés végett fölterjesztett szövegen már nem történhetik változtatás, — nem szolgálhatott akadályul annak, hogy a kiadó e zsebkönyvet már most közrebocsássa s ezáltal az új törvény tanulmányozását a jogászközönségnek hozzáférhetővé tegye. A novella kihirdetése után könnyen kiegészíthető e zsebkönyv a törvénycikk folyószámával.

ELSŐ FEJEZET.

A büntetés föltételes fölfüggesztése.

1. Bevezetés.

I. A büntetés föltételes fölfüggesztésének eszméje nem új. Mint igazságos büntetés és mint a büntetések ellen folytatott küzdelem célszerű fegyvere oly természetes alapgondolaton nyugszik, hogy mindenütt nyomára akadunk, ahol a törvényhozás a büntetés alkalmazásában a bíró kezét nem kötötte meg. A régibb és az újabb időkben egyaránt alkalmazták. Hazánkban sem volt az ismeretlen.

A többi erkölcsi büntetéssel együtt azonban a XIX. század folyamán a büntetésnek ez a módja is elenyészett.

Csak a század utolsó évtizedeiben — ugyanakkor, mikor a kriminologikus iskola első képviselői a büntető jogtudomány színterén megjelentek, — jutott ismét előtérbe a büntetés föltételes fölfüggesztése az erkölcsi büntetések gondolatával, azzal a gondolattal kapcsolatosan, hogy nem kell minden bün-

tettet materiális büntetéssel sújtani, nem kell az emberek szenvedését szaporítani, ha az államhatalom ily büntetés nélkül is elérheti a célját.

Az intézmény alkalmasnak mutatkozott arra, hogy a tételes jogi büntető rendszerek több nagy hiányát megszüntesse.

A törvényhozások ennél fogva egymásután megkísérelték szabályozását. 1878-ban Boston városa, 1880-ban Massachusetts államának többi törvényhatósága és városai, 1886-ban Queensland és Új-Seeland, 1887-ben Anglia és Dél-Ausztrália, 1888-ban Belgium, 1889-ben Kanada, 1890-ben Victoria, 1891-ben Franciaország, 1892-ben Luxemburg, 1893-ban Portugália, 1894-ben Norvégia és Új-Dél-Wales, 1894 és 1900 között több svájci kanton, 1901-ben Newyork állam, 1904-ben Olaszország, 1905-ben Dánia illesztette be jogrendszerébe.

A Németbirodalom legtöbb államában 1894. és 1897. között a föltételes megkegyelmezés formájában rendeleti uton léptették életbe.

Más államokban (Ausztria, Svájc, Görögország) javaslatok készültek az intézmény létesítésére.

A magyar jogászvilág nagyrésze is lelkesedéssel tört mellette lándzsát.

Már Szilágyi Dezső fölvetette igazságügyi programjába s javaslatot is terjesztett arról a törvényhozás elé.

A magyar jogászgyűlés 1896-ban mellette nyilatkozott.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ismételtén sürgette; a büntetőjog reformja tárgyában tar-

tett szakértekezletek határozott többsége minden alkalommal mellette foglalt állást.

II. Az intézményt kétféle alakban ismerik a tételes jogok. Az egyik az *angol-amerikai jogterületen* honosodott meg, a másik a belga és a francia törvényhozás nyomán az európai kontinens államaiban terjedt el.

Amerikában úgy szervezték az intézményt, hogy a büntettes előéletét és életviszonyait külön főügyelő tisztviselők (probation officer) a bírói tárgyalás előtt behatóan megvizsgálják. Ha e főügyelő tisztviselők jelentése nyomán a bíróság a büntettes életviszonyaira tekintettel az ő biztosabb megjavulása szempontjából kívánatosnak tartja, hogy az elkövetett bűncselekmény miatt büntető megtorlásban ne részesíttessék, ha reméli, hogy a vádlott ily módon a társadalom hasznos tagjává lesz, akkor a büntettes főügyeletére próbaidőt állapít meg s erre az időre az ítélethozatalt fölfüggeszti. Ha a vádlott a próbaidőt kifogástalanul tölti el, úgy tettének büntetőjogi következményei alól szabadul, ügyében az eljárást megszüntetik.

A kontinensen elterjedt *francia-belga rendszer* szerint a bíróság a büntettest minden esetben a cselekményével kiérdemelt büntetésre elítéli. Egyúttal azonban, ha a körülmények indokolják, meghatározott próbaidőre fölfüggeszti a kiszabott büntetés végrehajtását. Ha az elítélt a próbaidő alatt újabb bűncselekményt nem követ el, a fölfüggesztett materiális büntetés végrehajtása elmarad.

Az amerikai rendszer megvalósítása, főleg a

felntttekre nvezve, hazai viszonyaink kztt mg alig legyozhető nehézségekkel járna. Hiányzik az a szervezet, melynek segítségével a bíró a vádlott fölött állandóan megfelelő erkölcsi fölügyeletet gyakorolhat.

Ellenben fölhasználta törvényhozásunk, bár jelentékeny módosítással, ezen fölügyelet alatt tartás intézményét a 18 éven alóli fiatakorúakra nvezve azért, mert velük szemben különösen szükség van arra, hogy szabadonhagyásuk után tanusított munkásságuk és gyakorlatuk ellenőriztessék és akaraterejük a bñncselekményre vezető motivumokkal szemben lehetőleg megacéloztassék. A fiatakorúakra nvezve a 21. és 22. § szabályozza a próbára szabadonhagyást, azonban nem szervez külön fölügyelő tisztviselőket, hanem az ellenörzés hathatós gyakorlását a patronage-nak már megindult szervezésétől és különösen a székesfővárosban már is hathatósan végzett társadalmi tevékenységtől várja.

A felntttekre nvezve az intézmény megvalósításánál nem maradt más hátra, mint a francia-belga rendszer követése. E rendszert egyébként a kontinens többi államai is magukévé tették, sőt elfogadta azt már több amerikai állam is és Queensland (Dél-Ausztrália).

Több szempontból ennek a rendszernek si van előnye a másik fölött. Ebben a bíróság a tényeket megállapítja s a bñnösségét kimondja. A vádlott erkölcsi büntetést szenved s a jogrend és a sértett fél ezzel elégtételt kap. Az erkölcsi büntetésnek csak kiegészítő materiális része, a szabadságvesztés- vagy a pénzbüntetés marad el. Mig tehát az államhatalom

a büntettes erkölcsi érdekét megvédi: tiszteletben tartja és érvényesíti a közrend és a sértett fél jogos érdekeit is, amire az amerikai rendszer kevésbé alkalmas.

III. A büntetés föltételes fölfüggesztésének ellenzői majdnem kizárólag a büntető jogtudomány klasszikus iskolájának követői közül kerülnek ki, kik nem tartják összeegyeztethetőnek a büntetés jogalapjával és alap-cszméjével.

Sem az 1843. évi javaslat, sem a hetvenes években készült btk. nem fogadta el alapelvül a klasszikus oldalu, merev állásfoglalását. A btk. alapelve — mondja a miniszteri indokolás — nem az erkölcsi igazság egymagában és így nem is egyedül a bünhődés; a büntetőtörvény az igazság és a hasznosság egyesített elveiből képezett alapelvben gyökerezik, melyet mint a művelt világnak a tudomány és a törvényhozások által szentesített alapelvét tesz magáévá.

Ez intézmény a célszerűség elvének messzebbmenő teret enged, mint a btk. engedett. De az erkölcsi igazság követelményeitől eltérni legkevésbé sem kíván. Nem hagyja azt figyelmen kívül akkor sem, mikor a büntetés föltételes fölfüggesztését jogrendszerünkbe beilleszti.

Az erkölcsi igazság ugyanis nem kíván materiális büntetést.

Az erkölcsi büntetés, megfelelő viszonyok között, hathatós és egyedül igazságos büntetés. Kielégíti a büncelekménnyel sértett erkölcsi igazság követelményeit. Soha nem is volt teljesen ismeretlen. A család, a társadalom, az államélet állandóan élt vele.

Az erkölcsi hatások iránt fogékony, magasabb fejlettségű népnél gyakran elég a bűnösség kijelentésében rejlő rosszalás magában véve is arra, hogy a jogrend és a sértett fél magát kielégítve érezze, a tettes cselekményének jogsértő jellegét belássa és a további bűncselekményektől tartózkodjék.

Ám a szabadságvesztést vagy a pénzbüntetést megállapító, de egyúttal föltételesen fölfüggesztő ítélet több az egyszerű bírói rosszalásnál, melyet magában foglal; annál szigorúbb büntetés.

A fölfüggesztés ténye tehát nem szünteti meg a büntetést, nem fosztja meg a maga erkölcsi jellegétől és súlyától, nem hagyja büntetlenül a cselekményt.

Nem sérti az erkölcsi igazságot ez az intézmény azzal sem, hogy az elítélt későbbi magaviseletétől teszi függővé, hogy csak erkölcsi vagy anyagi büntetést is szenvedjen-e? A büntetés alapja az elkövetett bűncselekmény marad. De a bűnösség súlyára nagy fokban a büntettes egyénisége irányadó s a próbárabocsátás — mint az individualizációnak egyik legalkalmasabb eszköze — csak kitolja az ítélet határozottá válását, hogy az alternatív bírói határozat csak akkor váljék döntővé, véglegessé, mikor már hosszabb időn át ellenőrizték a büntettest, akit bűncselekményének elkövetése előtt megfigyelni nem lehetett.

A büntetés föltételes fölfüggesztésének rendszerét tehát jogrendszerünkbe az erkölcsi igazság sérelme nélkül annál is inkább beleilleszthetjük, mert ez az intézmény a büntetés jellegét megőrzi, maga is büntetési mód.

IV. Az az állítás, hogy büntetőtörvénykönyvünk

büntetési rendszere, különösen a bírónak a 92. §-ban megadott rendkívüli enyhítési jog mellett ez új intézményre szükség nincs, nem állhat meg. Büntetőtvénykönyvünk szerint a bírónak kötelessége a büntetést a cselekmény és a bűnösség súlyához mérten arányosan kiszabni, s ennek megfelelően a btk. 92. §-a szerint szabadságvesztésbüntetés helyett pénzbüntetés alkalmazására csak akkor kerülhet a sor, ha az enyhítő körülmények nyomatékosságának vagy számának figyelembevételével a bíró arányos büntetést csak a cselekményre a törvényben meghatározott büntetésnél enyhébb súlyú büntetési nemben szabhat ki. A büntetés föltételes fölfüggesztésének kedvezménye ellenben éppen nem szorítkozik ezekre az esetekre, sőt ellenkezőleg oly esetekben is meg kell azt engedni, amidőn a cselekmény és a bűnösség súlyához mérten a büntetés a törvényben meghatározott büntetési nemben és tétel szerint mutatkozik arányosan kiszabottnak, ha különös méltánylást érdemlő körülmények a fölfüggesztést indokolják; mert ennek az intézménynek nem egyedüli célja az, hogy az először vétkező büntetett a meggyalázó szabadságvesztésbüntetéstől megmentse. Némely cselekményt föltétlenül meg kell torolni, de enyhén; ilyenkor a 92. § alkalmazása lesz helyén való; más esetben: ha a büntetés végrehajtása fölösleges, de hatályos intelemre van szükség, a büntetés fölfüggesztése lesz a megfelelő büntetés.

Ezt az intézményt nem pótolhatja a királyi kegyelem intézménye sem; mert ez csak kivételes esetekre szánt kiegészítője az igazságszolgáltatás fogyatkozásainak s hiányainak, ellenben nem tehető annak ren-

des eszközévé, s hatásában, mely a büntetés eltörlésére szorítkozik, legkevésbé sem azonos a büntetés föltételes fölfüggesztésével (M. i. — Ig. J. T. VII. 611—629. lapokon).

V. A büntető novellának a büntetés föltételes fölfüggesztéséről szóló I. fejezete az 1—14. §-okban szabályozza ez intézményt. Az 1—7. §-ok a btk. általános részét egészítik ki, a 8. §. a ktk. általános részéhez csatlakozik, a 9—14. §-ok pedig a bünvádi eljárás szabályait állítják föl és így a Bp. rendelkezéseit egészítik ki.

2. A büntetés fölfüggesztésének föltételei és korlátai.

1. §. *A bíróság az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogházbüntetés és a pénzbüntetés végrehajtását különös méltánylást érdemlő okból fölfüggesztheti, ha ettől az elítélt magaviseletére, életviszonyainak és az eset többi körülményeinek figyelembevételével kedvező hatást vár.*

A fölfüggesztés hatálya kiterjed a mellékbüntetés-ként kiszabott pénzbüntetésre is; ellenben nem terjed ki az ítélet egyéb rendelkezéseire. A btk. 55., 56. és 60. §-ában meghatározott mellékbüntetések hatálya a fölfüggesztő ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdődik.

A fölfüggesztő ítéletben kiutasítást nem lehet ki-mondani.

2. §. *A büntetést fölfüggeszteni nem lehet, ha:*

1. a bíróság azt oly cselekmény vagy oly cselekménynek kísérlete miatt szabta ki, melyre a törvény fegyház- vagy börtönbüntetést állapít meg;

2. az elítélt előzőleg büntett miatt jogerősen el volt ítélve vagy tíz éven belül fogház- vagy egy hónapot

meghaladó elzárásbüntetés volt ellenében jogerősen megállapítva, kivéve, ha az királyi kegyelem útján engedtetett;

3. az elítélt a cselekményt aljas indokból követte el.

M. i. I. Az intézmény alapgondolatához képest a fölfüggesztés kedvezményében csak azok részesülhetnek, akikkel szemben szigorúbb megtorlás szüksége nem forog fönn s akiknek cselekménye a jogrendet csekélyebb mértékben sérti.

Különösen szigorú korlátozásra van szükség nálunk, hol előzmény nélkül, szinte csak kísérletképen illeszkedik be jogrendszerünkbe az új intézmény.

A korlátozásnak több módja van.

A fölfüggesztés alkalmazását a törvényben megállapított büntetési nemekre és tételekre vagy a bíróság által kiszabott büntetés meghatározott mértékére lehet korlátozni, vagy föl lehet sorolni azokat a cselekményeket, melyek elkövetése esetében a büntetés fölfüggeszhető.

Az első esetben a törvényhozó a kedvezmény korlátját a cselekmény általános társadalmi veszélyességéhez, a másodikban az egyéni bűnösség súlyához, a harmadikban a cselekmények belső jellegéhez mérten állítja föl.

Az angol-amerikai rendszerben készített törvények az általánosságokban megállapított büntetésekre, a belga-francia rendszert követő törvényhozási munkálatok a bíróság által kiszabott büntetésekre vannak figyelemmel.

E javaslat, mely az utóbbi rendszerhez tartozik, a fölfüggesztés kedvezményét első sorban a bíróság által kiszabott büntetés meghatározott mérvére korlátozza. De tekintetbe veszi az angol-amerikai rendszerhez hasonlóan a törvényben megállapított büntetési nemeket is; mert a btk. büntetési rendszere (btk. 66., 72., 92. §-ok) megengedi, hogy az egyéni bűnösség csekélyebb foká esetében a nagyobb társadalmi veszéllyel járó cselekmények miatt is, melyek miatt rendes

körülmények között fegyház- vagy börtönbüntetését kell kiszabni, enyhébb büntetési nem — fogházbüntetés — alkalmaztassék; e javaslat pedig e cselekményeket a fölfüggesztés kedvezményéből még akkor is ki akarja zárni, ha a tettes bünössége egyéni viszonyainál fogva enyhébb jellegű.

II. Fölfüggeszthető az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogház- és elzárásbüntetés.

A magyar joggyakorlat enyhesége mellett e büntetési mérték nem tekinthető szűkkeblűnek, mert a törvény szerint vétséget képező cselekmények miatt egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogházbüntetések száma évenként meghaladja a 40.000-et s ha hozzávesszük a pénzbüntetések (közel 60.000) és elzárásbüntetések (körülbelül 7000) számát, a kir. bíróságok évenként mintegy 100.000 esetben tehetik megfontolás tárgyává a fölfüggesztést. Még tágabb körben alkalmazhatja a kedvezményt a közigazgatási hatóság: évenként mintegy 500.000 kihágás esetében.

A cselekmények általános tárgyi súlyára és társadalmi veszélyességére tekintettel a fölfüggesztés kedvezménye azokra a cselekményekre korlátoztatott, melyek a törvény általános szabályai szerint vétséget vagy kihágást képeznek, melyekre tehát a törvény fogház-, elzárás- vagy pénzbüntetését állapít meg.

Ide tartozik a bűncselekmények zöme, százhuszonöt vétség és az összes kihágások. Azok a cselekmények, melyek törvény szerint büntettet képeznek, már tárgyi súlyuknál fogva mélyen sértik a jogrendet és így azoknál a mai erkölcsi fölfogás tiszteletben tartása mellett a büntetés fölfüggesztése nem igazolható; sőt attól lehet tartani, hogy az könnyen a jogérzet sérelmével járhatna. Azért is a javaslat a büntetettnek nyilvánított cselekményeket e kedvezmény alól általában kivonja. (2. § 1. pontja.)

Nem terjeszti ki a javaslat a kedvezményt az államfogházbüntetésre sem. E büntetéseknek a társadalmi becsületet érintő hatása a közfölfogás szerint nincs.

III. A pénzbüntetés is fölfüggeszthető.

A pénzbüntetéssel sújtott cselekmények enyhébbek, mint a szabadságvesztésbüntetéssel sújtottak. Nem volna igazságos, ha az enyhébbeket a törvény kizárná abból a kedvezményből, melyet a súlyosabb jellegűeknek megad.

De egyéb okok is szólnak a pénzbüntetés fölfüggesztése mellett. Ha a büntetés behajtható, behajtása a szegényebb embert évek hosszú sorára nyomorba döntheti azzal, hogy összegyűjtött kis vagyonát egyszerre fölemészti. Az önérzetes ember szívesen följánlja ezt a kis vagyont, még ha anyagi pusztulásával is jár, mint hogy fogházbüntetést kelljen kiállania. A kis vagyon elvesztése megzavarja a családi békét, a megtévedt egyén egész életére súlyos teherként nehezedik. Méltányos, hogyha az ilyen ember kiméletet érdemel, azt a bírótól meg is nyerje.

Ha pedig a pénzbüntetés be nem hajtható, szabadságvesztésbüntetésre kell átváltoztatni. Átváltoztatása esetében fölfüggesztését ugyanazok az okok teszik igazságossá és célszerűvé, amelyek általában igazolják a fogházbüntetés fölfüggesztését.

Az *olasz törvény szerint* csak a kisebb pénzbüntetést lehet fölfüggeszteni; azt, amely átváltoztatása esetén legföljebb hat havi (asszonyoknál, tizenhét évnél fiatalabb és hatvan évnél idősebb egyéneknél egy évi) szabadságvesztésbüntetésnek felel meg. A javaslat a tekintetben minden korlátozást mellőz, mert a pénzbüntetés, bármilyen súlyos is legyen, tekintettel az elkövetett cselekmény tárgyi súlyára, enyhébb, mint a fogházbüntetés; ha pedig az egyéni bűnösségnek nagyobb foka állapíthatnák meg ily cselekményeknél, a bíróság amúgy sem fogja az elítéltet a fölfüggesztés kedvezményében részesíteni.

IV. A bíróság a kedvezményt a vétségek halmazata vagy vétségek és kihágások halmazata esetében is alkalmazhatja. Az egyes cselekmények tárgyi súlya

ugyanis a halmazat által nem növekszik, a vádlott egyéni bűnössége pedig, ha a bíróság csak kis büntetést állapít meg, nem megy túl azon a mértéken, melyben a fölfüggesztés még indokolt. E tekintetben a külföldi törvények sem tesznek semmi megkülönböztetést.

V. A büntetés fölfüggesztésének hatályát a *mellékbüntetésként* kiszabott pénzbüntetésre is ki kellett terjeszteni, mert e mellékbüntetésnek ugyanaz a természete, mint a főbüntetésként kiszabott pénzbüntetésé. Éppen oly nyomasztó lehet az elítéltre, mint a főbüntetés; behajthatatlanság esetén éppen úgy át kell változtatni szabadságvesztésbüntetésre, mint emezt.

A többi mellékbüntetésnek más jellege van. Ezeknek nem az a rendeltetése, hogy az elítéltet sújtsák vagy megjavítsák, hanem hogy vele szemben a mások jogos érdekei s a köztisztesség védelmet nyerjenek. A politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztése az elítéltet nem vonja el a szabad élettől, rendszerint nem okozza a vagyoni károsodását sem, a közrend pedig megkövetelheti, hogy irányításában csak azok vegyenek részt, akik cselekményeikkel arra méltatlanoknak nem bizonyultak. A megbízhatatlanoknak bizonyult egyének eltávolítását hivatalaiktól a mások és a közrend jogos érdeke követeli. Az állam följogosíthatja a bíróságokat, hogy bizonyos rosszat, amilyen a szabadságvesztésbüntetés, a büntetteknek elengedjenek, de nem engedheti meg, hogy ezzel a kimélettel a mások nyilvánvaló érdekei sérelmet szenvedjenek. A bíróságnak a btk. 54. §-a módot nyújt arra, hogy ha méltányosnak látja, enyhébb esetekben eltekintsen e mellékbüntetések kiszabásától; a viselt hivatal elvesztését, melyet az eddigi joggyakorlat szerint a törvényben meghatározott esetekben ki kellett mondani, az alábbi 36. § szerint a bíróság figyelmet érdemlő esetekben szintén mellőzheti. Ha mégsem mellőznél: úgy nem indokolt, hogy a főbüntetés fölfüggesztése az elítéltet e mellékbüntetésektől is mentesítse.

VI. A fölfüggesztésnek csak akkor van helye, ha célszerű és igazságos; ha sikert lehet várni attól s az elítélt a kedvezményre méltó.

Az itélkezésnél be kell hatolni az elítélt egyéniségébe, meg kell ismerni életviszonyait, cselekményének körülményeit. Mindezek gondos mérlegelésével lehet csak megállapítani, hogy a fölfüggesztésben rejtlő erkölcsi büntetés iránt elég fogékony-e? remélhető-e a visszaeséstől való megmentése? nem oly romlott-e lelki világa, hogy csak szigorú büntetéssel lehet a társadalmi életre alkalmassá tenni? nem tartozik-e azok közé, kiket az alkalom sodort el, a kikkél a fogház megmételvező természetétől alaposan kell félni? kit a szabadságvesztésbüntetés erkölcsileg tönkre tesz, kiknek ellentálló képességét megbénítja, akit munkaköréből végleg kiragad, végső elkeseredésbe dönt.

A törvény határozott útbaigazítást nem adhat. Az egyént csak a bíró ismerheti, neki kell tehát az eset körülményeit mérlegelnie, mindig szem előtt tartva, hogy előtte nem a cselekmény, hanem a büntetett áll.

A büntetett egyéniségének és életviszonyainak méltatásánál a bírónak figyelembe kell vennie, hogy a fölfüggesztés célszerűségi és nem büntetésenyhítési eszköz, legkevesbbé sem a btk. rendkívüli enyhítő jogot tartalmazó 92. §-ának továbbfejlesztése; a bíróság — éppen ellenkezőleg — esetleg nagyobb büntetést fog megállapítani akkor, amidőn azt fölfüggeszti, mintha azonnal végrehajtja. A fölfüggesztés mégis kedvezmény, enyhe büntetési mód; csak az méltó rá s egyúttal annál remélhető attól siker, aki az erkölcsi büntetés iránt fogékony, kinél a bűncselekmény nem rendes életjelenség, hanem alkalmi eltévelyedés, aki előreláthatólag minden erejével törekszik majd arra, hogy ha bűncselekményeért bocsánatot kap, a becsületes emberek sorába visszatérjen és erkölcsös életet kezdjen.

A külföldi törvényhozások eltérően szabályozzák a figyelembe veendő körülményeket.

A legtöbb egyszerűen a bíróra bizza a méltánylást érdemlő esetek kiválasztását.

Mások egyes körülmények kötelező figyelembevételét követelik. Ily körülmények a beismerés, az okozott kár megtérítése, a rendes lakóhely stb.

A javaslat nem sorolja föl e körülményeket, hogy az egyéniesítésben a bíró semmi akadályt se találjon maga előtt. Positív föltételként csak azt kívánja meg, hogy a fölfüggesztés mindig *különös méltánylást érdemlő okból* történjék.

Ezt az okot a bíró megtalálja az elítélt egyéniségében, mely nem vall erkölcsi romlottságra, megátalkodott társadalomellenes hajlamokra. Ilyen ok lehet az életkor, mely úgy az ifjúkori fölhevülést és tapasztalatlanságot, mint az aggkor gyöngeségét védi; az életviszonyok, ha a cselekményt emberileg érthetővé teszik, de egyúttal nem zárják ki a reményt, hogy az elítélt szigorúbb megtorlás nélkül is erkölcsileg megmenthető, vagy ha azok tekintetbevételével a kiszabott büntetés végrehajtása aránytalan, rendkívüli következményekkel járna; a családi élet, akár a hozzátartozók rendkívüli szeretete vitte rá az elítéltet a jogrend megsértésére, akár pedig attól kell félni, hogy szabadságának elvétele esetében ártatlan gyermekei szenvednek igazságtalan hátrányt, a büntetés fölfüggesztése esetében pedig remélhető, hogy már a családjára való tekintettel is őrizkedni fog újabb bűncselekménytől; az elítélt eddigi életmódja, ha tisztességes embernek mutatja őt; cselekményének indoka, ha nem tudatos gonoszságban, hanem enyhébb beszámítás alá eső gondatlanságban, pillanatnyi eltévelyedésben, alkalmi tényezők különös nyomása alatt érthető vagy éppen nemes érzelmekből fakadt; az őszinte beismerés, ha erkölcsi javulásra vall; az, hogy az okozott sérelmet jóvátette vagy önerejéhez képest a lehetőségig jóvátenni igyekezett.

VII. Kizárja a javaslat a kedvezményből a *visszaesők* veszedelmesebb elemét (2. § 2. pontja).

Igaz ugyan, hogy nem minden büntetett előéletű ember rossz ember; az enyhe bűncselekmények megisméltése még nem mutat lelki romlottságra; általánosságban kizárni a kedvezmény alkalmazását tehát nem lehet az esetre, ha valakit a bíróság előzetesen már elítélt. De a visszaesés súlyosabb eseteiben szigorúbb megtorlásra van szükség, ott a pusztán erkölcsi büntetés nem kielégítő.

A legsúlyosabb eset, ha a tettes előzőleg büntett miatt volt elítélve; ennek föltétlenül kizáró hatást kell tulajdonítani.

Nem engedhető meg a fölfüggesztés akkor sem, ha a vádlott ellen előzetesen már fogházbüntetés volt megállapítva, még ha azt elévülés okából vagy azért, mert az elítéltet a fölfüggesztés kedvezményében részesítették, nem is hajtották rajta végre. Ily esetben alig lehetne a fölfüggesztéstől kedvező eredményt várni.

Ellenben már a vétség miatt kiszabott államfogháznak jellegét, a pénzbüntetés csekély bűnösségre való súlyát tekintve nem lenne méltányos, hogy azok miatt az elítélt a kedvezményből föltétlenül kizárassék.

Kihágások esetében pedig csak igen súlyos előzmények után, azt zárja ki a kedvezményből a javaslat, aki előzőleg egy hónapot meghaladó elzárással büntetett. Csekélyebb büntetéseket nehéz éveken át nyilvántartani, s egyébként is a kihágások oly természetű cselekmények, amelyekből a tettes romlott lelkületére következtetni általában nem lehet.

A királyi kegyelem elenyészteti a büntetés hatását; kivételt állapít meg a visszaesés alól; az elítéltet úgy kell tekinteni, mintha egyáltalában nem büntették volna. Ezért a törvény az elítélt ellen előzőleg kiszabott fogház- és elzárásbüntetést nem tekinti a kedvezményt kizáró oknak akkor, ha az királyi kegyelem útján elengedtetett. A büntett miatt kiszabott büntetés azonban kegyelmezés esetében is kizáró ok marad;

mert annál, aki a jogrend súlyos megsértése után kegyelemben részesült és mégis újabb bűncselekményt követett el, e kedvezmény alkalmazásától kedvező hatást várni egyáltalában nem lehet és a büntetés fölfüggesztése ily esetben a jogérzetet is sérthetné.

A visszaesésnek nincs kizáró hatása akkor sem, ha a büntetés kiállása óta tíz év eltelt. Az elévülés alap gondolatának továbbfejlesztése, a rehabilitáció eszméje jelentkezik ebben. Aki hosszú időn át nem sértette a jogrendet, azt úgy lehet tekinteni, mintha egyáltalán nem sértette volna meg. Az újabb bűncselekmény nincs összefüggésben az előbbivel; a kettő kapcsolata megszűnt. Új helyzetnek, új körülményeknek a folyománya; eredeti indító okai vannak. Azzal, hogy az egyszer elítélt hosszú időn át engedelmeskedett a törvényeknek, az első büntetés célt ért.

Föltétlenül kizárja a javaslat a kedvezményből azt, aki a cselekményt *aljas indokból* követte el (2. § 3. pontja). Nem érdemel kíméletet, aki hideg szűnítással vagy sötét gyűlölettel tör mások javaira. Nemcsak a nyomort nem szenvedő ember nyereségvágyból elkövetett cselekményei, hanem a bosszu és gyűlölet alacsony megnyilatkozásai is akadályai a büntetés fölfüggesztésének. Szigorú és következetesen alkalmazott büntetéssel kell meggátolni, hogy az erkölcsi érdekek teljes megvetésével tudatosan gázoljanak a mások javaiban. (I. J. T. VII. 630—640.)

Jegyzetek. 1. A büntetés fölfüggesztésének pozitív és negatív föltételei vannak. A pozitív föltételeket, nevezetesen a fölfüggeszhető büntetés nemét és nagyságát s a bíróság által figyelembe veendő körülményeket az első, a negatív föltételeket, vagyis a kedvezményből kizáró okokat a második § határozza meg.

Fölfüggeszhető büntetések.

2. Fölfüggeszhető büntetések: a) az egy hónapot túl nem haladó fogház; b) az ugyanily tartamu elzá-

rás; c) a pénzbüntetés (1. § 1. bek. és 8. §). Az államfogház föltételes fölfüggesztése nincs megengedve (M. i. II.).

Az egy hónapot túl nem haladó fogház és elzárás itt azt a bünetést jelenti, amelyet a bíróság valamely vétség vagy kihágás miatt jogerősen megállapított. A fogházzal büntetendő vétségek között a büntetés fölfüggesztése szempontjából a törvény nem tesz különbséget. Ide tartoznak tehát azok a vétségek is, amelyekre a törvény egy évet túlhaladó fogházbüntetést állapít meg, aminő pl. az ingó vagyon rongálása (btk. 418. §), a közveszélyes vasúti vétség (437. §) stb.; továbbá ide tartoznak a btk. keretén kívül eső fogházzal büntetendő vétségek, aminő pl. az uzsora. E vétségek nagy része a jbiróság, kisebb része a tsz. hatáskörébe tartozik (Bp. Élt. 17. § 4. p. és 18. §). A büntetés fölfüggesztése tárgyában tehát elsőfokulag az előbbi esetekben a jbiróság, az utóbbiakban a tsz. ítél. A kihágások egy része a jb., másrésze a közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozván (Bp. Élt. 18. és 19. §-ai), az ezek miatt kiszabott elzárás fölfüggesztését részint az előbbi, részint az utóbbi bíróság rendeli el. A sajtó útján elkövetett vétségek, a rágalmas és becsületsértés némely eseteinek kivételével, a törvényben meghatározott sajtó útján elkövetett kihágások pedig kivétel nélkül az esküdtbíróság hatáskörébe tartoznak (Bp. Élt. 15. § II., 16. §). Amennyiben tehát az 1 hónapot túl nem haladó fogház- vagy elzárásbünetést e bíróság szabja ki: ennek föltételes fölfüggesztése tárgyában ez határoz.

4. A pénzbüntetés fölfüggesztését minden korlátozás nélkül említi a törvény. Ebből tehát, de az 1. §. indokolásából is (M. i. III.), önként következik, hogy bármily nagy legyen a kiszabott pénzbüntetés és habár azt a bíróság a btk. 92. vagy a ktk. 21. §-a alapján

fogház vagy elzárás helyett szabta ki: az mindenkor fölfüggeszhető. Eszerint megtörténhetik az, hogy midőn a bíróság pl. vétkes bukás miatt a 92. § alkalmazásával 8000 K. pénzbüntetést szab ki, ami a pénzbüntetés maximuma (btk. 26. §) ennek végrehajtása föltételesen fölfüggeszhető, holott a helyettesítő fogházbüntetés ez esetben legalább 6 hónapot tesz ki (53. §). A M. i. szerint e rendelkezés oka az, hogy a legsúlyosabb pénzbüntetés is enyhébb, mint a fogház. Ez állítás — tekintve a két büntetés tárgyi súlyát — általában igaz; mindazonáltal visszatetsző s az új intézmény céljával össze nem egyeztethető volna az, ha bíróságaink gyakrabban fölfüggesztenék az oly pénzbüntetés végrehajtását, amelyet a 92. § alkalmazásával szabtak ki vagy a mely behajthatatlansága esetében egy hónapot túlhaladó fogházzal volna helyettesítendő. Az utóbbi esetben u. i., számításba véve a behajthatatlanságot, a pénzbüntetés címe alatt egy hónapot túlhaladó fogházbüntetés engedtetnék el, míg az előbbi esetben a 92. §-nak a jelen törvényben való viszonya zavartatnék meg. Helyesen akkor járnak el bíróságaink, ha csak a pénzbüntetéssel büntetendő vétség vagy kihágás miatt s nem a btk. 92. vagy a ktk. 21. §-a alapján kiszabott, továbbá, ha csak az oly pénzbüntetés végrehajtását függesztik föl, amely behajthatatlansága esetében legföljebb 1 hónapi fogházzal vagy elzárással helyettesítendő.

5. Az 1. § minden megszorítás nélkül említvén az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogházbüntetést, ebből önként folyik, hogy amennyiben e büntetés végrehajtásának fölfüggesztését a 2. § 1. pontja ki nem zárja, az akkor is fölfüggeszhető, ha összbüntetésként állapított meg (M. i. IV.). Ez kétféle esetben történhetik meg. Egyik az, mikor a bíróság vétsé-

gek vagy vétségek és kihágások halmaza esetében (btk. 97. §) egy ítéletben szabja ki azt a fogházat, illetőleg a ktk. 29. és 30. §-ai alapján azt az elzárást, amelynek végrehajtását fölfüggeszti; a másik eset az, midőn a kedvezményezett a próbaidő alatt ítéltetik el egy hónapi tartamot meg nem haladó fogházra v. elzárásra, mint összbüntetésre. Az utóbbi eset megfelel a btk. 104. §-ának s világosan ki van emelve a jelen törv. 5. §-ában. Más kérdés, vajon fölfüggeszthető-e a pénzbüntetés, mint halmazati büntetés. Erre csak tagadólag válaszolhatunk. A btk. 102. §-a s a Ktk. 29. § b) p.-ja szerint a pénzbüntetés minden vétségre, illetőleg kihágásra külön megállapítandó lévén, több pénzbüntetés sohasem válhatik egygé, hanem halmazat esetében is mindegyik megtartja önállóságát. Minthogy pedig a jelen törvény 1. §-a csak pénzbüntetést és nem pénzbüntetéseket említ ebből következtethetőleg oly esetben, midőn a bíróság vádlottat egy ítéletben több pénzbüntetésre ítéli, ezek végrehajtását nem függesztheti föl. Mit sem változtat ezen az, hogy a 2. § szerint nem kizáró ok az, ha valaki előzőleg már pénzbüntetésre el volt ítélve. Ebből u. i. csak az következik, hogy az ily előzetes elítélés nem zárja ki a később kiszabott pénzbüntetés fölfüggesztését, de nem következik az, hogy a bíróság egyidejűleg több pénzbüntetést elengedhessen.

A büntetés fölfüggesztésének hatálya a mellékbüntetésekre.

6. A fölfüggesztett fogházzal összeköthető mellékbüntetések: a pénzbüntetés, a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának fölfüggesztése, a szakképzettséget igénylő foglalkozástól való eltiltás, a vétséggel összefüggő tárgyak elkobzása és a kiutasítás (btk. 53—64 §-ai); rágalmozás és becsületsértés esetén pedig

mellékbüntetés jellegével bír a marasztaló ítélet közzétételére való kötelezés is (277. §). Mind e mellékbüntetések előfordulhatnak azoknál a vétségeknél, amelyek büntetése a jelen törvény szerint fölfüggeszthető; így pl. a testi sértés és magánlaksértés vétségénél a pénzbüntetés (302. és 332. §-ok), a lopás és sikkasztás vétségénél a hivatal- és politikai jogvesztés (341. és 358. §-ok), a gondatlan emberölésnél és testi sértésnél a foglalkozástól való eltiltás (291. és 310. §-ok), a pénzhamisítás vétségénél (204. §), a hamisításra szolgáló eszközök elkobzása, külföldiekre nézve minden büntettnél a kiutasítás szerepelnek mellékbüntetés gyanánt. E mellékbüntetések közül a pénzbüntetést és az elkobzást köteles a bíróság alkalmazni, ellenben az 54. és 60. §-ok mellékbüntetéseit a körülményekhez képest kiszabhatja vagy mellőzheti. Hasonló természetű mellékbüntetés a viselt hivatal vagy állás elvesztése is (484. §), melynek alkalmazása a btk. alapján kifejtett gyakorlat szerint kötelező volt, de a jelen törvény 36. §-a szerint a btk. 54. §-a esetében szintén mellőzhető.

7. E mellékbüntetések a kedvezmény megadása esetén két csoportba oszthatók. Az egyikbe tartozik a pénzbüntetés, amelyre a fölfüggesztés hatálya kiterjed, a másikba a többi mellékbüntetések tartoznak, amelyekre a fölfüggesztés hatálya nem terjed ki. Az utóbbiak azonban az elkobzástól is a marasztaló ítélet közzétételének elrendelésétől eltekintve, mind olyanok, amelyeknek alkalmazása vagy mellőzése egy hónapi fogház, illetőleg pénzbüntetés (92. §) esetén a bíró tetszésétől függ. A bíróság tehát méltánylást érdemlő esetekben legtöbbször indokoltnak fogja látni, hogy a kedvezményben részesített egyénnel szemben a btk. 55., 56. és 60. §-ai alá eső mellékbüntetések ne alkalmazózzanak. Amennyiben valamely nyomatékos oknál fogva

mégis kiszabja ezek egyikét vagy másikat: ez esetben azok épp úgy érvényesülnek, mint a büntetés végrehajtása esetében. A különbség csak az, hogy míg a fogház végrehajtás esetében a mellékbüntetések hatálya a btk. 57. §-a szerint a büntetés kiállása esetleg az elévülési idő befejezése után kezdődik: addig a fölfüggesztett fogház mellett kiszabott mellékbüntetések hatálya a fölfüggesztő ítélet jogerőre emelkedése napjától kezdődik. E különbség oka a M. i. szerint (Ig. F. T. VII. 635. l.) az, hogy visszás helyzet volna, ha a hivatalvesztésre és politikai jogvesztésre ítélt egyén büntetésének fölfüggesztése után, vagyis a próbaidő alatt hivatali és politikai jogainak teljes élvezetében volna, holott a bíróság ettől bizonyos időre eltiltotta, ellenben elveszítené e. jogok élvezetét akkor, mikor a próbaidő eredményesnek bizonyult. A dolog tehát úgy áll, hogy amennyiben a kiszabott mellékbüntetésnek a bíróság által megállapított tartama a próbaidő alatt letelik: ekkor a büntetés utólagos végrehajtása (4. és 5. §-ok) már nem vonja maga után a mellékbüntetés további hatályát; ha azonban a próbaidő alatt oly időben hajtják végre az elítélten a fölfüggesztett büntetést, mikor a mellékbüntetés hatálya még le nem telt: ekkor a büntetés végrehajtása azt félbeszakítja (7. §) s ennek kitöltése után a mellékbüntetésnek előzőleg még le nem telt tartama lép hatályba.

8. Az ítélet „*egyéb rendelkezései*“ a most kiemelt mellékbüntetésekön kívül különösen a magánjogi igényre és bűnügyi költségekre vonatkozhatnak. Esetleg rendelkezést tartalmazhat az ítélet aziránt is, hogy büntetés kiszabásáról az elítéltnak fegyelmi batósága, vagy a politikai hatóság értesíttessék. A dolog természetéből következik, hogy a büntetés végrehajtásának fölfüggesztése ezek hatályát nem érinti.

9. Az 1. §-nak az a rendelkezése, hogy a fölfüggesztő ítéletben *kiutasítást* nem lehet kimondani: csak az uzsora vétsége miatti elítélés esetében bír gyakorlati jelentőséggel; a btk. 64. §-a szerint ugyanis csak „büntett miatt“ lehet valakit kiutasításra is elítélni, és így e mellékbüntetés kiszabása fogház, elzárás és pénzbüntetés esetében már eleve ki van zárva. Csak az 1883: XXV. t.-c. 2. §-a rendeli, hogy az uzsora vétsége miatt elítélt külföldi az országból való kiutasításra is ítéltessek. E törvény alkalmazását zárja ki a jelen törv. 1. §-a.

A büntetés fölfüggesztésének föltételei.

10. Az 1. § szerint a bíróság „különös méltánylást érdemlő okból“ akkor függesztheti föl a büntetést: „hazott az elítélt magaviseletére egyéniségének, életviszonyainak s az eset összes többi körülményeinek figyelembevételével kedvező hatást vár“. Az utóbbi tisztán célszerűségi szempont, míg a méltánylást érdemlő okok tág fogalma a büntetés kiszabásánál figyelembe veendő összes enyhítő körülményeket is átfoglalja.

11. Az indokolás szerint méltánylást érdemlő okok pl.: az elítélt egyénisége, mely nem vall erkölcsi romlottságra és megátalkodott hajlamokra, az életkor, és pedig az ifjúkori fölhevültség és tapasztalatlanság s az aggkorral járó gyöngeség, az életviszonyok, a családi állapot, az elítélt eddigi életmódja, a cselekmény indító oka, az őszinte beismerés, a sérelem jóvátétele vagy az erre irányzott komoly törekvés (M. i. VI.). E körülmények közt alig lévén olyan, amelyet a bíró mint alanyi vagy tárgyi enyhítő körülményt már a büntetés kiszabásánál figyelembe venni köteles ne volna: kérdés, hogy adott esetben minő szempontból mérlegeli ezeket bíró. Ha u. i. e körülmények figyelembevételével álla-

píja meg a büntetést, ami az 1. § szerint fölfüggeszt-
hető: ekkor ugyanannak a körülménynek újabb figye-
lembevétele méltánylást érdemlő ok gyanánt összeza-
varná a büntetés kiszabása s a kiszabott büntetés föl-
függesztése szempontjait, így különösen belevinné az
anyagí igazság szempontját a tisztán célszerűség
által irányzandó bírói intézkedésbe. Továbbfejlesztése
volna ez a 92. §-nak, amit pedig a törvény fönnb-
bi indokolása is ki akar zárni. A bíróság tehát helyesen
úgy jár el, ha előbb függetlenül attól a kérdéstől, vajjon
fölfüggeszti-e a büntetés végrehajtását vagy nem, a
számbaveendő súlyosító és enyhítő körülmények alapján
kiszabja a büntetést s csak azután veti föl és dönti el
a célszerűségi kérdést, hogy annak fölfüggesztésétől az
elitelt magaviseletére nézve kedvező eredményt vár-e.
Csupán e kettéosztás mellett képzelhető az, amit a M. i.
kilátásba helyez, hogy a bíróság esetleg nagyobb bünte-
tést fog megállapítani akkor, amidőn azt fölfüggeszti,
mintha azonnal végrehajtja.

12. Az 1. § a méltánylást érdemlő ok mellett a bünté-
tés fölfüggesztésének önálló föltételéül emeli ki azt, hogy
ettől a bíró *az elitelt magaviseletére nézve kedvező ered-
ményt várjon*. Az 1. § szerint a bíró ennek megítélhe-
tése végett az eset összes körülményeit, különösen pedig
az elitelt egyéniségét és életviszonyait köteles figyelembe
venni. Minthogy az eset összes körülményei az összes
enyhítő és súlyosító körülményeket is átfoglalják, sőt
részben az elitelt egyénisége és életviszonyai is enyhítő
vagy súlyosító körülmények gyanánt mérlegelendők:
ennélfogva e föltétel kiemelésével is a büntetés kiszabá-
sánál figyelembeendő körülmények területére lép a
törvény. A bíró akként oldhatja meg helyesen a kérdést,
ha a méltánylást érdemlő okot a büntetés kiszabásánál
már figyelembe vett körülményekből meríti, annak el-

döntésénél pedig, hogy kedvező eredményt várhat-e a büntetés fölfüggesztésétől, azokat a körülményeket veszi figyelembe, amelyek az enyhítő körülmények közül természetüknél fogva ki vannak zárva, de biztosítékot nyújtanak aziránt, hogy az elítélt magaviseletére a büntetés fölfüggesztése kedvező hatással lesz. Ilyen körülmények pl. az elítélt társadalmi helyzete, keresetképesége és munkaszeretete, sok tagból álló családjára iránti ragaszkodása, valamint az a körülmény, hogy ezeket neki kell eltartani stb. A büntetlen előélet, figyelemmel a 2. §-ra, egyik föltétele a kedvezmény megadásának, ezt azonban mint enyhítő körülményt már a büntetés kiszabásánál különben is figyelembe veszi a bíróság.

A büntetés fölfüggesztésének korlátai.

13. A 2. § taxative határozza meg a kedvezményből kizáró okokat. Ez okok elseje a törvény szerint büntetést megállapító cselekmény elkövetőjét, másodika a visszaesőket zárja ki a kedvezményből, míg a harmadik kizáró ok a cselekmény indító okaira vonatkozik.

14. A 2. § 1. p.-ja szerint nem függeszthető föl a büntetés, ha azt a bíróság *oly cselekmény vagy annak kísérlete miatt szabta ki, melyre a törvény fegyház vagy börtönbüntetést állapít meg.* Ez összefügg azzal, hogy a btk. 92. §-a szerint a bíróság börtön helyett fegyház büntetést szabhat ki, és hogy a 66. § szerint, amint azt a bírói gyakorlat alkalmazza, kísérlet esetében fegyházról is fegyházra lehet leszállani. Ily esetekben tehát a bíróság esetleg egy hónapi fegyházbüntetést szabhat ki, amelynek végrehajtása eszerint az 1. § alapján fölfüggeszhető volna, ha ezt a 2. § i. p.-ja ki nem zárná. E kizárás okait a törvény fönnnebbi indokolása adja elő (M. i. II.).

15. A 2. § 2. p.-ja mindenekelőtt kizárja a kedvezményből azt, aki *előzőleg büntett miatt jogerősen el volt ítélve*. Büntett miatt előzőleg az volt elítélve, akit a bíróság jogerősen fegyház, börtön vagy öt évet túlhaladó államfogházra ítelt (btk. 20. §). Ezeket a törvény föltétlenül kizárja a kedvezményből, habár a reájuk kiszabott büntetést bármily okból nem töltötték is ki. Eszerint ki van zárva a kedvezményből az is, kinek büntetése elévülés vagy királyi kegyelem folytán végre nem hajtatott.

16. A 2. § 2. p.-jának további kizáró oka az, ha az elítélt ellenében *„tíz éven belül fogház, vagy egy hónapot meghaladó elzárásbüntetés volt jogerősen megállapítva, kivéve, ha az kegyelem útján elengedettett“*. Eszerint nincs kizárva a kedvezményből az: a) aki előzőleg 5 évet túl nem haladó államfogházra, egy hónapot túl nem haladó elzárásra vagy pénzbüntetésre volt ítélve; b) aki ellen több mint tíz év előtt bármily tartamu fogház vagy elzárás állapított meg; c) akinek fogház- vagy elzárásbüntetése, mely ellene tíz éven belül állapított meg, kegyelem útján elengedettett. Az elévülésnek nincs az a hatálya s eszerint nem részesülhet a kedvezményben az, aki előzőleg tíz éven belül fogház- vagy egy hónapot túlhaladó elzárásbüntetésre ítéltetett, habár e büntetés időközben elévült. Az sem részesülhet a kedvezményben, aki a reá tíz éven belül kiszabott fogházbüntetést azért nem töltötte ki, mert annak végrehajtása a jelen törvény alapján fölfüggesztetett s a próbaidő eredménytelen letelte folytán többé foganatosítható nem volt.

17. A 2. § 3. p.-ja szerint ki van zárva a kedvezményből az, aki a cselekményt aljas indokból követte el. Az aljas indok itt nem egyértelmű a vagyoni haszon célzatával, az u. n. nyereségvágygyal. Ha ez így volna,

akkor pl. lopás, sikkasztás és csalás eseteiben soha sem lehetne a büntetést fölfüggeszteni, holott kétségkívül ezek elkövetőire nézve is fönnforoghatnak a kedvezmény megadásának célszerűségi okai. Az indokolás szerint (M. i. VII.) nemcsak a nyomort nem szenvedő ember nyereségvágyából elkövetett cselekményei, hanem a bosszú és gyűlölet alacsony megnyilatkozásai is akadályai a büntetés fölfüggesztésének. Az aljas indító ok fönnforgása egyébként jogkérdés, amely tehát a semmiségi panasz elbírálásánál fölülvizsgálat tárgya lehet (Bp. 437. §).

3. A büntetés fölfüggesztésének hatálya, ha a próbaidő eredményesen telt le.

3. §. *A fölfüggesztett büntetést nem lehet végrehajtani, ha az elítélt ellen az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három évi próbaidő alatt bűnvádi eljárás nem volt folyamatban.*

M. i. I. E. § a fölfüggesztés lényegét fejezi ki: a bíróilag kiszabott büntetés végrehajtása végképp elmarad, ha a terhelt egy, a törvényben meghatározott idő (próbaidő) alatt jól viselte magát.

A fölfüggesztés időtartamát (próbaidőt) egyes amerikai államok a kiszabott büntetés tartamában, a legtöbb állam határozott időtartamban állapítja meg. A belga törvény annak meghatározását a törvényes korlátok közt a bíróságra bízta.

A javaslat a próbaidőt egységesen állapítja meg.

Az így ugyancsak egységesen megállapított próbaidő büntettek és vétségek eseteiben a francia, luxemburgi, portugál, dán törvény szerint öt év, a norvég törvényben, az osztrák javaslatban három év, kihágásokra a portugál törvény és a svájci javaslat szerint két év, az osztrák javaslatban egy év.

A fölfüggeszthető büntetés legnagyobb mértékét

tekintve, a javaslat a vétségekre három évben állapítja meg a próbaidőt, mely így valamivel rövidebb, mint az elévülés ideje. Az elévülés alatt az elítélt az állam büntető hatóságai elől bujkál, az állam akaratának érvényesülését akadályozza, nincs állandó ellenőrzés alatt, míg az, akinek büntetését fölfüggesztették, törvényes kedvezményt élvez, állandóan fölügyelet alatt áll, tehát enyhébb elbánást érdemel, mint az előbbi.

II. A próbaidő kezdőpontja a belga, az amerikai, a portugál törvény szerint az ítélethozatal napja, a norvég törvény szerint az ítéletki hirdetés, az újabb dán törvény szerint kifejezetten a jogerőre való emelkedés napja. A javaslat az utóbbi álláspontra helyezkedett. Tulajdonképpen csak akkor van ítélet, ha jogerőre emelkedett. A nem jogerős ítéletnek csak kivételes esetben tulajdonítanak bizonyos hatályt. Itt kivételes rendelkezés nem volna indokolt.

III. A próbaidő alatt az elítéltnak jól kell viselkednie. A törvény e magaviselet pozitív formáját nem határozza meg, csak azokat az eseteket sorolja föl (a 4. és 5. §-ban), melyekben a fölfüggesztett büntetést végre lehet vagy végre kell hajtani.

Ezekből kitűnőleg a vádlottnak nem szabad a próbaidő alatt bűncselekményt elkövetnie. Az *amerikai törvények* tovább mennek. Megkövetelik, hogy az elítélt a próbaidő alatt szigorú szabályok szerint éljen, tisztességes jövedelmi forrással rendelkezzen, a hatóságnál időszakonként pontosan jelentkezzék. E követelmények azonban az angol-amerikai rendszer alap gondolatával függenek össze s csak az ott meglévő szervezet mellett érvényesíthetők. Azért a kontinentális rendszer szerint a fölfüggesztett büntetést csak a bűncselekmény elkövetése esetében lehet végrehajtani.

A norvég törvény, osztrák és svájci javaslat e föltételt azzal határozza meg, hogy a kedvezmény elvonását „bűncselekmény elkövetésétől“ teszi függővé. A

francia, belga, portugál, luxemburgi törvény szerint a kedvezmény elvész, ha a vádlottat újból elítélik.

Sem az első, sem a másik álláspont nem kielégítő.

A próbaidőnek szabatos határokat kell állítani. Ha a bűncselekmény elkövetése szerepel, mint olyan időpont, melynek a próbaidőbe kell esnie, hogy a kedvezmény elvonassék, úgy a próbaidő végső határa messze kiterjed. Néha csak évek múlva derül ki egy, a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény. Nyenkor a régen megállapított büntetést végrehajtani méltánytalan. Sokszor nehézségekbe ütközik a cselekmény időpontjának pontos meghatározása.

Viszont igen szűkre szabja a próbaidőt az oly szabály, mely a kedvezmény elvonásához új elítélést kíván meg. A büntetett fölfüggesztett büntetését nem lehetne végrehajtani, ha a próbaidő alatt újabb bűncselekményt követ el, amiatt a próbaidő alatt az eljárást meg is indítják, de az elítélés csak később következik be talán éppen a vádlott fondorlatai miatt.

A javaslat azért ugyanarra az álláspontra helyezkedik, melyet a dán törvény elfoglal. Attól teszi függővé a büntetés végrehajtását, hogy a próbaidő alatt eljárás volt-e folyamatban?

Ezzel ugyan menekül a fölfüggesztett büntetés végrehajtása alól az, aki ellen a próbaidő alatt elkövetett cselekmény miatt csak később indítanak bűnvádi eljárást; de ez kisebb veszteség a közrendre, mintha a próbaidőn túl is az egyszer elítélt állandó bizonytalanságban volna kénytelen élni. A bíróság súlyosbító körülményül ezt betudhatja a vádlottnak az újabb bűncselekmény elbírálásánál.

IV. Ha a próbaidő kifogástalanul, anélkül telt le, hogy a fölfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelték volna, a fölfüggesztett büntetést többé végrehajtani nem lehet.

A queenslandi törvény szerint ebben az esetben az ítéletet föl kell oldani, a belga és a francia törvények szerint az elítélést meg nem történtnek kell tekinteni,

a dán törvény és az osztrák javaslat szerint ellenben a büntetést kiállottnak kell tekinteni.

Mind a két állásfoglalás fikció. Az első teljesen föl-szabadítja a vádlottat az ítélet minden következményei alól, ami nem igazságos. Aki már egyszer nem-csak összeütközött a törvényekkel, hanem el is ítéltetett, az, teljesen eltekintve az ítéletnek a mellékbüntetések megállapítására, a kártérítésre vonatkozó s egyéb hatályos rendelkezéseitől: nem tekinthető többé olyan enyhe beszámítás alá eső egyénnek, mint aki még soha bíró előtt nem állott. Az elítélés tényét nem lehet, de nem is szükséges meg nem történtté tenni.

Azonban az a körülmény, hogy a megállapított büntetés végre nem hajtatott, mégis megkülönbözteti az elítéltet másoktól, kiken a büntetést végre is hajtották.

A szabadságvesztésbüntetés végrehajtásához fűzött következmények elmaradnak. A fikcióra szükség nincs.

A törvény szerint a próbaidő zavartalan lefolyásának természetes eredménye az, hogy a büntetés végre nem hajtható. Így rendelkezik a norvég törvény és a svájci javaslat is. (Ig. J. T. VII. 640—643. l.)

Jegyzetek. 1. A 3. § egymagában nem felel arra a kérdésre, hogy a fölfüggesztett büntetést mikor nem lehet végrehajtani. E §-ból ugyanis, mely szerint nem lehet végrehajtani a fölfüggesztett büntetést, ha az elítélt ellen „a próbaidő alatt bűnvádi eljárás nem volt folyamatban“, a contrario az következik, hogy ennél-fogva végrehajtandó a fölfüggesztett büntetés, ha az elítélt ellen a próbaidő alatt büntetőeljárás volt folyamatban. Ez azonban nem áll, mert a 4. és 5. §-ok pozitív irányban meghatározzák, hogy mely esetekben hajtható, illetőleg hajtható végre a fölfüggesztett büntetés a 6. § pedig kimondja, hogy ez eseteken kívül a próbaidő alatt folyamatban volt eljárás a büntetés fölfüg-

gesztésének hatályát nem érinti. A 3. § valódi értelme tehát a 4—6 §-okkal összefüggésben az, hogy a fölfüggesztett büntetést akkor nem lehet végrehajtani, ha az elítélt ellen a próbaidő alatt nem indítatott olyan bűnvádi eljárás, mely a 4. vagy 5. § szerint a fölfüggesztett büntetés végrehajtását eredményezte.

2. A próbaidő vétségek eseteiben 3 év, kihágásoknál 1 év (8. §). Mindegyik változhatatlan határidő oly értelemben, hogy ennek körén belül a bíróság hosszabb vagy rövidebb próbaidőt nem állapíthat meg (M. i. I.). A 3 év rövidebb, mint a vétség miatt kiszabott büntetés érvülési ideje (btk. 120. § út. bek.), az egy év azonban megegyezik a kihágási büntetés érvülésével (ktk. 31. §). Ez a következetesség rovására van, de indokát leli abban, hogy a büntetés fölfüggesztésének komolyságát és erkölcsi hatását veszélyeztetné az, ha a próbaidő bármely esetben egy évnél rövidebb tartamban állapíthatnák meg.

3. A próbaidő folyása a 3. § határozott rendelkezése szerint az ítélet jogerőre emelkedése napján veszi kezdetét (M. i. II.). Az ítélet jogerőre emelkedése iránt lásd a Bp. 494. §-át. A próbaidő *tempus continuum*, amely megindulási napjától szakadatlanul folyik abban az esetben is, ha az elítélt ellen időközben bűnvádi eljárást indítottak. Ha tehát az eljárás alatt a próbaidő letelik s utóbb az eljárás felmentő vagy megszüntető határozattal ér véget: ez esetben már ezt megelőzőleg beállott az az időpont, amelyen túl a fölfüggesztett büntetés végre nem hajtható.

4. A fölfüggesztett büntetés végrehajtása.

4. §. *Ha a próbaidő eltelte előtt az elítélt ellen bűnvádi eljárást indítanak a próbaidő alatt elkövetett cse-*

lekmény miatt és az új eljárás folyamán őt a bíróság büntett miatt ítéli el vagy szándékos vétség miatt ellene fogházbüntetést állapít meg, a fölfüggesztett büntetést is összbüntetés kiszabásának mellözésével végre kell hajtani.

Az elítélés egyéb eseteiben az eljáró bíróság az eset körülményeinek méltatásával határoz affelől, hogy a fölfüggesztett büntetést is végre kell-e hajtani. Hasonlóképpen határoz a bíróság fölmentés esetében, ha arra magánindítvány visszavonása szolgált okul.

5. §. Összbüntetés kiszabásának van helye:

1. ha a próbaidő alatt az elítélt ellen oly cselekmény miatt volt folyamatban az eljárás, melyet még a fölfüggesztő ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el és a bíróság szabadságvesztésbüntetést állapít meg;

2. ha a próbaidő alatt jut a bíróság tudomására, hogy az elítélt előzőleg jogerősen szabadságvesztésbüntetésre volt elítélve és azt még végre kell hajtani.

A bíróság az 1. és 2. §-ok korlátai között az ekként megállapított összbüntetést is fölfüggesztheti.

M. i. I. A 4. § szerint a fölfüggesztett büntetést végre kell hajtani, ha a próbaidő alatt elkövetett cselekmény miatt indított új eljárás folytán a bíróság az elítéltet büntett miatt ítéli el, vagy szándékos vétség miatt ellene fogházbüntetést állapít meg.

E tekintetben a külföldi törvényekben nagyobb szigorot találunk. A portugál és belga törvény, az osztrák és svájci javaslat szerint minden újabb büntett vagy vétség elkövetése miatt, sőt minden visszaesésben, Franciaországban, Luxemburgban minden fogházzal büntetett cselekmény miatt, melyet pénzbüntetésnél szigorúbban büntetnek, a fölfüggesztett büntetést végrehajjtják.

A javaslat a norvég törvény álláspontjára helyezkedik és a kedvezményt föltétlenül csak akkor vonja el, ha a tettes szándékos és súlyosabb beszámítás alá eső cselekménnyel mutatta ki, hogy nem érdemli meg a bírói ítéletben megnyilatkozó kíméletet, hogy vele

szemben az erkölcsi büntetéstől megfelelő hatást várni nem lehet.

Minthogy azonban más bűncselekmények elkövetésében is oly mérvű jogellenes magatartás nyilatkozhatik meg, hogy a terhelttel szemben szigorúbb eljárás mutatkozik szükségesnek, a törvény fölhatalmazza a bíróságot, hogy az elítélés egyéb eseteiben is az eset körülményeinek méltatásával határozzon affelől, végre kell-e hajtani a fölfüggesztett büntetést is vagy nem. A bíróság így az enyhébb beszámítás alá eső esetekben, amilyenek a gondatlanságból elkövetett és a csak pénzbüntetéssel sújtott, úgyszintén az államfogházzal büntetett, tehát más jellegű vétségek, valamint a kihágások esetében, vizsgálat tárgyává teheti, hogy az elítélt erkölcsi gyöngeségére és romlottságára valólanak-e vagy csak alkalm születteli, melyeket súlyosabb beszámítás alá vonni nem lehet.

Ugyanilyen jogot ad a javaslat akkor is, ha a bíróság az újabb eljárásban fölmentő ítéletet hoz, de arra magánindítvány visszavonása adott okot.

Gyakran megtörténik, hogy a sértett fél a magánindítványt akkor vonja vissza, mikor a bíróság a tettes bűnösségéről teljes meggyőződést szerzett és csak ítélethozatalra van szükség. Ha a törvény értelmében ilyenkor az újabb bűncselekmény miatt nem is lehet marasztaló ítéletet hozni, mégis olyan ember áll a bíróság előtt, aki a fölfüggesztés kedvezményére nyilván méltatlannak bizonyult. Kétségtelenül kitünt, hogy az elítélt a próbaidő alatt nem viselkedett úgy, amint kötelessége lett volna; bizonyos, hogy bűncselekményt követett el, amely elég okot nyújt arra, hogy az előzetesen megnyert kedvezményt tőle elvonják. Kötelezőleg ezt a törvény nem írhatja elő, mert lehet, hogy a magánindítvány visszavonása mellett más körülmények is fönnforogtak, melyek a fölmentést indokolttá tennék: megtörténhetik, hogy a bizonyítás az indítvány visszavonásakor még nincs oly előrehaladott fokon, hogy az ügyben tisztán lehetne

látni és a bíróság érdemleges ítéletet hozhatna. Ezért a bíróságnak szabadon kell mérlegelnie a vádlottnak a próbaidő alatt tanúsított viselkedését, melyre éles világitást vetett a lefolytatott tárgyalás.

Abban az esetben, ha az eljárást nem ítélettel, hanem megszüntető határozattal fejezik be, a bíróság ilyen szabad mérlegelési joggal föl nem ruházható. A Bp. 326. §-ának 3. pontja szerint ugyanis fölmentő ítélet és nem megszüntető végzést hoz a bíróság, ha a tárgyaláson látja a magánindítvány hiányát; megszüntető határozatot rendszerint akkor hoz, ha nem tartott még tárgyalást. A vádlott egyéniségéről, életviszonyairól csak a tárgyaláson szerezhethet volna a bíróság tiszta képet. Enélkül az ügy bizonyítékaiba teljes betekintést nem nyert, a vádlottal közvetlenül nem érintkezett, életmódját, viszonyait meg nem ismerhette és így a fölfüggesztett büntetés végrehajtása felől sem állhat módjában megokolt határozatot hozni.

II. A fölfüggesztett és az újabban kiszabott büntetést külön-külön kell végrehajtani. Ezzel a törvény a btk.-nek az összbüntetésre vonatkozó rendelkezései alól kivételt állapít meg.

Az összbüntetés a btk. általános szabályai szerint enyhébb, mint volna a külön kiszabott büntetések összege. Az enyhítés oka főleg a halmazatnak sajátos jellegében rejlik, mert lényeges, figyelmet érdemlő körülmény, hogy az egyes cselekményeket bírói figyelmeztetés, ítélet nem választja el. Ez az ok a fölfüggesztő ítéletben kiszabott s a próbaidő alatt megállapított büntetés viszonyában nincs meg.

A bíróság a büntetés végrehajtását ugyanis abban a reményben függeszti föl, hogy az elítélt kíméletet érdemel. A fölfüggesztéssel különös kedvezményben részesíti őt és figyelmezteti a btk. tiltó rendelkezéseire. Ha az elítélt a bírói figyelmeztetés ellenére mégis újabb bűncselekményt követ el, nem méltó arra, hogy a bíróság a fölfüggesztett és az újabban meg-

állapított büntetést összbüntetésbe foglalva mind a kettőnek szigorán enyhítsen.

A külföldi törvények közül ily esetben az összbüntetés megállapítását csak a belgiumi engedi meg.

III. Az 5. § azokat az eseteket határozza meg, amikor a vádlott még a fölfüggesztő ítélet meghozatala előtt követett el valamely bűncselekményt s emiatt ellene a próbaidő alatt még folyamatban volt az eljárás vagy az emiatt még előbb hozott ítélet csak a próbaidő alatt jut a bíróság tudomására. Ilyenkor a btk. rendes szabályai szerint összbüntetés kiszabásának van helye, mert az egyes cselekményeket nem választja el egymástól a büntetés fölfüggesztésében rejlő bírói figyelmeztetés.

Ha a fölfüggesztő ítélet hozatalánál a bíróságnak tudomása lett volna az összes cselekményekről, az 1. és 2. § értelmében esetleg föl is függeszthető összbüntetést kellett volna megállapítania. *Az elítélt nem juthat kedvezőtlenebb helyzetbe azzal, hogy a bíróság ezt a tudomást nem szerezte meg és csak utólag értesül arról, hogy a vádlott már a próbaidő előtt követett el valamely bűncselekményt.*

Ezért a javaslat azt is kimondja, hogy a bíróság az ekként megállapított összbüntetést az 1. és 2. § korlátai közt föl is függesztheti.

A § eme utolsó bekezdése nem vonatkozik arra az esetre, ha a vádlott a fölfüggesztő ítélet előtt oly cselekmény miatt volt jogerősen elítélve, mely a 2. § 2. pontja szerint a fölfüggesztés kedvezményét kizárja; a 2. § korlátaira való hivatkozás ily esetben az összbüntetés fölfüggesztését kifejezetten kizárja. (Ig. J. T. VII. 644—647. 1.)

Jegyzetek. 1. A 4. és 5. §-ok azokat az eseteket határozzák meg, amelyekben a fölfüggesztett büntetés végrehajtható. A két § közt az a különbség, hogy míg a 4. § eseteiben a fölfüggesztett büntetés önállóan, addig az 5. § rendelkezései szerint összbüntetésbe foglaltan

hajtandó végre. A 4. § keretében pedig azt a további különbséget találjuk, hogy míg az esetek egyrészében a fölfüggesztett büntetés végrehajtandó (1. bek.), más esetekben a bíróság belátásától függ a végrehajtás elrendelése vagy mellőzése (2. bek.).

A. fölfüggesztett büntetés külön végrehajtása.

A 4. § 1. bek.-e azokat az eseteket határozza meg, amelyekben a fölfüggesztett büntetés, az összbüntetés mellőzésével föltétlenül végrehajtandó. E rendelkezés alkalmazásának föltételei a következők: a) hogy az elítélt ellen a próbaidő eltelte előtt indíttassék eljárás; b) hogy az eljárás a próbaidő alatt elkövetett cselekmény miatt indíttassék; c) hogy ennek eredményeként az elítélt újabb büntetés miatt elítéltesék vagy szándékos vétség miatt fogházra ítéltesék. Ha tehát az elítélt ellen a próbaidő eltelte után, habár a próbaidő alatt elkövetett büntetendő cselekmény miatt indítottak eljárást; ez nem érinti az eredményesen letelt próbaidő hatályát (3. és 6. §-ok) ha pedig a próbaidő előtt elkövetett cselekmény miatt indítottak a próbaidő alatt eljárást: ez esetben az újabban kiszabott büntetés a fölfüggesztett büntetéssel összbüntetésbe foglalandó (5. §); ha végre nem büntetés vagy szándékos vétség miatt indították meg az eljárást, melynek eredményeként az elítélt ellen újabb büntetés állapított meg: ez esetben a bíróság belátásától függ, hogy végrehajtsa-e a fölfüggesztett büntetést (4 § 2. bek.).

3. A 4. § 2. bek.-e két csoportba osztja azokat az eseteket, amelyekben a bíróság belátásától függ, hogy végrehajtsa-e a fölfüggesztett büntetést. Az első csoportba az elítélésnek a 4. § 1. bek.-ben nem érintett esetei tartoznak. Ez esetek a következők: a) midőn a bíróság szándékos vétség miatt államfogházat vagy pénz-

büntetést állapít meg; b) midőn vádlottat culposus véttség miatt fogházra vagy pénzbüntetésre ítéli; c) midőn kihágás miatt elzárást vagy pénzbüntetést szab ki. Mindez esetekben megtörténhetik, hogy a bíróság tekintettel a körülményekre, végrehajtatja a fölfüggesztett büntetést is; de megtörténhetik az is, hogy a büntetés fölfüggesztését hatályában fönntartja és csak az újabban kiszabott büntetést hajtja végre. Ez inconvenientia nélkül megtörténhetik az a) és c) alatti esetekben, mert sem az államfogház és elzárás, sem a pénzbüntetés végrehajtása nem azonos értékű a fogházbüntetéssel és így nincs ellenmondás abban, ha valaki célszerűségi okból (1. §) a fogháztól megkiméltetik, de emellett rajta az államfogház- vagy elzárásbüntetést végrehajtják. Nagy visszaesség volna azonban az, ha valaki a próbaidő alatt elkövetett culposus véttség miatt fogházra ítéltvén, ez ellene végrehajtatnék, holott a szándékos véttség miatt kiszabott, esetleg rövidebb tartamu fogház végrehajtásának fölfüggesztését hatályban fönntartának s végeredményében elengednék. Ez teljesen ellenkeznék a törvény intentiojával (1. §) és így a bíróság helyesen jár el, ha ily esetekben, minthogy az újabban kiszabott fogházat föl nem függesztheti (2. § 2. p.) a fölfüggesztett fogházbüntetés végrehajtását is mindannyiszor elrendeli.

4. A 4. § 2. bek.-e alá tartozik továbbá az az eset, ha az elítelt az újabban indított eljárás eredményeként fölmentetett, de *a fölmentés okául a magánindítvány visszavonása szolgált.* A btk. 116. §-a szerint a sértett az ítélet kihirdetéséig vonhatja vissza magánindítványát. Megtörténhetik tehát ez nyomban a följelentés után, továbbá a nyomozás és a vizsgálat stadiumában vagy a vádtanács tárgyalásán végre az ügy érdemleges tárgyalása alkalmával, ez esetben az ítélet

kilirdetéséig. Az előbbi esetekben a magánindítvány visszavonása az eljárás megszüntetését vonja maga után (Bp. 101. és 264. §-ai), az utóbbi esetben vádlott fölmentését eredményezi (Bp. 326. § 4. p.). Minthogy a bíróság csak az ügy tárgyalásán, illetőleg főtárgyalásán ismerheti meg azokat a körülményeket, amelyekből megítélheti, hogy az elítélt, az ellene indított újabb eljárás folytán méltatlanná vált-e a kedvezményre: ez okból a magánindítványnak a per korábbi szakában történt visszavonása a büntetés fölfüggesztésének hatályát nem érinti (M. i. I.).

5. Amennyiben a bíróság a 4. §-nak akár 1., akár 2. bek.-e alapján elrendeli a fölfüggesztett büntetés végrehajtását: ez a § nyílt kijelentése szerint „az összbüntetés kiszabásának mellözésével“ történik meg. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a törvény ezt ki nem mondaná, ez esetekben összbüntetést kellene kiszabni, holott a btk. általános rendelkezéseiből (96. és 104. §-ok) az következik, hogy bünhalmazatról és így összbüntetés kiszabásáról csak akkor lehet szó, ha valaki jogerejü elítéltetése előtt követett el több büntetendő cselekményt. Ez alapelvöl folyik, hogy miután a próbaidő csak a jogerejü elítéltetés után veszi kezdetét: a próbaidő alatt elkövetett cselekmény nem hozható halmazati viszonyba a fölfüggesztett büntetéssel és így a kettőnek összbüntetésbe való egybefoglalását már a btk. általános rendelkezései föltétlenül kizárják. A 4. § erre vonatkozó kijelentése tehát fölösleges, egyébként azonban azt a következtetést vonja maga után, hogy az újabban kiszabott büntetés egészen önállóan, tehát az egyesítés mellözésével hajtandó végre. A büntetések egyesítését ugyanis, mint a halmazati büntetéstöl különböző alakzatot az 1880: XXXVII. t.-c. 36. §-a rendeli az abban foglalt esetekre alkalmaztatni. E törvényre hi-

vatkozik a Bp. 517. §-a is, midőn a büntetések egyesítéséről beszél. Az előbb hivatkozott törvény nem lévén oly általános természetű, hogy az itt szóban levő esetre is alkalmazható volna: ebből önként folyik, hogy itt sem az összbüntetésnek, sem a büntetések egyesítésének helye nincs. Ennélfogva a fölfüggesztett fogház vagy elzárás akkor is e minőségben hajtandó végre, ha vádlott újabban fegyházra, börtönre vagy államfogházra ítéltetik. Viszont az utóbbiak szintén függetlenek attól, hogy az elítélt ellen fogházbüntetést is hajtanak végre.

A fölfüggesztett büntetés összbüntetésbe foglalása.

6. Az 5. § azokat az eseteket határozza meg, melyekben a fölfüggesztett büntetés az újabban kiszabott büntetéssel összbüntetésbe foglalandó. A § 1. pontja szerint összbüntetés szabandó ki, ha *az elítéltet a próbaidő alatt indított eljárás folytán oly cselekmény miatt ítélték el szabadságvesztésre, melyet még a fölfüggesztő ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el.* E kijelentés azonban csak megisméltése a btk. 104. §-ában meghatározott általános szabálynak. Természetes tehát, hogy az 5. § 1. pontjában körülírt esetben e külön kijelentés nélkül is összbüntetés kiszabásának volna helye. A törvényhozó itt nyilván csak a teljességre törekedett, midőn az általános szabályt itt megisméltelte.

7. Az 5. § 2. p.-ja szerint akkor is összbüntetés kiszabásának van helye, ha a bíróságnak a próbaidő alatt jut tudomására, hogy *az elítélt előzőleg jogerősen szabadságvesztésbüntetésre ítéltetett és azt még végre kell hajtani.* Itt két eset képzelhető, melyek egyikét földi a btk. 104. §-a, másikat nem. Az egyik eset az, ha az elítélt jogerejű elítéltetése előtt követte el azt a cselekményt, melynek büntetését a bíróság föltételelesen

fölfüggesztette. Ez esetben nincs kétség az iránt, hogy a két jogerős büntetést a btk. 104. §-a alapján össz-büntetésbe kell egybefoglalni. A másik lehetőség azonban az, hogy vádlott már előző jogerejü eliteltetése után követi el azt a cselekményt, melynek büntetését a bíróság, mitse tudva a még végre nem hajtott büntetésről föltételesen fölfüggeszti. Ez esetben a btk. 104. §-a értelmében már nincs helye össz-büntetés kiszabásának. Ha tehát a bíróság a próbaidő után jut ily előző büntetés tudomására, melyet még végre kell hajtani: ez esetben az 5. § külön rendelkezése nélkül nem foglalatná össz-büntetésbe az előző és a fölfüggesztett büntetést, hanem elkülönítve kellene azokat végrehajtani. Ezt a kivételt semmi sem indokolja, mert aki csak azáltal jut a föltételes elitelés kedvezményéhez, ha a rá korábban kiszabott büntetés létezését eltitkolja: épp oly kevésbé méltó arra, hogy az össz-büntetésben rejlő kedvezésben részesítsék, mint az, aki a próbaidő alatt követ el szabadságvesztéssel büntetendő cselekményt. A bíróság mindazonáltal ez esetben is köteles kiszabni az össz-büntetést; a kiemelt szempont azonban mindannyiszor helyes okául szolgálhat annak, hogy az illető egyén ne részesíttessék a § második bekezdése szerint megadható további kedvezményben.

8. Az 5. § 2. bek. szerint *a bíróság — az I. és 2. §-ok korlátai között — az e § alapján kiszabott össz-büntetést is fölfüggesztheti.* Ez elsősorban azt jelenti, hogy az össz-büntetés nem haladhat túl 1 hónapi fogházat vagy elzárást (1. és 8. §-ok). De ezentúl még azt is jelenti, hogy amennyiben a fölfüggesztett büntetésen kívül még végrehajtandó fogház a btk. 92., illetőleg 66. vagy 72. §-ai alapján fegyház vagy börtön helyett van kiszabva (2. § 1. pont), vagy amennyiben a kérdéses büntetést oly cselekmény miatt állapították meg, melyet vádlott

aljas indító okból követett el (2. § 3. pont) ez esetben az összbüntetés fölfüggesztésének nincs helye. Kérdés, hogy megtörténhet-e ez akkor, ha az esetek egyike se forog fön, de a végrehajtandó előző büntetés fogház; így pl. ha az elítélt előzőleg könnyü vagy gondatlan testi sértés miatt néhány napi fogházra ítéltetett, mely még végrehajtandó. Bizonyos, hogy az esetben, ha a bíróságnak az előző elítélésről tudomása van: az újabbban kiszabott bármily rövid tartamu fogház végrehajtását nem függeszti föl, mert ezt a 2. § 2. p.-ja kizárja. Fölfüggesztheti-e tehát az összbüntetést, ha ezt az előző és a fölfüggesztett fogházbüntetésből alakította annál fogva, mert az előző fogházzól az utóbb kiszabott fogház fölfüggesztése alkalmával nem volt tudomása. A fönnebbi indokolás szerint az 5. § 2. bek. nem vonatkozik arra az esetre: „ha a vádlott a fölfüggesztő ítélet előtt oly cselekmény miatt volt jogerősen elítélve, mely a 2. § 2. p.-ja szerint a fölfüggesztés kedvezményét kizárja (M. i. III.). A fölhozott esetben tehát az 5. § alapján kiszabott összbüntetés nem függeszthető föl. Eszerint az utólagosan megállapított összbüntetés fölfüggesztése az 5. § 2. bek. alapján csak akkor történhetik meg, ha az elítélt előzőleg 1 hónapot túl nem haladó elzárásra vagy államfogházra volt elítélve e büntetések valamelyikéből és a fölfüggesztett fogház- vagy elzárásbüntetésből alakíttatik az összbüntetés.

5. A büntetés fölfüggesztésének hatálya, ha a próbaidő alatt indított eljárás eredménytelen maradt.

6. §. *A 4. és 5. §-okban meghatározott eseteken kívül a próbaidő alatt folyamatban volt eljárás a büntetés fölfüggesztésének hatályát nem érinti.*

1. E § szorosán összefügg a 3. §-al s azzal együtt meríti ki azokat a föltételeket, melyek fönnforgása szükséges ahhoz, hogy a büntetés fölfüggesztése hatályát megtartsa. A 3. § szerint a föltétel az, hogy az elítelt ellen a próbaidő alatt nem indítottak bünvádi eljárást, — a jelen § szerint pedig az, hogy a próbaidő alatt indított eljárás nem vezetett a 4. és 5. §-okban meghatározott valamely eredményre, ennyiben tehát eredménytelen maradt.

2. A próbaidő alatt folyamatban volt eljárás akkor nem érinti a büntetés fölfüggesztésének hatályát: a) ha annak eredményeként a további eljárást megszüntették; b) ha vádlott nem a magánindítvány visszavonása alapján mentetett föl; c) ha a 4. § 2. bekezdése vagy az 5. § esetében a bíróság a fölfüggesztett büntetés végrehajtását nem rendelte el.

6. A mellékbüntetés szünetelése a fölfüggesztett büntetés folyása alatt.

7. §. *A szabadságvesztésbüntetés végrehajtása alatt a btk. 55. és 56. §-ában meghatározott mellékbüntetések idejének folyása szünetel.*

1. Az 1. § szerint a büntetés fölfüggesztése a btk. 55. és 56. §-aiban meghatározott mellékbüntetésekre nem terjed ki; a büntetések hatálya pedig a fölfüggesztő ítélet jogerőre emelkedése napjától kezdődik. A jelen § szerint a fölfüggesztett büntetés végrehajtásának ideje alatt az időfolyás szünetel.

2. A törvény indokolása szerint az elítelt igazságtalan előnyhöz jutna, ha a fölfüggesztett büntetés végrehajtásának ideje alatt mellékbüntetésének már megkezdett ideje tovább folynék; ezért szükséges a 7. § rendelkezése.

3. A mellékbüntetés folyásának szünetelése lényegesen különbözik pl. az elévülési idő félbeszakításától. Utóbbi esetben a félbeszakítás okának megszűnése

után az egész idő folyása előről kezdődik, míg a mellékbüntetés végrehajtása után az ezt megelőzőleg már lefolyt idő a kiszabott mellékbüntetés tartamából levonotván, csak a fönmaradt időnek kell lefolyni. Ha tehát pl. valaki 3 évi hivatalvesztésre íteltetvén, az időből a fölfüggesztett büntetés végrehajtása előtt 2 év már letelt, a büntetés végrehajtása után már csak 1 évnek kell lefolynia.

7. A kihágás miatt kiszabott büntetés fölfüggesztése.

8. §. *A bíróság az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott elzárást és a pénzbüntetést egy évi próbaidőre fölfüggesztheti.*

A fölfüggesztésre egyebekben a jelen törvény — §-ait kell alkalmazni.

1. E § a kihágásokról szóló 1879: XL. t.-c. első részét egészíti ki.

2. A kihágások büntetései: a) 2 hónapig terjedhető elzárás, b) 600 kor.-ig terjedhető pénzbüntetés (ktk. 15. és 16. §-ok). A pénzbüntetés rendkívüli enyhítő körülmények esetében az elzárás helyett is alkalmaztatik (21. §).

3. Az elzárás csak akkor függeszthető föl, ha 1 hónapi tartamot túl nem halad. A pénzbüntetés fölfüggesztésének itt sem szab korlátot a törvény. Az tehát akkor is fölfüggeszhető, ha a bíróság a kiszabható legnagyobb összeget állapította meg vagy ha a ktk. 21. §-a alapján elzárás helyett alkalmazta.

4. A fölfüggesztésre egyebekben az 1—6. §-okat kell alkalmazni. Ez egészben véve áll, mert úgy a büntetés fölfüggesztésének föltételei, valamint a kizáró okok (1. és 2. §) a kihágási büntetés fölfüggesztése esetében is azonosak. Az 1. §-al szemben csak az kivétel fordul elő, hogy amennyiben a kihágások mellékbüntetései nem azonosak a büntettek és vétségek mel-

lékbüntetéseivel, s minthogy különösen a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztése kihágás esetében nem állapítható meg: az 1. §-nak a mellékbüntetésekre vonatkozó rendelkezése s az ezzel összefüggő 7. § kihágási ügyekben nem alkalmazható.

5. A 3—6. §-ok alkalmazásának nincs akadálya, mert ami e §-okban az 1 hónapot túl nem haladó fogháztól s a vétség miatt kiszabott pénzbüntetésről foglaltatik: ugyanaz minden megszorítás és kitérés nélkül akkor is alkalmazható, ha a fölfüggesztés tárgya 1 hónapot túl nem haladó elzárás vagy kihágás miatt kiszabott pénzbüntetés. Az a körülmény, hogy itt a próbaidő csak egy év, mit sem változtat a 3—6. §-ok alkalmazhatóságán.

8. Eljárás a büntetés fölfüggesztése tárgyában.

a) A büntetés fölfüggesztésére hivatott bíróság.

9. §. *A fölfüggesztést az első vagy a felső fokon eljáró kir. bíróság vagy közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság az ítéletben a fél kérelmére vagy hivatalból mondja ki.*

Az ítélet indokolásában tüzetesen megjelölendők az okok, amelyek a fölfüggesztésre vezettek.

Az ítélet kihirdetésekor az ítéletet figyelmeztetni kell a következményekre, amelyeket újabb bűncselekmény elkövetésével magára vonna.

M. i. I. Több oldalról aggály merült föl a közigazgatási hatóság följosítása ellen. Ámde a fölfüggesztés jogával a közigazgatási hatóság jogköre nem tángul, csak módosul a büntetési rendszerben beállott változásokhoz képest, amint módosul a kir. bíróságoké is. Amely hatóságnak ítéletésre és fölmentésre joga van, azt megilleti a bíróságnak megadott közbelső jogosítvány, a büntetés fölfüggesztése is. A vád és védelem képviselőiben rejlt s a kir. bíróságok előtt

folytatott eljárásban föltalálható garanciákat a törvény 11. §-a azzal a rendelkezéssel pótolja, hogy a közigazgatási hatóságnak fölfüggesztő ítéleteit hivatalból kell a másodfoku hatósághoz fölülbíralás végett fölterjeszteni.

A fölfüggesztés kedvezményét úgy az első, mint a felső fokon eljáró bíróság (közigazgatási hatóság) kimondhatja. Az alsó bíróságnak természetes joga, hogy oly rendelkezést meghozzon, amely az előtte álló vádlott egyéniségével és életviszonyaival a legközvetlenebb összefüggésben áll. A felső bíróságot sem lehet azonban megfosztani attól a jogától s nem lehet földoldani az alól a köteleessége alól, hogy a jogéletet a büntetés fölfüggesztésének kérdésében is irányítsa.

Önként érthető egyébiránt, hogy a felső fokon eljáró bíróságnak nemesak az a joga lesz meg, hogy a fölfüggesztést kimondja ott, ahol az alsó bíróság el nem rendelte, hanem amennyiben az eljárási szabályok szerint az alsó bíróság ítéletét a vádlott terhére megváltoztathatja, az ez által kimondott fölfüggesztést mellőzheti is.

A javaslat szövegéből egyúttal az is következik, hogy a fölfüggesztés csak ítéletben mondható ki és soha sem büntetőparancsban.

II. A fölfüggesztés ténye nem lehet önkényes. A bíróság, mint minden határozatát, ezt is indokolni tartozik, mert a fölfüggesztésnek a vádlott egyéni szabadsága és a jogrend szempontjából különös jelentősége van s az ítélet e részének fölülbíralata is csak úgy lesz lehetséges, ha a bíró számot ad arról, hogy mily okok indították a fölfüggesztés kimondására.

Az amerikai törvények szerint a vádlott írásbeli értesítést kap arról, mily föltételek mellett marad szabadon. A francia bíró figyelmezteti az elítéltet a következményekre, amelyeket újabb bűncselekménye elkövetésével magára vonna. A dán törvény hasonló rendelkezést tartalmaz. A norvég bíró az elítéltet büntetésének fölfüggesztése esetén, ha életének 21. évét

még nem töltötte be, megdorgálhatja és szintén figyelmezteti újabb bűncselekmény elkövetésének következményeire.

E figyelmeztetés méltányos és célszerű. A fölfüggesztés intézménye erkölcsi elemeket visz be a büntető bíraskodásba. Ezeket különösen kifejezésre juttatja az, ha az elítélthez nem a ridegen ítélkező bíró, hanem az elítélt jövő érdekét is szívében viselő férfiú szól.

A figyelmeztetés módját a törvény nem határozza meg, úgyszintén annak korlátokat sem állít. A bíró a vádlott egyéniségéből fogja megállapítani, mily figyelmeztetést kell hozzá intéznie. (Iq. J. T. VII. 648—649. l.)

Jegyzetek. 1. Büntetőügyekben első fokon eljáró kir. bíróságok: *a)* a járásbíróság, *b)* a törvényszék, *c)* az esküdtbíróság (Bpélt. 15—18. §-ok). A törvényszék és esküdtbíróság rendes vagy kivételes hatáskörében jár el, esetleg mint sajtóbíróság ítél. E különbségek azonban mit sem változtatnak a jelen 9. §-ban megállapított hatáskörén.

2. Felsőfoku kir. büntetőbíróságok: *a)* járásbírósaí ügyekben másodfokon a törvényszék, mint főlebbviteli bíróság, harmadfokon az illetékes kir. tábla; *b)* törvényszéki ügyekben másodfokon a kir. tábla, harmadfokon a kir. Curia; *c)* esküdtbírósaí ügyekben másod- és legelsőfokon a kir. Curia. Mennyiben juthatnak a felsőfoku bíróságok abba a helyzetbe, hogy a büntetés végrehajtásának fölfüggesztése iránt határozzanak: ez iránt lásd a 10. § magyarázatát.

3. Első fokon eljáró rendőri bíróságok: *a)* megyékben a főszolgabíró, *b)* városokban a rendőrkapitány vagy a tanács megbízott tagja, *c)* Bpesten a ker. előljárósaí. Kivételesen a községi előljárósaí is gyakorolja az elsőfoku rendőri bíraskodást; így pl. mezőrendőri kihágás esetében, ha az okozott kár 40 kor-t. meg nem

halad, nagyközségekben a bíró egy előljárával és a jegyzővel, kisközségekben a bíró két előljárával bíraskodik (1894: XII. t.-c. 103. §).

4. A felsőfokon büntetőügyekben eljáró közigazgatási hatóságok a különböző törvények szerint különböznek. Másodfokon rendszerint az alispán, városokban a polgármester, Bpsten a főkapitány ítél. De fölebbviteli bíróság pl. a közigazgatási bizottság, a városi tanács s legfelsőfokon a belügyi, földmívelésügyi és kereskedelmi miniszter.*

5. Mind e bíróságok abba a helyzetbe juthatnak, hogy a büntetés fölfüggesztése kérdésében határozniok kell. E határozatot, minthogy azt az ügy érdemében hozott ítélet keretébe kell befoglalni, külön e célra tartott tárgyalás, illetőleg szóváltás nem előzi meg. A vádlott vagy védője tehát a védelem keretében terjeszti elő azt a kérdést is, hogy a kiszabandó büntetés fölfüggesztessék; a bíróság pedig e kérelem tárgyában a büntetés kiszabásával együttesen határoz. De hivatalból is megteheti azt, ha vádlott, aki ártatlanságát vitatta, teljes fölmentését kérte s a fölfüggesztés kérésére nem terjeszkedett ki. A hivatalból való beavatkozás azonban csak ritkán fog megtörténni, mert az olyan vádlott, akinek tagadásával szemben kell bűnösségét megállapítani, rendszerint nem olyan egyén, aki a kedvezményben részesíthető volna.

6. A bíróságnak indokolnia kell a fölfüggesztést elrendelő határozatát, vagyis: meg kell jelölnie az okokat, amelyek a fölfüggesztésre vezettek. Ez egyenlően áll akkor, ha vádlott kérte a kedvezmény megadását, valamint akkor is, ha a bíróság hivatalból adta meg azt.

* A törvényekben meghatározott minden egyes kihágást illetőleg föl vannak tüntetve az alsó- és felsőfoku büntetőeljárásra hivatott hatóságok illés: *A magyar büntetőtörvények zsebkönyve* (IV. kiadás 1907.) című munkájában.

Természetes, hogy amennyiben a bíróság megtagadta a vádlott kérését: ezt is indokolnia kell, mert az ítélet rendelkező részében a kérés elutasítása beenfoglaltatván, a Bp. általános rendelkezései szerint ezt is indokolnia kell. Másfelől természetes az is, hogy midőn a fölfüggesztést senki sem kérte s a bíróság azt hivatalból sem adta meg: e kérdés az ítélet körén egészen kívül esik.

7. Minthogy a fölfüggesztés okai könnyen összetéveszthetők a büntetés enyhítésének okaival, az u. n. enyhítő körülményekkel: a bíróság helyesen jár el, ha előbb az utóbbiakat mérlegeli a büntetés kiszabása szempontjából, s csak ezután keresi és állapítja meg azokat a célszerűségi okokat, amelyek az 1. § szerint a büntetés fölfüggesztésének föltételei. Csupán ez eljárással lehet megvalósítani a törvénynek azt az intencióját, hogy a fölfüggesztés kedvezménye a btk. 92., illetőleg a ktk. 21. §-ának tovább fejlődőjévé ne váljék, hanem önálló, célszerűségi jellegét megtartsa.

8. A kedvezményben részesített egyén figyelmeztetésének tartalma iránt lásd a fönnebbi M. i. II.-t.

b) A fölfüggesztés tárgyában használható perorvoslatok.

10. §. *A fölfüggesztés kérdésében az elítélt javára csak az elítélt, törvényes képviselője és védője, az elítélt terhére pedig a kir. bíróságok hatáskörébe tartozó ügyekben csak a kir. ügyészség élhet fölebbezéssel.*

A másodfoku, valamint a fölebbezéssel meg nem támadható első bírósági (Bp. 381. § 1. és 2. pontja) ítélet ellen a kir. bíróságok hatáskörébe tartozó ügyekben csak a kir. ügyészség és csak akkor élhet semmisségi panasszal, ha a bíróság a büntetés végrehajtását a törvény által kizárt esetben függesztette föl.

11. §. *A közigazgatási hatóságnak fölfüggesztő ité-*

leteit hivatalból kell a másodfoku hatósághoz fölülbírálás végett fölterjeszteni.

1. A fölfüggesztés kérdésében hozandó határozat a bűnösség és büntetés kérdésében hozott ítélet alkotórésze lévén: ellene ugyanazok a pörorvoslatok használhatók, amelyek az ítélet ellen. E pörorvoslatok a kir. bíróságok hatásköréhez tartozó ügyekben: a fölebbezés és a semmiségi panasz. *Fölebbezésnek* van helye: a) a járásbíróági ügyekben a törvényszék, mint fölebbviteli bírósághoz, b) törvényszéki ügyekben a kir. táblához; *semmiségi panasz* használható: a) járásbíróági ügyekben a tsz. másodfoku ítélete ellen; továbbá oly esetben, midőn a törvényszék a járásbíróóság vagy közigazgatósági hatósághoz tartozó ügyben elsőfokulag hozott ítéletet (Bp. 381. § 2. p.), ez ítélet ellen a kir. táblához, b) törvényszéki ügyekben a kir. tábla másodfoku, valamint a kir. tábla elsőfoku ítélete ellen (Bp. 333., 418. §-ok) a kir. Curiához, c) esküdttbíróági ügyekben az elsőfoku ítélet ellen a kir. Curiához, d) összbüntetés kiszabása esetében a járásbíróóság ítélete ellen a kir. táblához, a törvényszék ítélete ellen a kir. Curiához (1907: XVIII. t.-c. 2. §).

2. A fölfüggesztés kérdésében vagy amiatt használható *fölebbezés*, mert a bíróság az eziránt előterjesztett kérést elutasította, — vagy amiatt, mert a fölfüggesztést kérelemre vagy hivatalból elrendelte. Az előbbi esetben a fölebbezés vádlott javára, az utóbbi esetben terhére szolgál. A kir. bíróságok hatásköréhez tartozó ügyekben a Bp. rendelkezéseivel szemben mindkét irányban megszorítja a fölebbezést a jelen törvény (10. § 1. bek.).

3. A Bp. szerint vádlott javára fölebbezéssel élhetnek: a kir. ügyész, továbbá a vádlott vagy helyette házastársa, illetőleg törvényes képviselője és a védő (383. § II. p.). A fönnebbi 10. § szerint csak a *vádlott* (elitelt), továbbá törvényes képviselője és *védője* élhetnek e joggal, — és pedig csak ama bíróságok ítéletei ellen (jb. és tsz.), amelyek ítélete ellen föleb-

bezésnek van helye (1. jegyz.). Ha tehát pl. az esküdtbíróság a vádlott vagy védője kérését elutasítja: ez ellen a vádlott javára pörorvoslat nem használható, mert az esküdtbíróság ítéletét csak semmiségi panasszal lehet megtámadni.

4. A vádlott terhére fölebbezéssel élhetnek a Bp. szerint: a kir. ügyész, a fő- és pótmagánvádló és bizonyos esetekben a sértett (383. § I., III.). A fönnebbi 10. § e jogot csak a kir. ügyésznek adja meg. A törvény indokolása a korlátozást illetőleg ezeket mondja:

A sértett érdekeit a fölfüggesztés kérdése közvetlenül nem érinti; az a magánjogi igényekre nem terjed ki; a nyújtott erkölcsi elégtétel súlyát el nem vonja. A magánfél, a magánvádló rendszerint túlzott elfogultsággal tárdózi a vádlottat. A bíróság fölmentő ítétele ellen a tapasztalat szerint mindig fölebbez. Fölfüggesztés miatt is minden esetben fölebbezéssel élne. A felső bíróságok munkaerejének kimélése végett ezért elengedhetetlenül szükséges, hogy a fölebbezés jogát a magánvádlótól e kérdésben elvonjuk (Ig. J. T. VII. 649.).

5. A *semmiségi panasz* joga a Bp. szerint általában épp olyan terjedelemben illeti meg vádlottat, mint a vádlót. A jelen törvény a vádlót és védőjét föltétlenül kizárja a semmiségi panasz használatából, valamint kizárja abból a fő- és pótmagánvádlót is (10. § 2. bekezdés). Az indokolás ennek magyarázatául a következőket mondja:

A semmiségi panasz alapgondolatából következik, s a Bp. rendszere is keresztülviszi, hogy az azt elintéző bíróság a ténykérdéssel nem foglalkozik; a ténymegállapítás kérdésében nem teszi vizsgálat tárgyává az előtte ismeretlen vádlott egyéniségét, életviszonyait, cselekményének körülményeit. Ezért megfelel a perorvoslat benső természetének, hogy a semmiségi panaszok arra az esetre korlátoztassanak, mikor a bíróság a törvényt sérti.

Ha a büntetést nem függeszti föl, a törvény ily kifejezett megsértéséről nem lehet szó, mert a fölfüggesztés csak joga, de nem kötelessége a bíróságnak. Ha

azonban a kedvezményt oly esetekben alkalmazják, mikor annak a törvény 1. vagy 2. §-a szerint nem lett volna helye, beáll a törvénysértés esete s a semmiségi panasznak a kir. ügyészség indítványára helye van. Az elítélt és védője e kérdésben soha sem élhet semmiségi panasszal, mert a fölfüggesztés mellőzése nem törvénysértés, a fölfüggesztés ténye pedig érdekeiket nem sérti. A magánvádló semmiségi panaszát a már fönnebb előadott okok zárják ki (Igt. J. T. VII. 650.).

6. A 10. § 2. bekezdése szerint semmiségi panasszal csak a kir. ügyészség élhet, de ez is csak abban az esetben, ha a bíróság a büntetés végrehajtását a *törvény által kizárt esetben* függesztette föl. A javaslat e korlátozást azzal fejezte ki, ha a bíróság a büntetést „*törvény ellenére*“ függesztette föl. A törvénybe átment szöveget az igazságügyi bizottság a következő megokolással hozta javaslatba:

A „*törvény által kizárt esetben*“ kifejezés világosabban mutat rá, mint a miniszteri javaslat szövege, hogy semmiségi panasznak csak olyan esetekben van helye, mikor a bíróság a büntetés végrehajtását fölfüggesztette, holott a törvény értelmében a fölfüggesztésnek helye nem volt. Önként érthető, hogy a törvény által kizárt esetek közé nemcsak a 2. §-ban felsorolt negatív föltételek fönnforgása, hanem egyuttal az 1. §-ban foglalt pozitív föltételek hiánya is tartozik; a törvény éppen úgy kizárja a fölfüggesztést arra az esetre, ha a kedvezmény megadását valamely ténykörülmény fönnforgásától teszi függővé s az adott esetben e ténykörülmény hiányzik, mint arra, amikor a 2. §-ban fölsorolt valamely körülmény a kedvezményt kizáró ok. (Igt. b. j. 6. l.)

7. A kir. ügyészség e *másodfoku, valamint a fölebbezéssel meg nem támadható elsőbírósági ítélet ellen* sem élhet panasszal. Másodfoku ítéletek azok, melyeket a j. bírósági ügyben a törvényszék, mint fölebbviteli bíróság, törvényszéki ügyekben a kir. tábla, mint másodfoku bíróság hoz; fölebbezéssel nem támadható meg az esküdtbíróság ítélete, mely ellen csak semmiségi panasznak van helye. A vádló részéről nem tá-

madható meg főlebbezéssel a jbiróság ítélete sem a büntetés kiszabása kérdésében, kivéve, ha a bíróság a btk. 92., vagy a ktk. 21. §-át alkalmazta, de ez a korlátozás nemcsak a főlebbezést, hanem a semmiségi panaszt is kizárja és így e helyen figyelembe nem jöhet.

8. *A rendőri büntetőbíróság hatásköréhez tartozó ügyekben,* bizonyos korlátozás mellett általában meg van engedve a főlebbezés, amit azonban, minthogy itt a vádnak nincs hivatalos közege, rendszerint csak a vádlott vesz igénybe. A vád és védelem rendezetlensége folytán a jelen törvény nem bízta a felekre azt, hogy a felsőfoku hatósághoz kerüljön-e az elsőfoku hatóságnak *büntetést fölfüggesztő* ítélete. Az ilyen ítéletet t. i. a 11. § szerint mindenkor hivatalból kell a másodfoku hatósághoz fölülbírálás végett fölterjeszteni. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az I. f. bíróság a büntetést fölfüggesztette, ez az ítélet a II. f. hatóság fölülvizsgálatáig nem válik jogerőssé. Másfelől azt jelenti a 11. §, hogy a büntetés fölfüggesztését a vádlott kérelmével szemben megtagadó ítéletet csak ennek főlebbezése folytán vizsgálja fölül a II. f. hatóság, — és hogy a II. f. hatóságnak e kérdésben hozott bármily tartalmu ítélete csak főlebbezés folytán kerülhet a III. f. hatóság elé.

c) A fölfüggesztett büntetés végrehajtása újrafölvétel nélkül.

12. §. *Ha a bíróság a 2. § 2. pontjában említett ítéletről a próbaidő alatt csak akkor nyer tudomást, amidőn az abban az ítéletben kiszabott büntetés már végrehajtatott vagy összbüntetésbe (5. §) egyéb okból nem foglalható, a bíróság újrafölvételi eljárás nélkül a büntetés fölfüggesztésére vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezi és a büntetés végrehajtását rendel el.*

1. A 2. § 2. p.-ja szerint nem lehet fölfüggeszteni a büntetést: ha az elítélt előzőleg büntett miatt, vagy

10 éven belül fogház-, vagy egy hónapot meghaladó elzárásbüntetésre jogerősen el volt ítélve. Ha tehát a bíróságnak tudomása van ez előleges elítéltetéséről akkor, mikor vádlottat egy hónapot meg nem haladó fogházra vagy elzárásra, avagy pénzbüntetésre ítéli: ekkor azt nem részesítheti a büntetés fölfüggesztésének kedvezményében. Megtörténhetik azonban, hogy a bíróság az előző elítéltetésről nem bír tudomással s büntetlen előéletűnek tartva vádlottat: a reá kiszabott büntetést fölfüggeszti; de később megtudja, hogy a kedvezményt a 2. § 2. p.-ja ellenére adta meg. Ez esetben követendő eljárásról intézkedik a jelen §.

2. A büntetést fölfüggesztő ítélet jogerős lévén, azt az elítélt terhére csak a törvényben meghatározott okokból lehet megváltoztatni. Ily okokat foglalnak magukban a fönnebbi 4. és 5. §-ok, melyek szerint az azokban meghatározott esetekben a fölfüggesztett büntetés részint önállóan, részint összbüntetésbe foglaltan végrehajtandó, illetőleg végrehajtható. Ez esetek egyikével sem azonos a 12. §-ban körülírt eset. De nem találunk a Bp. rendelkezései között sem oly szabályt, amelynek alapján a szóban levő esetben meg lehetne változtatni az elítélt terhére a büntetést fölfüggesztő ítéletet. Sőt a 449. és 450. §-ok ennek lehetőségét egyenesen kizárják. E §-ok u. i. taxative határozzák meg azokat az okokat és föltételeket, amelyek fönnforgása szükséges ahhoz, hogy a jogerős ítélet az elítélt terhére újrafölvétel útján megváltoztatható legyen. Ez okok és föltételek között azonban nincs olyan, amely alapjául szolgálhatna az újrafölvételnek abból a célból, hogy a fölfüggesztett büntetés végrehajtható legyen. Minthogy tehát sem a Bp., sem a fönnebbi 4. és 5. §-ok nem nyújtanak módot arra, hogy az elítélt a 12. § esetében a kedvezménytől megfosztassék: ezért kellett a törvényben ez esetről külön rendelkezni.

3. Az előző büntetés, melyről a bíróság utólagosan, a próbaidő folyása alatt nyer tudomást, vagy olyan,

amely már végrehajtatott, vagy olyan, amely még végre nem hajtatott. Utóbbi esetben az 5. § 2. p.-ja folytán rendszerint összbüntetés kiszabásának lesz helye. Ennek föltétele azonban az, hogy a kérdéses büntetés még végrehajtható. A büntetés végrehajtását az elítelt halálán kívül, amiről itt nem lehet szó, megszünteti a kir. kegyelem és az elévülés (btk. 117. §). Ha az előző fogház vagy elzárás kegyelem útján engedtetett el: ez a 2. § 2. p.-ja szerint nem tekintetik oly előző elítélésnek, amely a büntetés fölfüggesztését kizárná, így tehát a 12. § esetében sem jöhet figyelembe az ilyen előző büntetés. A büntett miatt való előző elítélés kizáró hatását azonban nem szünteti meg a kir. kegyelem, az elévülés pedig még fogház és elzárás esetében sem idézi elő azt, hogy a büntetés fölfüggeszthető legyen. A 12. §-ban említett az a föltétel tehát, hogy a kérdéses büntetés „összbüntetésbe már nem foglalható“ figyelemmel a 2. § 2. p.-jára, olyan előző büntetést jelent, amely elévült, vagy amely büntett miatt volt megállapítva. A végrehajtható büntetésen kívül csak ilyen előző büntetés az, amelynek utólagos tudomásra jutása a fölfüggesztett büntetés végrehajtását eredményezi.

4. A 12. §-nak az a kijelentése, hogy a bíróság újrafölvételi eljárás nélkül helyezi hatályon kívül a fölfüggesztésre vonatkozó rendelkezést, azt vonja maga után, hogy a Bp. XXI. fejezetének az újrafölvételre vonatkozó rendelkezései ez esetben nem alkalmazhatók, hanem a bíróság, miután megállapította a tényt, tárgyalás nélkül hatályon kívül helyezi korábbi ítéletének a fölfüggesztésre vonatkozó rendelkezését. Ítélettel vagy végzéssel történjék-e ez meg, erről a jelen törvény nem szól; a Bp. 77. §-ából azonban, mely szerint minden határozat végzésnek tekintendő, melyet a törvény kifejezetten ítéletnek nem nevez, az következik, hogy ez esetben is végzés hozandó.

d) A próbaidő leteltének birói megállapítása.

13. §. *Ha a fölfüggesztett büntetés a törvény szerint többé végre nem hajtható, ennek kimondását a kir. ügyész, valamint az elítélt és védője kérheti.*

A kérelem felől a bíróság végzéssel határoz.

M. i. Méltányos, hogy az elítélt, aki a hozzá fűzött várakozásnak megfelelt, birói végzéssel szerezhessen bizonyosságot arról, hogy az ellenében jogerősen megállapított büntetést végrehajtani nem fogják. Hivatalból intézkedésre szükség nincs, mert a büntetés végrehajtása egyáltalán nem tartozik a bíróságra. Ellenben lehetővé kell tenni, hogy a kir. ügyészség, mely a büntetést végrehajtani hivatott és az elítélt (és védője), akit a büntetés végrehajtása fenyeget, közvetlen birói határozattal nyerjenek tudomást arról, hogy a fölfüggesztett büntetés végrehajtható lenni megszűnt. Ez a birói tanusítás azonban önként érthetőleg nem zárja ki azt, hogy a fölfüggesztett büntetést utóbb mégis végrehajtsák, ha a tanusítás téves adatokon alapult. (Iq. J. T. VII. 651.)

e) A fölfüggesztett büntetés nyilvántartása.

14. §. *A fölfüggesztett büntetés nyilvántartandó.*

A nyilvántartás módozatait az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve rendelettel állapítja meg.

M. i. A Bp. életbeléptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. t.-c. 26. §-a szerint a bűnvádi úton jogerősen elítéltekről nyilvántartó lajstromot (casier judiciaire) kell vezetni.

A nyilvántartásra különös szükség van azoknál, akiknek büntetését fölfüggesztették s akiket a hatóságoknak éppen ezért a próbaidőn keresztül figyelemmel kell kísérniök.

A módozatok megállapítása nem törvényhozási, hanem végrehajtási feladat. (Iq. J. T. VII. 651.)

Jegyzet. A jelen törvény megalkotásáig az igazságügyminiszter még nem adta ki a nyilvántartó lajstromra vonatkozó rendeletet és így e lajstrom még nincs életbe léptetve.

MÁSODIK FEJEZET.

A fiatalokorra vonatkozó rendelkezések.

1. Bevezetés.

I. Azok a törvényhozási föladatak, melyeket a gyermekvédelemre és a fiatalokorra vonatkozó rendelkezések terén a magyar törvényhozásnak is megoldani kell, kapcsolatosak azzal a nagy társadalmi problémával, amely előreláthatólag az egész XX. században mind a társadalom munkásságát, mind a kormányok tevékenységét, mind a törvényhozásokat állandóan foglalkoztatni fogja.

Egyik legfontosabb kérdése e társadalmi problémának a fiatalokoru egyéneknek megmentése az erkölcsi romlástól.

A kérdésnek minden ismerője előtt nyilvánvaló, hogy a fiatalokoruak büntetési rendszerének újabb szabályozása e nagy probléma törvényhozási megoldásának csak egyik kis részlete.

Az egész föladat hazánkban is valóban nagyjelentőségű szociálpolitikai természetű kormányzati, törvényhozási és társadalmi alkotások hosszú sorát fogja még szükségessé tenni, mert a büntetőjog körén kívül a jogélet többi ágai s úgyszintén a gyermekvédelem társadalmi szervezete sem szolgáltatnak ma még

elég hatályos eszközöket arra, hogy az erkölcsi veszélynek kitett fiatalok megmentésének nagy feladatát sikeresen megoldani lehessen.

A büntető rendszer reformja önmagában véve már csak azért sem lehet erre a célra elegendő, mert a büntető hatalom révén csak akkor nyílik alkalom a züllésnek indult fiatalok megmentésére, amidőn már büntetendő cselekmény elkövetése bizonyítja a nagyobb fokú erkölcsi veszély jelenlétét. Ehhez tehát szükségszerűleg társulnia kell azoknak az intézkedéseknek, amelyek a veszélyt már keletkezésében elfojtani és az ebből eredő társadalmi bajt megelőzni alkalmasak.

Sőt magának a büntető rendszernek reformja a büntetendő cselekményt elkövetett fiatalokkal szemben is csak akkor fogja célját teljesen elérni, ha a büntetőjog terén tervezett intézkedéseket megfelelő perjogi reform és a gyermekvédelemnek széleskörű társadalmi szervezése fogja kiegészíteni.

A jelen törvényjavaslatnak tárgyilag megszabott kerete ugyan önként érthetőleg az egész reformból csak a büntetőjog körébe eső rendelkezéseket ölelhetette föl; de ezzel a kérdést oly téren oldja meg, ahol a főnnálló szabályok éppen a legégetőbb veszély elhárítására sem nyújtottak eddig kellő eszközöket. E részleges reform is tehát már önmagában véve nagy mértékben mozdítja elő a kérdés megoldását, mert a legnagyobb társadalmi veszély kétségtelenül azokban a fiatalokban rejlik, akik a romlás útján már a büntettek terére jutottak.

II. Tétéles büntetőjogunkban a fiatalokra vo-

natkozó rendelkezéseket a btk. 42., valamint 83., 84., 85. és 86. §-ai, továbbá a kbt. 19., 32. és 65. §-ai tartalmazzák.

Büntetőtörvénykönyveinknek ezek a rendelkezései egyáltalában nem állanak azon a színvonalon, amelyre a büntetőjogi reform-mozgalmak tekintetében új utakat nyitott külföldi törvényhozások már eddig is fölemelkedtek.

A szerzett tapasztalatok minden kétségen fölül helyezték azt, hogy az említett szakaszok több tekintetben igazságtalanok és mind a büntetésvégrehajtás, mind a javítóintézeti nevelés terén számos irányban célszerűtlenek.

Büntetőtörvénykönyvünk szerint a fiatalkorúak (12—16 év között) akkor bűnösök és büntethetők, ha megvan a cselekmény bűnösségének fölismerésére szükséges belátási képességük (discernement).

A 12 éves koron alól a törvény a belátási képesség teljes hiányát vélelmezi s az ilyen korban levő gyermekekkel, bármily bűncselekményt követnek is el, egyáltalán nem törődik. (Btk. 83. §.)

Azokra, akik életkoruk tizenkettedik évét meghaladták, de a tizenhatodik évét még nem töltötték be, enyhébb, de nem más jellegű büntetéseket állapít meg: fegyház helyett rövidebb tartamu börtön-, börtön helyett fogház-, fogház helyett elzárásbüntetést (btk. 85. §) és a kiszabott büntetés végrehajtása ugyanazon letartóztató intézetben történik, mint a felnőtteké. E részben fönnálló jogunk a felnőttekkel szemben a húsz éven alóli büntettesekre nézve mindössze csak azt a kivételt állapítja meg, hogy fogház-

büntetésükből legföljebb hat hónapot a bíróság rendelkezésre magánelzárásban állhatnak ki. (Btk. 42. § első bekezdése.)

A javító nevelésnek fönnálló jogunk csak igen szűk körben enged tért.

A bíróság kimondhatja, hogy a fogházra ítélt húsz éven alóli büntettes egyén a fogházbüntetést magánelzárás helyett javítóintézetben állja ki, de ott hat hónapnál többet nem tölthet. Ugyanezt elrendelheti az igazságügyminiszter (Btk. 42. § második bekezdése.) Továbbá javítóintézetben kell a törvény szerint (ktk. 19. §) kiállania a három napnál hosszabb elzárásra ítélt húsz éven alóli egyéneknek is ezt a büntetésüket oly helyeken, ahol javítóintézet létezik.

Csakis azokra a fiatalkoru büntettesekre nézve enged a törvény hatályosabb és hosszabb tartamu javító nevelést, akik a cselekmény elkövetésekor a cselekmény bűnösségének fölismerésére szükséges belátással nem bírtak. Ezeket a bíróság határozatlan időre javítóintézetbe való elhelyezésre ítélni azzal a korlátozással, hogy életkoruk huszadik évén túl ott nem tarthatók. (Btk. 84. §.)

Büntetőjogunknak a fiatalkoruakra vonatkozó eme rendelkezései a tudomány újabb állása szerint sem nem igazságosak, sem nem célszerűek, gyakorlatilag pedig káros eredményekkel járnak.

Nem igazságosak, mert megtorló jellegük van s a fiatalkorúak egyéniségének figyelembevételét kizárják.

Helytelen az alapgondolatuk, hogy a fiatalkoru büntetőjogilag felelős, mihelyt elég belátással bír cse-

lekménye bűnösségének fölismerésére; mert a bűnösség föltétele s a felelősség alapja az erkölcsi szabadság; e szabadságot nem a fölismerési képesség, hanem az értelmi és erkölcsi fejlettséggel együtt járó ellentálló erő biztosítja. A bűncselekmény akarati elhatározás folyamánya. Az akarati elhatározásra a fiatalkorban különös befolyást gyakorol az észbeli tehetség mellett az érzéki ösztön, a külső inger, az egész környezet. E korban tehát nem lehet a büntetőjogi felelősséget kizárólag az ismeretek mennyiségétől, az értelmi erő nagyságától tenni függővé.

De amily igazságtalan, oly kevéssé célszerű is a mai büntetési rendszer.

Merőben ellenkezik a helyes büntetőpolitika követelményeivel, hogy a 12 éven alóli gyermekek erkölcsi megmentését a törvény egészen figyelmen kívül hagyja.

Nem elég magas a fiatalkor felső korhatára (16 év).

Helytelen, hogy a fiatalok büntetéseivel szemben az állami visszahatás nem a nevelés, hanem túlnyomólag és főként épp úgy, mint a felnőtteknél, a megtorlás alakjában jelentkezik.

Különösen veszedelmes következményekkel jár, hogy a fiatalok a megrögzött gonosztevével közös intézetekben állják ki szabadságvesztésbüntetésüket.

A javító nevelés sikeres alkalmazásának alapfölteleleit téveszti szem elől törvényünk, mikor a bűnösség megállapítása esetében az amúgy is szűk keretben azt hat havi időtartamra korlátozza.

Viszont nem számol az egyéni szabadság követelményeivel, mikor semmi föltételt sem kíván meg ahhoz, hogy a bíróság határozatlan időre javítóintézetbe küldhesse azokat a fiatalkoru büntetteseket, akik a bünösség fölismerésére szükséges belátási képességgel nem bírnak.

Ily rendszer mellett nem meglepő jelenség, hogy a fiatalkoru büntettesek száma állandóan növekedőben van.

III. A törvényjavaslat rendszere a következő alap-gondolatokra van fölépítve:

a) a büntetendő cselekményt elkövetett gyermekekkel és fiatalkoruakkal szemben nem a megtorlás, hanem a megmentés és a nevelés szempontjait kell érvényre emelni;

b) nem szabad fönntartani jelenlegi törvényhozásunknak azt az álláspontját, hogy a bíróság, illetőleg közigazgatási hatóság a büntetőjogi beszámítás alá nem eső (12 éven alóli), de az erkölcsi romlásnak kitett vagy züllésnek indult gyermekek megmentése végett akkor sem tehet semmi intézkedést, ha ezeknek züllött környezetéről és erkölcsi romlásáról hivatalos tudomást szerzett is. Ezért a törvényjavaslat 15. §-a e részben ellenkező elvet emel érvényre, mint amelyet a btk. 83. §-ának jelenlegi szövege tartalmaz;

c) a fiatalkoru büntetteseknél a törvényjavaslat a felső korhatárt tizenhat évről tizennyolc évre emeli föl (16. §), módot nyújt arra, hogy a fiatalkoru nem huszadik, hanem huszonegyedik évéig tartassék javító nevelés alatt (24. § 2. bekezdése), valamint meg-ergeti azt, hogy a fiatalkoruak fogházában állja ki

a fogházbüntetést az oly elítelt is, aki tizennyolcadik évét még nem töltötte be (27. § 2. bekezdése);

d) a javaslat elejti a megkülönböztetési képesség vagy amint a btk. 84. §-a előírja: „a bűnösség fölismerésére szükséges belátási képesség“ fogalmát, amit a francia 1810. évi Code Pénal alapján a legtöbb európai büntetőtörvénykönyv több évtizeden át elfogadott;

végül *e)* amire a javaslat intézkedései közül a legnagyobb súlyt kell helyezni, módot nyújt a bíróságoknak és a kihágást elkövetett fiatalokruak ügyében ítélő közigazgatási hatóságoknak arra, hogy a büntetendő cselekményt elkövetett fiatalokruval szemben a rövid tartamú szabadságvesztésbüntetést, amely a gyakorlati tapasztalatok szerint igen sokszor az elítelt erkölcsiségét veszélyeztette, lehetőleg mellőzhessék és ha a fiatalokrunak a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvan, az egyéniesítés (individualisatio) helyes elvének megfelelően különböző intézkedéseket tehessenek.

A törvényjavaslat ez irányban nem köti meg a bíróság, illetőleg közigazgatási hatóság kezét, hanem följosítja azt arra, hogy a fiatalokru egyéniségének kiismerése és az eset körülményei szerint azt az intézkedést tehesse meg, amelyet legcélravezetőbbnek talál.

Nevezetesen a fiatalokru büntettes megdorgálható, vagy próbára bocsátható, vagy ellene javító nevelés rendelhető el és csak ha szigorúbb megtorlás mutatkozik szükségesnek, akkor alkalmazható az elítelt ellen fogházbüntetés, amelynek legkisebb tartama ti-

zenöt nap és mely rendszerint a fiatalokruak részére berendezett külön fogházban hajtandó végre.

E rendelkezések módot adnak arra, hogy a fiatalokruakkal szemben kimondott szabadságvesztésbüntetés ne legyen hatálytalan és különösen, hogy annak végrehajtása a fiatalokru erkölcsiségét ne veszélyeztesse. (M. i. — Jg. J. T. VII. 652—659.)

2. Eljárás a gyermekokruakkal szemben.

15. §. *Az ellen, aki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét meg nem haladta (gyermekkor), sem vád nem emelhető, sem bünvádi eljárás nem indítható.*

Ha a gyermek büntettet vagy vétséget követett el, a hatóság, amely elé kerül, őt megfenyítés végett a házfegyelem gyakorlására jogosított egyénnek vagy az iskolai hatóságnak adhatja át. Az iskolai hatóság a gyermeket megdorgálhatja vagy iskolai elzárással fenyítheti.

Ha a gyermek eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve, vagy züllésnek indult, a hatóság a gyámhatóságot értesíti, és ha a gyermek érdekében halaszthatatlanul szükséges, a gyermeket ideiglenes fölvtétel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelybe szállítja. A gyámhatóság a gyermek javító nevelése iránt az erre nézve irányadó szabályok értelmében intézkedik.

M. i. Egyes újabb törvényjavaslatok és törvények a jogászai és orvosi tudományos világ sürgetésére a büntetőjogi beszámítás alsó határát a 14., sőt a 15. évre emelik föl. Minthogy hazánkban a közigazgatási és a társadalmi gyermekvédelem még kevésbé fejlett, a büntető bíró pedig a javaslat szerint a fiatalokru érdekében a legmesszebb menő intézkedéseket teszi,

a büntetőjogi beszámítás tekintetében a btk.-ben foglalt alsó korhatár fölemelésére különösebb szükség nem forog fönn.

Intézkedik ellenben a javaslat az iránt, hogy a 12 éven alóli gyermekek megmentése érdekében is megfelelő intézkedések történjenek.

A gyermekek részéről elkövetett bűncselekmények a legtöbb esetben az életviszonyok és a külső körülmények természetes folyományai; sokszor a gyermek erkölcsi veszedelmére, züllésére mutatnak rá. Aki ily viszonyok közt követ el bűncselekményt, azt környezetéből ki kell ragadni, más, erkölcsileg egészségesebb viszonyok közt kell elhelyezni.

Az 1877. évi XX. és az 1901. évi XXI. t.-c. alkalmazásával egyes esetekben már mai jogállapotunk szerint is megtehető az elkerülhetetlenül szükséges intézkedések; de ezek még nem kielégítők.

A törvényjavaslat szerint a 12 éven alóli büntetéssel szemben kétféle intézkedés tehető.

Ha a gyermek erkölcsi veszélynek kitéve nincs és züllésnek nem indult, de mégis magaviseletének helyes irányítása céljából kívánatosnak mutatkozik, az a hatóság, amely elé a gyermek kerül, őt megfenyítés végett a házifegyelem gyakorlására jogosított egyénnek vagy az iskolai hatóságnak adhatja át. Az iskolai hatóság a gyermeket megdorgálhatja vagy iskolai elzárással fenyítheti (15. § második bekezdése).

Ha a gyermek eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve vagy züllésnek indult, a gyermek megmentése érdekében már mélyrehatóbb, a családi jogokat is érintő intézkedésre van szükség.

Ezeket a mélyreható intézkedéseket a törvényjavaslat nem a büntető bíróra, hanem a gyámhatóságra bizza, amivel el akarja kerülni, hogy gyermek ellen bármely okból bűnvádi eljárást folytassanak. Ez nem zárja ki, hogy a gyermek érdekében halaszthatatlanul szükséges ideiglenes intézkedéseket bármely hatóság

meg ne tehesse, amely elé a büntettes gyermek került, ha az a gyermek erkölcsi romlásának veszélyéről közvetlenül bizonytságot szerzett.

Az erkölcsi romlás veszélyének kitett gyermeknek eddigi környezetéből való kimentését biztosítja nevezetesen az, hogy az ilyen gyermek „ideiglenes fölvétel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelybe“ szállítható (15. § utolsó bekezdése). (Ig J. T. VII. 659—661.)

Jegyzetek. 1. E § a btk. 83. §-át helyettesíti, mely szerint az életkorának 12. évét be nem töltött gyermek bűnvád alá nem vonható. E korhatárnak a Btk. rendszérében kétféle jelentősége van. Egyik az, hogy az ilyen koru gyermek büntetendő cselekmény aktiv alanya egyáltalában nem lehet, a másik az, hogy amennyiben mások eszköze gyanánt mégis elkövet büntetendő cselekményt: ez kizárólag annak számítandó be, aki a gyermeket eszközül fölhasználta. Utóbbi esetben tehát a gyermek fölhasználója az elkövetett cselekmény tette gyanánt büntetendő.

2. Abból a körülményből, hogy a 12 éven aluli gyermeknek nincs büntetőjogilag számbavehető akarata, egyszersmind következik, hogy amennyiben valaki az ő személye ellen követ el oly cselekményt, amely csak akkor büntethető, ha az illetőnek akarata ellenére, erőszakkal vagy fenyegetéssel követtetett el: büntetendővé válik már annál fogva, mert ilyen koru gyermek ellen volt elkövetve, habár az esetleg beleegyezett is a cselekménybe. Így pl. a 12 éven aluli leánygyermeken, habár erőszak és fenyegetés nélkül s habár az illetőnek beleegyezésével nemi közösülés hajtatott végre vagy kíséreltetett meg: e cselekmény nem megfertőztetés (Btk. 236. §), hanem erőszakos nemi közösülés (232. § 2. p.) gyanánt büntetendő.

3. A jelen § 1. bek.-e lényegileg teljesen azonos a

ltk. 83. §-ával. Az a részletezés, hogy az ily koru gyermek ellen: *sem vád nem emelhető, sem bünvádi eljárás nem indítható*“, mit sem jelent, mert aki ellen bünvádi eljárás nem indítható, az ellen természetesen vád sem emelhető, és viszont.

4. A § 2. és 3. bek.-e a btk. 83. §-ával szemben újítás. A btk. 83. §-a szerint a büntetőbírótság vagy hatóság semmiféle intézkedést sem tehetett az ily koru egyénről. A jelen § szerint a különböző hatóságok különböző irányban intézkedhetnek, ha a 12 éven aluli gyermek büntetendő cselekményt követ el. (M. i.) Hogy miként válnak be a törvényben contemplant ez intézkedések: ezt a gyakorlat fogja megmutatni.

3. Eljárás a bünvádi felelősségre nem vonható fiatalokruakkal szemben.

16. §. *Az, aki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét már meghaladta, de tizennyolcadik évét még be nem töltötte (fiatalokru), ha a a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg, büntetőjogi felelősségre nem vonható.*

Ha a bíróság ily esetben szükségesnek látja, elrendelheti, hogy a fiatalokrut törvényes képviselője, hozzátartozója vagy más alkalmas egyén házi fölügyelet alatt tartsa, vagy intézkedhetik az iránt, hogy a fiatalokru házi vagy iskolai fenyítést kapjon (15. § második bekezdése).

Ha az ilyen fiatalokru eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve vagy züllésnek indult, a bíróság a fiatalokrunak javító nevelését rendel el.

M. i. I. A fiatalokruakra vonatkozó felső korhatár megállapításánál a törvényhozásokban nagy eltérésekkel találkozunk. Az angol, osztrák, olasz, portugál

büntetőtörvénykönyvek pl. a 14-ik, a német büntető-törvénykönyv pedig a 18-ik évben állapítják meg a második korhatárt.

A javaslat a büntethetőség felső korhatárát a 16. évről a 18. évre emeli föl.

Több irányban tett megfigyelés szerint a 16—18 éves korban levő fiatal emberek még nem rendelkeznek azzal az erkölcsi és értelmi fejlettséggel, amelyet a teljes büntetőjogi beszámíthatóság megkíván.

E korban ébred a nemi élet, fölcsigázva a szenvedélyeket, sokszor elgyöngítve, sokszor elragadva azokat, akiket megfelelően nem neveltek és nem ellenőriztek.

Rendszerint ekkor válik ki a fiatalok családjából s önállóságot, szabadságot keresve, a szabad élet kísértéseinek is védtelenül kiteszi magát.

Rendszerint e korban találkozunk a leginkább menthető, a leginkább érthető emberi tévedésekkel.

E korban a jellem még teljesen nem alakult ki. A hajlamok még nem szilárdultak meg úgy, hogy azokon kellő szigorral és megfelelő bánásmóddal még változtatni ne lehessen. Élettanilag és lélektanilag az ily korban levő fiatalok sokkal közelebb állanak a 16 éven alóliakhoz, mint a testileg, értelmileg és erkölcsileg teljesen kifejlett férfiakhoz és nőkhöz.

Éppen azért azok a különleges intézkedések, amelyek a fiatalokkal szemben szükségesek vagy célravezetők, ebben a korban is még teljes mértékben indokoltak.

II. A 12. életévvel a fiatalok a büntetőjogi felelősség határát átlépi, de a felső korhatár elérése, 18 éves korának betöltése előtt föltétlenül nem tehető felelőssé. A bűnösség ismervét a javaslat a fiatalok értelmi és erkölcsi fejlettségében állítja föl. Ennek hiányában büntetésnek helye nincs.

De ha már a 12 éven alóli büntetett gyermek megmentése céljából szükségesek és megengedhetők bizonyos hatósági intézkedések, annál inkább helyén

valók azok a már magasabb korban levő fiataloknál, habár ezeknek a büntethetőséghez szükséges fejlettsége még hiányzik.

A bíró föladata tehát az eljárás megszüntetésével nem érhet véget, hanem a büntettes fiatalok megmentése érdekében meg kell tennie mindazt, ami a fiatalok egyéniségéhez és életviszonyaihoz képest ebben az irányban szükségesnek mutatkozik.

Ezekkel szemben a bíróra nézve az intézkedések már tágabb köre nyílik meg, mint a 12 éven alóli gyermekeknél; mert a lefolytatott eljárás bizonyos támpontokat nyújt neki a szükséges intézkedések megválasztására.

Az első és legenyhébb intézkedés, melyet a javaslat ily esetekre megszab, a fiatalok házi fölügyelet alá helyezése; mert rendszerint éppen a kellő fölügyelet hiánya az, amelyre a bűncselekmény elkövetése visszavezethető.

A fölügyeletre természetesen elsősorban a fiatalok törvényes képviselője van hivatva; de a szükséghez képest bízható az a család körében valamely hozzátartozóra esetleg más alkalmas egyénre is.

A fölügyelet házi jellege utal arra, hogy a fiatalok eddigi környezetében marad.

Ha a fölügyelet magában véve nem mutatkozik kielégítőnek, ezt a bíróság házi vagy iskolai fenytés elrendelésével fokozhatja vagy az utóbbit magában is elrendelheti. Ezt a fenytést a bíróság nem magá hajtja végre; mert bűnösség hiányában bírói büntetés nem lenne helyén.

Önként érthető, hogy ily intézkedések, melyek a fiatalok eddigi környezetébe visszahelyezik, nem foglalhatnak helyet, ha a fiatalok ebben erkölcsi romlásnak lenne kitéve vagy ott már züllésnek is indult, ha tehát a cselekmény éppen arra vezethető vissza, hogy a nevelésre hivatottak a nevelést elhanyagolták, vagy ha a házi neveléstől és fölügyeleltől a fiatalok egyéniségére tekintettel, kedvező ered-

mény alig várható. Ilyen esetekben a bíróságnak a fiatalokru javító nevelését kell elrendelnie.

Habár ezek az intézkedések nem represszív, hanem preventív jellegűek és így inkább a gyámhatóság hatáskörébe tartozó intézkedések természetét tüntetik föl, mégis a javaslat célszerűbbnek látta azokat a büntetőbíróság hatáskörébe utalni, tekintettel arra, hogy a bíróság a lefolytatott tárgyalás adatai alapján már abban a helyzetben van, hogy azok felől minden újabb eljárás nélkül határozhat. Már jelenlegi jogunk szerint is (btk. 84. §), bár szűkebb körben, megvolt a bíróságnak ez a joga. (Ig. J. T. VII. 661—663.)

Jegyzetek. 1. A jelen § 1. bek.-e a btk. 84. §-át helyettesíti. Ettől mindazonáltal lényegesen különbözik abban, hogy míg eszerint a felső korhatár a beöltött 16. év: addig a jelen törvény ezt a 18. évben állapította meg (M. i. I.), amíg továbbá a Btk. 84. §-a szerint az volt a bűnvádi felelősség megállapításának föltétele, hogy az illető „cselekménye bűnösségének fölismerésére szükséges belátás“-sal birt: a jelen törvény e föltételt azzal helyettesíti, hogy a fiatalokru egyénnek „a büntethetőséghez szükséges erkölcsi és értelmi fejlettsége“ legyen.

2. A § 1. bek.-e szerint nem vonható bűnvádi felelősségre a fiatalokru: „ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg“. Ez mindekelőtt azt jelenti, hogy a büntethetőség megállapításához az erkölcsi és értelmi fejlettségnek egymást kiegészítve, együtt kell fönnforogni. Ha tehát akár erkölcsi, akár értelmi fejletlenség tapasztalható: a bűnvádi felelősség megállapításának nincs helye. Továbbá azt jelenti, a törvény idézett rendelkezése, hogy az értelmi és erkölcsi fejlettségnek már akkor meg kellett lenni, mikor az illető a büntetendő cselekményt elkövette.

Az ig. b. e tekintetben különösen kiemelte, hogy a törvény ezzel azt kívánta kijelenteni, hogy a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség megállapításánál az az állapot irányadó, melyben a fiatalok a büntetendő cselekmény elkövetésekor volt. (Ig. b. j. 6. l.) Ezt oly esetben, midőn a cselekmény elkövetése és a felelősségrevonás közt aránylag hosszabb idő telt el, nem mindig könnyű megállapítani; a nehézség azonban nem menti föl a bíróságot attól, hogy ebben az irányban, esetleg tanuk és orvosszakértők igénybevételel a kérdést földeritse.

3. A 16. § imént kiemelt szavainak további folyománya az, hogy a fiatalokra vonatkozó rendelkezések mindazokra alkalmazandók, akik a cselekmény elkövetésekor még nem töltötték be életkoruk 18. évét, habár az ügy elbírálásakor már idősebbek. Ily esetben egyes fiatalokra nem lesznek ugyan alkalmazhatók a törvény bizonyos rendelkezései, így pl. javító nevelésre nem lesz elítélhető az, aki a 18. évének betöltése előtt elkövetett bűnös cselekménye miatt csak 21. évének betöltése után kerül a bíróság elé; de egyébként oly tág teret nyitnak a törvény rendelkezései az individualisationnak, hogy azok alapján bármely felnőtt büntetett is megfelelően sújtható lesz fiatalokában elkövetett bűncselekménye miatt. (Ig. b. j. 6. l.)

4. A 16. § 1. bek.-nek e szavait: a „büntethetőséghez szükséges“ — fejlettség az ig. b. iktatta a törvénybe a miniszteri javaslat e kifejezése helyett: „megfelelő“ — fejlettség. A bizottság e változtatást ekként indokolta:

A ministeri javaslat a „megfelelő“ fejlettség kifejezéssel a bíróságnak nem nyújt megnyugtató alapot arra, hogy megállapítsa: milyen fejlettség az, amelynek hiányában a fiatalok büntetőjogi felelősséggel nem tartoznak. Ezért indokoltnak látja a bizottság, hogy úgy, mint a 17. § kifejezi, a „megfelelő“ jelző helyét a szü-

kebb, concretebb értelmű „a büntethetőséghez szükséges“ jelző foglalja el. Igaz ugyan, hogy a javaslat szövege közelebbről azt sem határozza meg, milyen a „büntethetőséghez szükséges“ értelmi és erkölcsi fejlettség, de ez a kifejezés már önmagában arra utalja a bírót, hogy a vádlottban a büntethetőséghez megkívánt büntetőjogi felelősség alapjául vehető erkölcsi szabadságot keresse, melyet belső ösztönöknek és hajlamoknak s a külső behatásoknak ellentállni képes értelmi és erkölcsi erő tud biztosítani. (Ig. b. j. 6. l.)

5. A büntethetőséghez szükséges erkölcsi és értelmi fejlettség hiánya beszámítást kizáró ok. Amennyiben tehát a bíróság ezt megállapítja: ennek következménye az, hogy vádlottat ítélettel fölmenti. A Bp. 264. §-ának 3. p.-ja szerint u. i. ítélet nélkül csak akkor szüntethető meg az eljárás, ha a terhelt a beszámíthatóságot kizáró gyógyíthatatlan elmezavarban szenved (btk. 96. §), vagy ha a cselekmény elkövetésekor életkorának 12. évét még nem haladta túl (btk. 83. §); ellenben fölmentő ítélet hozandó, ha a beszámíthatóságot kizáró ok forog fönn (Bp. 326. § 3. p.). Az esküdtbíróság hatásköréhez tartozó ügyekben külön kérdést kell fölteni aziránt, hogy a bűncselekmény elkövetésekor 16. évét még be nem töltött vádlott a cselekmény elkövetésekor a bűnösség fölismerésére szükséges belátással bírt-e (Bp. 360. §). E rendelkezést az alábbi 34. § a 16. § 1. bekezdésének megfelelően megváltoztatta.

6. A 16. § 2. és 3. bek.-e akkor jön alkalmazásba, ha a bíróság vádlottat az 1. bek. alapján fölmenti. A teendő intézkedések egy része azonos a 15. § 2. és 3. bek.-ben foglaltakkal. A különbség az, hogy a 16. § esetében a bíróság a fiatalkoru vádlott *javító nevelését is elrendelheti*. Ez egyértelmű annak bírói kimondásával, hogy a fölmentett egyén javítóintézetbe helyezendő. Ugyanezt a btk. 84. §-a alapján is megtehette a bíróság; s mint-hogy e §-t a gyakorlatban akként alkalmazták, hogy a

bíróság a javítóintézetben töltendő idő meghatározása nélkül utalta ily intézetbe a kiskorut: ez eljárás a jelen § alkalmazásánál is irányadóul szolgál, mert a javító nevelés elrendelése e szerint sem büntetés, melynek idejét a bíróság meghatározhatná, hanem csak praeventiv rendelkezés, amelynek mikénti alkalmazása az arra hivatott közigazgatási hatóságtól függ. A törvény további rendelkezéseiből következik, hogy az illető kiskoru életkorának 21. évén túl ily esetben sem tartható a javítóintézetben.

4. A bűnvádi felelősségre vonható fiatalkoruak ellen tehető intézkedések.

17. §. *Az ellen a fiatalkoru (16. § első bekezdése) ellen, akinek a büntett vagy vétség elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt, a következő intézkedések tehetők:*

1. dorgálás;
2. próbára bocsátás;
3. javító nevelés;
4. fogház- vagy államfogházbüntetés.

Pénzbüntetés fiatalkoru ellen sem mint fő-, sem mint mellékbüntetés nem állapítható meg, úgyszintén hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztését sem lehet ellene kimondani. Más mellékbüntetés alkalmazása nincs kizárva.

Az 1—3. pontban meghatározott intézkedések a visszaesés megállapításánál nem jönnek figyelembe.

18. §. *Az intézkedésnél (17. §) figyelembe veendők: a fiatalkoru egyénisége, értelmi és erkölcsi fejlettségének foka, életviszonyai és az eset többi körülményei. Ezekhez képest a bíróság a 17. § 1—4. pontjában meghatározott intézkedések közül a törvényben meghatározott korlátok közt azt alkalmazza, amelyik a fiatalkoru terhelt jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatosnak mutatkozik.*

Az a cselekmény, amely a törvény szerint büntetett, az intézkedéssel vétséggé minősül. Abban a tekintetben azonban, hogy a cselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, úgyszintén a kísérlet büntethetősége tekintetében a cselekménynek a törvényben megállapított minősítése irányadó.

M. i. I. Ha a büntetett fiatalnak megfelelő erkölcsi és értelmi fejlettsége van, büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A javaslat, a mai törvény egységes büntetési rendszerével szemben a bírót följosítja, hogy ily esetben a büntetés egyéniségéhez mérten különböző intézkedéseket tehessen.

E tág jogkört a javaslat alapgondolata, az individualizáció elve követeli. A fiatalok megmentése körül a célszerűségi eszme úgy előtérbe lép, hogy mellette minden más gondolat teljesen háttérbe szorul. A bírói intézkedés pedig csak akkor felel meg ezen elv követelményeinek, ha a fiatalok egyéniségét, értelmi és erkölcsi fejlettségének fokát, életviszonyait és az eset összes többi körülményeit figyelembe véve, ezekhez alkalmazkodik. Ezért állapít meg a javaslat a büntetőjogi felelősségre vonható fiatalokkal szemben négyféle intézkedést, melyek közül a bíró kiválaszthatja azt, mely a fiatalok terhelt jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatosnak mutatkozik.

Önként érthető, hogy ez a választás nem lehet önkényes. A bírónak a fiatalok jövőjének érdekét éppen oly aggódó szorgossággal és körültekintéssel kell szem előtt tartania és vizsgálnia, mint ahogy eddig is kutatnia kellett a bűnösség fönnforgását. Sőt egyes intézkedések alkalmazását, melyek e javaslatjal jogrendszerünkbe lépnek, már a törvényjavaslatban kellett korlátozni és e korlátokat a bíró nem lépheti túl.

Azonban e korlátozás (pl. 19. § második bekezdése)

dacára, a bíróság rendelkezésére oly tág tér áll, melyen céltudatosan' küzdhet a fiatalok megmentése érdekében.

II. A 17. § 2. bekezdése szerint fiatalok ellen pénzbüntetés sem mint fő-, sem mint mellékbüntetés nem állapítható meg; úgyszintén hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztését sem lehet ellene kimondani.

A büntetésnek ugyanis a fiatalokkal szemben a jellem átalakítására vagy az erkölcsi fejlődés irányítására kell hatnia. A pénzbüntetésnek ily hatást tulajdonítani rendszerint nem lehet.

A legtöbb elítélt fiataloknak egyébként nincs is magánvagyonja s így az ellenük megállapított pénzbüntetést vagy szabadságvesztésre kellene átválttatni, vagy azt rokonaik fizetnék meg helyettük.

Ezenfölül, minthogy a fiataloknál a szigorúbb értelemben vett büntetés is inkább a nevelés jellegével bír, nem volna indokolt oly mellékbüntetés alkalmazása, melynek a nevelésre semmi hatása nincs. Ezekből az okokból nemcsak a pénzbüntetést, de a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztését sem szabad kimondani. (I. J. T. VII. 663—665.)

Jegyzetek. 1. A 17. § alkalmazásának föltétele az, hogy a fiatalok vádlott bűnössége megállapíttassék. Ez azonban csak akkor történhet meg, ha az illetőnek a cselekmény elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt. A bíróságnak tehát ezt ítéletében mindannyiszor meg kell állapítania; minthogy pedig a szükséges erkölcsi és értelmi fejlettség léte vagy nem léte a körülményekből vont következtetés útján állapítandó meg és így lényegét tekintve jogkérdés; a bíróságnak erre vonatkozó rendelkezése semmisségi panasszal is megtámadható.

2. A 17. § 1 bek.-e csak a büntett vagy vétség elkövetőjével szemben kívánja meg a szükséges erkölcsi és értelmi fejlettség megállapítását; a 33. § azonban kiterjeszti e rendelkezést a kihágásokra is. A 17. § szavaiból s a 16. §-ból önként következik, hogy a bíróságnak a fiatalokú vádlott erkölcsi és értelmi fejlettségét itt is abból a szempontból kell vizsgálat tárgyává tennie, hogy megvolt-e az akkor, mikor a cselekményt elkövette.

3. Megállapítottván a büntethetőséghez szükséges erkölcsi és értelmi fejlettség létezése s ennek folytán vádlott bűnössége: a bíróság a 17. § 1—4 p.-okban meghatározott valamely intézkedést tesz vádlott ellen. Ez intézkedések: *a*) a dorgálás (19. és 20. §-ok); *b*) a próbára bocsátás (21—23. §-ok); *c*) a javító nevelés (24. és 25. §-ok); *d*) a fogház vagy államfogház kiszabása (26—29. §-ok). Hogy ezek közül melyiket válassza a bíróság: eziránt a 18. § 1. bek.-e tartalmaz irányadó utasítást (l. még M. i. I.). A *kihágás* elkövetőjével szemben tehető intézkedésekről a 33. § külön rendelkezik.

4. A 17. § 2. bek.-e a fiatalokú büntetesszel szemben nem alkalmazható mellékbüntetéseket sorolja föl, kimondván, hogy más mellékbüntetés alkalmazása nincs kizárva. Ennélfogva a büntett vagy vétség elkövetőjére a foglalkozástól való eltiltás (btk. 60. §) s a büntetendő cselekménnyel kapcsolatos tárgyak elkobzása (61. és 62. §-ok) alkalmazható. Továbbá kimondható ellene a viselt hivatal elvesztése is (btk. 484. §), mert ez a hivatalvesztéstől különböző, a 17. §-ban tehát föl nem említett mellékbüntetés. A kiutasítás (btk. 64. §) csak büntett esetében lévén alkalmazható, minthogy a fiatalokú által elkövetett minden cselekmény csak vétség vagy kihágás lehet (18. § 2. bek. és 33. §) e mellékbüntetés

velük szemben nem mondható ki. Kivétel csak az uzsora vétsége, melynek mellékbüntetéséül a külföldi elítelt kiutasítása szintén megállapítható.

5. A 17. § 3. bek.-ből önként folyik, hogy amennyiben a fiatalkoru vádlott fogházra ítéltetett, ez a visszaesésnél (btk. 338., 349., 357., 371. és 381. §-ai) figyelembe veendő. E rendelkezést az igazságügyi bizottság vette föl a 17. §-ba és pedig a következő megokolással:

A javaslat alapgondolatából következik, hogy a fiatalkoru büntettek ellen tett intézkedéseknek csak a leg-súlyosabb esetekben van büntetés jellege. Az iránt semmi kétség, hogy a 17. § 1—3. pontjában foglalt enyhébb intézkedéseket a közfelfogás erkölcsi bírálata valóságos materialis büntetéseknek tekinteni nem is fogja. A javaslat maga sem büntetésnek, hanem csak intézkedésnek nevezi azokat. Az intézkedések jogi természetének szigorú értelmezésénél azonban vita merülhet föl ez iránt.

A bizottság ezért tekintettel arra, hogy a szigorú értelemben vett büntetéshez különös joghatások fűződnek, amelyeket a javaslat a fiatalkoruak ellen tett enyhébb intézkedésekhez fűzni nem kíván, ajánlatosnak tartja, hogy az intézkedések jogi természete már a törvény szövegéből is félre nem érthető módon kitűnjék. Mint-hogy azonban a bizottság nem tartaná indokoltnak, hogy ennek a feltüntetése azt a látszatot keltse, mintha a fiatalkoruak ellen tett enyhébb intézkedéseknek még erkölcsi hatályt sem tulajdonítana, ezért csak arra az esetre zárja ki ezen intézkedéseknek figyelembevételét, amelyben az előzetes megbüntetéshez súlyos jogi hatály fűződik. Ilyen súlyos jogi hatálya az előzetes megbüntetésnek a visszaesésre vonatkozó különös rendelkezések alkalmazásánál van, miért is itt a bizottság által ajánlott szöveg szerint a dorgálás, próbára bocsátás, a javító nevelés, mint előzetes büntetés nem jön figyelembe.

Önként érthető, hogy az előzetesen tett enyhébb intézkedéseket is figyelembe veheti azonban a bíróság, mint olyan tényeket, amelyek az elítelt egyéniségét és előéletét megvilágítják. (Ig. b. j. 8. 1.)

6. A 18. § első bek.-e általában szabad kezét enged a bírónak a tekintetben, hogy a 17. § 1—4. p.-jaiban

meghatározott intézkedések közül melyiket alkalmazza. Annak külön kiemelése, hogy a bíróság e választási jogát „a törvényben meghatározott korlátok közt“ gyakorolhatja, az alábbi §-ok szerint figyelembe veendő rendelkezésekre vonatkoznak. Így pl. nem alkalmazható a dorgálás a 19. § 2 bek. a próbárabocsátás a 21. § 2. bek.-e eseteiben.

7. A 18. § 2. bek.-e szerint a fiatalokru által elkövetett bűntett is mindenkor vétségnek tekintendő. Ez természetes következménye annak, hogy a fiatalokrua alkalmazható legsúlyosabb büntetés a fogház; ez pedig a btk. 20. §-a szerint vétség büntetése. Lényegesebb a 18. § 2. bek.-nek az a része, amelyben kimondja, hogy ámbár az elkövetett cselekmény vétségnek tekintendő: abban a tekintetben mégis, hogy a cselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, valamint a kísérlet büntethetősége tekintetében (btk. 65. § 2. bek.) a cselekménynek a törvényben megállapított minősítése irányadó. A törvény itt nem említi az elévülést, amiből önként folyik, hogy a fiatalokruak által elkövetett bűntett is a vétség elévülésének ideje, a btk. 106. §-a szerint tehát 3 év alatt évül el; a büntetés elévülésének ideje pedig a 120. § szerint 5 év. Bűnhalmazat esetében a btk. 97. §-a alkalmazandó.

5. Dorgálás.

19. §. *A dorgálás abban áll, hogy a bíróság nyilvános tárgyaláson az elítélthez ünnepélyes komoly íntelmet intéz és figyelmezteti őt, hogy újabb bűntett vagy vétség elkövetése esetében ellene szigorú büntetést fog alkalmazni.*

A dorgálás nem alkalmazható:

1. ha a cselekmény súlyához mérten egy hónapot meghaladó fogházbüntetés lenne megállapítható;

2. ha a fiatalkoru egy hónapot meghaladó szabad-
ságvesztésbüntetéssel már büntetve volt.

20. §. A bíróság a dorgálást az ítélet kihirdetése
után azonnal foganatosítja, ha az ellen a kir. ügyész-
ség föllebbezést nem jelentett be.

Ha a dorgálást bármely okból azonnal foganatosi-
tani nem lehet, foganatosítására a bíróság határnapot
tűz és erre az elítéltet megidézi.

Ha az elítélt a kitűzött határnapon igazolatlanul
meg nem jelenik vagy a dorgálást nem fogadja kellő
tisztelettel, a bíróság az ítéletet hatályon kívül he-
lyezi és a dorgálás mellözésével új határozatot hoz.

M. i. I. A dorgálás nem új büntetési mód. A ré-
gebbi büntetőjog általánosan ismerte, a családi élet-
ben, a társadalomban pedig mindig sikerrel alkalmaz-
ták.

Az erkölcsi büntetések kiküszöbölésével ugyan ki-
maradt a tétéles törvényekből, de minél inkább he-
lyezkedik a büntetőjog természetes alapokra, annál
inkább tér vissza a dorgálás intézménye. Megtalál-
juk azt az angol és az amerikai jogrendszerben, úgy-
szintén az 1890. évi olasz büntetőtörvénykönyvben
és több kisebb állam jogszabályaiban. Úgy a tudomá-
nyos, mint a gyakorlati jogászvilág sürgeti behoza-
talát.

II. A dorgálástól, ámbár nem sújtja materiális
rosszal az elítéltet, a fogékonyabb lelkü elítéltekkel
szemben, mégis kedvezőbb hatást lehet várni enyhe
esetekben, mint a szigorú szabadságvesztésbüntetés-
től. A romlatlan emberre a komoly és szeretetteljes
feddés sokkal üdvösebb és mélyrehatóbb befolyást
gyakorol, mint a rideg és a végső céllal kevésbé tö-
rődő fogház- vagy elzárásbüntetés.

Maga a dorgálás ünnepélyes, komoly intelem és
figyelmeztetés a jövőre. Természeténél fogva csak
fogékonyabb és romlatlan lelkü egyéneknél lehet
hatása.

Ez elvből kifolyólag külön kifejezés nélkül is ön-

ként érthető, hogy csak enyhébb esetekben, nevezetesen akkor lesz helyén, ha az elkövetett büntett vagy vétség könnyelműség okozta csíny, kisebb jelentőségű eltévelyedés, ha előrelátható, hogy a komoly feddés a büntettest a helyes útra visszatéríti és különösen, ha az elkövetett bűncselekmény nem ad okot az elítélt környezete iránt nagyobb fokú bizalmatlanságra.

Nem alkalmazható tehát a súlyosabb esetekben és romlottabb egyénekekkel szemben. A javaslat kizárja ezért a dorgálást, ha az elkövetett cselekményre egy hónapot meghaladó fogházbüntetés lenne megállapítható a cselekmény súlya miatt és kizárja azzal szemben, aki egy hónapot meghaladó szabadságvesztés-büntetéssel már büntetve volt. Az előbbi korlátozás nem merev, mert a javaslat büntetési rendszere szerint a fogházbüntetés kiszabásában a bíró keze megkötve nincs. De irányítást ad e szabály; kifejezi a törvényhozó szándékát, hogy a dorgálást csak enyhébb esetek miatt kívánja alkalmazásba venni. A nagyobb bűnösségű visszaesők kizárása pedig e büntetési nemből a dolog természetéből következik.

III. Minthogy a dorgálás a javaslat rendszerében rendes büntetés, a pörjog általános szabályai szerint, csak akkor lehetne végrehajtani, ha az ítélet jogerőre emelkedett.

A javaslat ettől az általános szabálytól azonban a dorgálás sajátos természetére tekintettel eltér s kimondja, hogy a dorgálás azonnal foganatosítandó, ha az ellen a kir. ügyész nem élt fölebbezással.

Ennek a kivételes rendelkezésnek az az indoka, hogy a dorgálásnak csak akkor van nagyobb értéke, ha nyomon követi az elkövetett cselekményt s akkor foganatosítják, mikor a bíróság és az elítélt egyaránt a lefolytatott tárgyalás befolyása alatt állanak.

Ez a büntetés áttöri a szigorú jogi formákat s ethikai elemeket visz be a bíraskodásba. Illuzóriussá

válik, mihelyt a vádlott jogi formákkal, fölebbezés-sel foganatosítását megakadályozhatja.

Igaz ugyan, hogy a felső bíróság a fölebbezés folytán a vádlott fiatakorut fölmentheti a vád alól s így megtörténhetik, hogy oly cselekmény miatt dorgálták meg, amelyben a jogerős ítélet szerint nem büntös; de e kivételes esetben nincs semmi veszély és különösen nem ellensúlyozza azt az előnyt, mellyel a dorgálás azonnali foganatosítása rendszerint jár. Minthogy a dorgálás erkölcsi büntetés, az annak foganatosításával járó szenvedett kárt a felső bíróság esetleg fölmentő ítélete alakjában meg is szünteti.

Bonyolultabb a kérdés, ha a vád képviselője fölebbez, mert ebben az esetben a felső bíróság szigorúbb ítéletet hozhat s így a vádlott két büntetést szenvedhetne egy cselekmény miatt abban az esetben, ha a dorgálást a vád képviselőjének fölebbezése dacára foganatosítják.

Bármennyire árt is ezért a dorgálással célzott gyors és közvetlen hatásnak, mégis meg kell engedni, hogy a kir. ügyész bejelentett fölebbezésének elintézéséig a dorgálást ne foganatosítsák. (Iq. J. T. VII. 666—667.)

Jegyzetek. 1. A dorgálást rendszerint az ügyben eljáró elsőfoku bíróság foganatosítja. Ha azonban járásbíróági ügyben az ügyészszégi megbízott, törvényszéki ügyben a kir. ügyész felebbezést jelentett be a dorgálást megállapító elsőfoku ítélet ellen, s ez ítélet ennek folytán a dorgálás foganatosítása nélkül a II. f. bíróság felülvizsgálata alá kerül: ez esetben a törvényszék, illetőleg kir. tábla, mint II. foku bíróság eszközli a dorgálást ítélete kihirdetése alkalmával, ha a vádlott személyesen jelen van. Ellenkező esetben a dorgálás foganatosítása nélkül kerül vissza az ügy az I. foku bírósághoz, amely ennél fogva e büntetést az ítélet kihirdetésekor hajtja végre.

2. Minthogy a dorgálást megállapító I. f. ítélet ellen csak a kir. ügyész élhet fölebbezéssel (20. § 1. bek.) e jogból a sértett és a magánvádló ki van zárva. A min. indokolás szerint ez azért történt, mert a magánvádló és a sértett rendszerint csak materialis büntetéssel érik be és így rendszerint fölebbezéssel élnének a dorgálást megállapító ítélet ellen, ami ez erkölcsi büntetés hatását tetemesen csökkentené. A vádlott fölebbezési jogát a törvény nem korlátozza; ennél fogva oly esetben, midőn a bíróság fogházra ítélte vádlottat, holott ő és védője főnnforogni látják azokat a föltételeket, amelyek-től a dorgálás alkalmazhatósága függ: az enyhébb büntetés kiszabása céljából fölebbezéssel élhetnek. A dorgálást megállapító ítélet ellen azonban vádlott csak a bűnösség kérdésében élhet fölebbezéssel, míg a dorgálás, tekintet nélkül az ítélet jogerőre emelkedésére, azonnal végrehajtatik ellene, ha a kir. ügyészség fölebbezéssel nem élt (20. § 1. bek. és M. i. III.).

3. Ha az elítélt tiszteletlenül fogadja a dorgálást vagy az e célra kitűzött határnapon meg nem jelenik: a bíróság a dorgálás mellőzésével új határozatot hoz (20. § 3. bek.). A bíróság ily esetben arról győződik meg, hogy tévedett az elítélt egyéniségének megítélésében. E tévedését hozza helyre az új határozattal, mellyel vádlott ellen a 17. § 2—4. p.-jaiban körülírt valamely intézkedést tesz. Az indokolás szerint e rendelkezés alapja az a célszerűségi szempont, amelyen a fiatalok egész büntetési rendszere fölépült. Míg az ítélet jogerejének tekintélye is háttérbe szorul, ha a bíróság arról győződik meg, hogy a kiszabott erkölcsi büntetés célra nem vezet. (M. i. id. h.)

6. Próbára bocsátás.

21. §. *A próbára bocsátás abban áll, hogy a bíróság a fiatalkorut ítélet hozatala nélkül, megfelelő figyelmeztetés után egy évi próbaidőre szigorú szabályokhoz kötött fölügyelet mellett föltételesen szabadlábbon hagyja.*

Próbára bocsátás nem alkalmazható, ha a fiatalkoru egy hónapot meghaladó szabadságvesztésbüntetéssel már büntetve volt.

22. §. *Próbára bocsátás esetében a bíróság a fölügyeletet a fiatalkoru törvényes képviselőjére, ha pedig erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatos, állami gyermekmenhelyre vagy más e végből szervezett hivatalra, valamely gyermekvédő egyesületre vagy erre alkalmas egyénre bizza és szükség esetében a fiatalkoru megfelelő elhelyezése felől is intézkedik.*

A fölügyelettel megbízott a fiatalkoru magaviseletét állandóan ellenőrzi és a próbaidő kifogástalan elteltevel a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz.

23. §. *Ha a fiatalkoru a próbaidő alatt újabb büntetendő cselekményt követ el, iszákos, erkölcstelen vagy csavargó életmódot folytat, vagy egyébként az erkölcsi züllésnek jeleit mutatja vagy a fölügyeleti szabályokat megszegi, a bíróság őt e tények megállapítása után javító nevelésre, fogház- vagy államfogházbüntetésre ítéli.*

Ha a próbaidő alatt a fiatalkoru kifogástalan magaviseletet tanúsított, az elkövetett cselekmény miatt folyamatba tett eljárást meg kell szüntetni.

M. i. I. Súlyosabb esetekben, dorgálással elég hatékonyan nem érinthető fiatalkoruaknál e javaslat a bíróságnak lehetővé teszi fiatalkoru próbára bocsátását. Ez az intézkedés helyénvaló lesz mindannyiszor, ha a terhelt egyéniség oly hajlamot árult el, mely könnyen erkölcsi sülyedést idézhetne elő, ha fölügyelet nélkül marad, de a fiatalkoru nem mutat

erkölcsi romlottságot, nem jelentkeznek rajta züllés jelei, környezete nem szolgáltat okot arra, hogy állami gondozásba vétessék s életviszonyai mellett általában nem kell félni attól, hogy szigorúbb fölügyelet mellett szabadlábban élve újabb bűncselekményt követ el vagy züllésnek indul.

A próbára bocsátás lényegileg s alapelveit tekintve ugyanaz, mint a büntetés fölfüggesztése, illetőleg mint a föltételes elítélésnek az angol és amerikai jogterületen kifejlődött rendszere. Újabb indoklásra tehát csak annyiban szorul, hogy a javaslat a fölnöttekkel szemben nem ezt, hanem a belga-francia rendszert lépteti életbe.

Az utóbbi rendelkezésnek legfőbb indoka az volt, hogy nem létesíthetünk a közel jövőben az angol-amerikai rendszer sikeres működéséhez elengedhetetlenül szükséges védő és fölügyelő szervezetet. A fiatalokkal szemben ez az aggály eloszlik, mert a gyermekvédelem ügyét az állam és a társadalom oly szeretettel karolta föl, hogy az állami gyermekmenhelyekben, a gyámhatóságokban, a mindinkább erősödő társadalmi szervezetekben már most is megfelelő biztosítékát látjuk az intézmény sikeres működésének.

II. A próbára bocsátás a büntetés fölfüggesztésének e javaslatban egyébként megvalósított rendszerétől elsősorban a szigorú fölügyelet folytán különbözik, melyben a próbára bocsátott fiatalok a próbaidő alatt részesül.

A szigorú fölügyeletet úgy az angol-amerikai rendszer már kifejtett természete, mint különösen a fiataloknak itt is előtérben álló erkölcsi érdeke igazolja.

A szigorú fölügyelet mellett önként érthetőleg a próbaidőnek nem kell oly hosszú ideig tartania, mint amilyen szükségesnek mutatkozik akkor, ha az elítélt a próbaidőt fölügyelet nélkül tölti el. Tekintettel arra is, hogy próbára bocsátásnak csak enyhébb ese-

tekben van helye, a javaslat a próbaidőt egy évi időtartamban állapította meg.

III. A próbára bocsátott fiatalok fölött gyakorlandó fölügyeletet elsősorban a törvényes képviselőre bizza a javaslat. Igaz ugyan, hogy a törvényes képviselőnek e fölügyelet a büntett vagy vétség elkövetése előtt is kötelessége lett volna, rendes körülmények között, mégis inkább remélhető e kötelesség pontosabb és szorgosabb teljesítése a bírói fölhívás után. A javaslat a lehető legvégső határig tiszteletben tartja a családi szentélyt s a családi jogokat. Ha azonban a családtól, a törvényes képviselőtől nem várható sikeres fölügyelet, a javaslat a családnak amúgy is helytelenül vagy egyáltalában nem gyakorolt jogai fölé helyezi a fiatalok érdekét s ha annak erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatos, a fölügyeletet közhatóságra, társadalmi egyesületre vagy magánegyenre bizza.

A közhivatalok közül elsősorban az állami gyermekmenhelyek veendőik számításba, melyeknek kizárólagos föladata a gyermekek és a fiatalok gyakorlati védelme. Ezeknek országos szervezése biztosítékot nyújt az iránt, hogy a fölügyelet gyakorlására rövid idő alatt mindenütt alkalmas közegek fognak rendelkezésünkre állani.

De természetes, hogy a gyermekmenhelyek mellett minden más erre alkalmas állami hivatal, társadalmi egyesület s az arra vállalkozó alkalmas magánegyen is bevonható lesz eme, a fiatalok büntetéseinek megmentésére irányított fölügyelet gyakorlásába. Az érzelmi világhoz közelebb álló társadalomtól, melynek az erkölcsi szükségletek iránt több érzéke van, mint a közigazgatásnak s amely szeretettel karolhatja föl az erkölcsileg veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelmét, e fölügyeletet elvonni nem volna helyes.

A fölügyelet céljából következik, hogy az, aki a

fölügyelettel megbízatik, a fiatalokru magaviseletét állandóan ellenőrizni köteles és e felől a bíróságot a szükséghez képest tájékoztatnia és a próbaidő kifogástalan elteltével a bíróságnak haladéktalanul jelentést kell tennie. (22. § második bekezdése.)

IV. A föltételes elítélés angol-amerikai rendszerének és így a próbára bocsátásnak is természetéből következik a büntetés föltételes fölfüggesztésének e javaslatban elfogadott rendszerétől való az az eltérés, hogy a javaslat a kedvezmény fönntartását nemcsak a büncselekmények elkövetésétől való tartózkodástól, hanem attól is függővé teszi, hogy a próbára bocsátott fiatalokru a fölügyeleti szabályokat megtartja-e és erkölcsös, rendes életmódot folytat-e?

A fiatalokru szabadságának érdeke azonban megkivánja, hogy ha a kedvezményt a bíróság a próbára bocsátott életmódja miatt el akarja vonni, az ne történjék vizsgálat és eljárás nélkül. A javaslat megkivánja e tények megállapítását. Amennyiben az tünik ki e megállapítás alapján, hogy a fiatalokrut szigorúbb elbánásban kell részesíteni, a bíróságnak az egyéniség további figyelembevételére és a körülményekhez s a fiatalokru egyéniségéhez mért különböző bánásmódra a javaslat azzal nyújt módot, hogy javító nevelés elrendelését és fogházbüntetés kiszabását engedi meg.

A próbaidő kifogástalan eltöltésének természet-szerű következménye az, hogy a bíróság az eljárást megszünteti. (Jg. J. T. VII. 668—671.)

Jegyzetek. 1. Abból a körülményből, hogy a próbára bocsátás, lényegét tekintve ugyanaz az intézmény, ami a büntetés föltételes fölfüggesztése (M. i. I. és II.), önként folyik, hogy a fiatalokru büntettesekkel szemben a jelen törvény 1—14. §-ai nem alkalmazhatók. De következik ez abból is, hogy a 17. § taxative fölsorolja a fiatalokruakra nézve teendő intézkedéseket, e fölsoro-

lás pedig a büntetés föltételes fölfüggesztését nem említi. (L. még a 26 és 27. §-oknál 6 j.)

2. A próbára bocsátást épp úgy, mint a büntetés fölfüggesztését az ítélőbíróság rendeli el, járásbírósági ügyben tehát a járásbíróság, törvényszéki ügyben a törvényszék. A kérdés csak az, hogy mennyiben van ez esetben perorvoslatnak helye. A fönnebbi §-ok erről nem szólnak, így tehát a Bp. általános rendelkezéseiben kell keresnünk a megoldást.

3. A próbárabocsátás „ítélethozatal nélkül“ lévén elrendelendő, a bíróság ezt végzésben mondja ki. A végzés ellen rendszerint egyfoku fölfolyamodásnak van helye (Bp. 378. §), itt azonban ez tárgytalan volna. A felsőfoku bíróság ugyanis nem változtathatja meg a végzést akként, hogy vádlott ellen a 17. § valamely más pontja alá eső intézkedést tesz, mert ezt csak ítélettel tehetné meg, amire azonban felfolyamodással megtámadott végzéssel szemben nincs joga. De arra sem utasíthatja az eljáró bíróságot, hogy más intézkedés céljából ítéletet hozzon: mert a bíróság a 17. § alkalmazása tekintetében saját hatóságában függetlenül hoz határozatot. Másként áll a dolog, ha az elsőfoku bíróság javító nevelésre vagy fogházra ítéli a vádlottat, aki próbára bocsáttatását kérte. Ez esetben, minthogy a Bp. minden ítélet ellen, ha csak külön ki nem zárja, megengedi az egyfoku fölebbezést: a vádlottnak joga van e perorvoslat használatára, a másodfoku bíróságnak pedig joga van ily esetben a próbára bocsátást elrendelni.

4. A próbára bocsátás kedvezményéből ki van zárva az, aki előzőleg egy hónapot meghaladó szabadságvesztéssel büntetve volt. E szabadságvesztés-büntetés fogház, államfogház vagy elzárás lehet. Aki csak egy hónapi tartamu szabadságvesztéssel volt büntetve, az még

részesülhet a kedvezményben. Az is részesíthető abban, aki csak el volt ítélve, de büntetését még ki nem töltötte. A törvény e szavai u. i.: „már büntetve volt“ itt is ugyanazt jelentik, amit pl. a btk. 338. §-ában ugyan e szavak jelentenek; ennek pedig az állandó bírói gyakorlat azt az értelmet tulajdonítja, hogy büntetve az volt, aki büntetését már tényleg kiállotta.

5. Ha a próbaidő alatt a kedvezményben részesített erre érdemtlenné vált (23. § 1. bek.) az a bíróság, amely az ügyet elsőfokulag tárgyalta, szükség esetén előleges vizsgálat útján beszerzett adatok alapján megállapítja az érdemtlenség okait s ezután a Bp. rendelkezéseinek megfelelő tárgyaláson ítéletet hoz. Ha vádlott időközben más bíróság területén követett el újabb büntetendő cselekményt: ekkor a két ügy a Bp. 19. §-a értelmében egyesíthető, mely esetben a próbára bocsátás kedvezményét az a bíróság fogja megszüntetni, amely az egyesített ügyekben itélni hivatva van.

6. Ha a próbaidő eredményesen telt le: az eljárást az a bíróság szünteti meg, amely az ügyben elsőfokulag eljár.

7. Javító nevelés.

24. §. *Javító nevelést rendel a bíróság, ha a fiatal-korú eddigi környezetében a romlás veszélyének van kitéve, züllésnek indult vagy értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a javító nevelés más okból szükségesnek mutatkozik.*

A javító nevelést a bíróság határozatlan időtartamra mondja ki, de az a fiatalkorú huszonegyedik évének betöltésén túl nem terjedhet.

A javító nevelés céljára állami és az igazságügy-miniszter által alkalmasnak talált más intézetek szolgálnak.

A javító nevelés módozatait és részletes szabályait egyebekben az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve rendelettel állapítja meg.

25. §. *A javító nevelés alatt álló fiatalok, ha legalább egy évig az intézetben (24. § harmadik bekezdése) volt és teljesen megjavultnak látszik, a fölügyelő hatóság (31. §) meghallgatása után az igazságügyminiszter két évi próbaidőre kísérletileg szabadon bocsátja.*

A próbaidő kifogástalan elteltével a szabadonbocsátás véglegessé lesz. Ellenkező esetben az igazságügyminiszter elrendelheti a kísérletileg kihelyezettnek az intézetbe való visszazállítását, ha az huszonegyedik évét még be nem töltötte.

M. i. I. A javító nevelés elrendelésének negatív határát a javaslat közvetlenül nem állapítja meg s az közvetve csak abból tűnik ki, hogy a 26. § szerint, ha szigorú megtorlásra van szükség, fogházbüntetést kell kiszabni. De még eme súlyosabb beszámítás alá eső esetekben sem zárja ki a javaslat a javító nevelést; csak hogy ily esetekben azt a fogházbüntetés végrehajtása után foganatosítják (28. §), ha a bíróság elrendelte.

A javaslat szerint a javító nevelés időtartamát a bíróság nem határozhatja meg. Törvényünk mai rendelkezésével szemben a javaslat hatályos nevelést kíván biztosítani. Minthogy a jellem átalakítására, a nemesebb hajlamok megerősítésére, az alacsonyabb szenvedélyek megfékezésére, az érzéki ingereknek ellentálló képesség megszilárdítására rendszerint csak hosszú és beható foglalkozás mellett lehet remény s kívánt eredményt az egyes fiatalok egyénisége szerint különböző idő alatt lehet csak elérni, a javító nevelés idejét előre meghatározni nem lehet. Csupán két irányban állít föl határt a javaslat. A nevelés hatékonyságának biztosítására megkívánja, hogy a javító nevelés legalább egy évig tartson (25. § első

bekezdése); viszont azonban megállapítja a nevelés felső határát is. (24. § második bekezdése.)

A btk. 84. §-a szerint az ily nevelés felső határa a huszadik életév. A javaslat fölemeli e korhatárt a huszonegyedik évre és kimondja, hogy a javító nevelés a terhelt huszonegyedik évének betöltésén túl nem terjedhet. E rendelkezést különösen az teszi indokolttá, hogy ilyképpen a javító neveléshez közvetlenül hozzáfűződik a katonai szolgálat ideje s a veszedelmesebb hajlamuak csak bizonyos átmenet után, a szabadon, de mégis szigorúbb fegyelem alatt átélt katonai évek eltöltése után jutnak az élet szabadabb hullámvászába.

II. A javaslat megengedi, hogy a javító nevelést az állami javítóintézeteken kívül egyéb ily célú állami intézetben (p. o. gyermekmenhelyben), vagy az e célra alkalmasnak talált más intézetekben is végrehajthassák.

E rendelkezést az indokolja, hogy az állami javítóintézetek nem lesznek képesek befogadni a nagyobb számban beutalandó fiatalokorukat, így szükséges lesz más intézetekről is gondoskodni, melyek a javítóintézeteket kiegészíteni alkalmasak.

A javaslat alapgondolataival és rendszerével teljesen megegyezik, hogy a javító nevelés ily különböző jellegű és főleg nemcsak javító, de egyúttal bármely megfelelő nevelőintézetben is történhessék. A javaslat ugyanis megszüntetni kívánja azt a gyakorlatilag egyébként soha teljesen keresztül nem vitt rendszert, hogy a büntetett fiatalokorut egészen más nevelésben kell részesíteni, mint azt, aki büntetett vagy vétséget még nem követett el. A züllésnek indult és a romlás veszélyének kitett gyermekek és fiatalokoruk között nevelés szempontjából kétségtelenül kell különbségeket tenni. E különbség azonban csak az életkor, a jellem kisebb vagy nagyobbfoku romlottsága, az állami gondozásba vett fiatalokoruk

életviszonyai szerint tehető. E szerint nem lehet kizárólag döntő a bűncselekmény elkövetése.

Az angol javító- és nevelőiskolákban (reformatory, industrial schools) ugyanez az alap gondolat érvényesül és nagy eredményeket, fényes sikereket ér el.

III. A 25. § a „kísérleti kihelyezés“ intézményét illeszti be jogrendszerünkbe.

A kísérleti kihelyezés alap gondolata ugyanaz, mint a föltételes szabadonbocsátásé. A javítóintézetben nyert zárt nevelés után igen kívánatos, hogy a fiatalok egy ideig ellenőrzés és egyúttal irányítás alatt álljon s megfelelő erkölcsi támogatásban részesüljön.

Minthogy a javító nevelés időtartama határozatlan, a kísérleti kihelyezésre próbaidőt kellett megállapítani. E próbaidő a javaslat szerint két év, tehát több, mint a próbára bocsátásnál, mert a javító nevelést a bíróság súlyosabb esetekben, erkölcsileg inkább veszélyeztetett, tartósabb fölügyeletre inkább szoruló fiataloknál rendeli el, mint a próbára bocsátást.

Ha a próbaidő kifogástalanul eltelt, a szabadonbocsátás véglegessé lesz; ha a fiatalok nem tanúsít megfelelő viselkedést s a javító nevelés felső korhatárát még nem érte el, az intézetbe vissza kell őket szállítani.

A kísérleti kihelyezést s esetleg a visszaszállítást eddigi jogunk rendelkezéseihez képest az igazságügy-miniszter rendeli el. Míg azokra az intézkedésekre melyek a fiatalok bűnösségét megállapítják vagy személyes szabadságát bűnösség hiányában is korlátozzák, alkotmányunk általános elvei szerint a független bíróságok lehetnek csak hivatva, a kísérleti kihelyezés és az intézetbe való visszaszállítás elrendelését a kormányra célszerű bízni. Ez a szabadságjogokat nem sérti, mert ezekben az intézkedésekben

a személyes szabadság újabb korlátozásáról nincs szó, hanem ellenkezőleg egy kedvezmény megadásáról és annak elvonásáról, egy, a tettes és a társadalom érdekében teendő közigazgatási cselekményről.

A kísérleti kihelyezésnek azonban csak akkor lehet helye, ha a fiatalok megfelelő tartamu intézeti nevelés és megfigyelés alatt magaviseletével bebizonyította, hogy teljesen megjavult és így további szigorúbb nevelésre szüksége már nincs.

Mínthogy a miniszter a kísérletileg kihelyezendő vagy kihelyezett fiatalokakat nem ismerheti közvetlenül, szükségesnek tartja a javaslat, hogy az e tárgyban teendő intézkedése előtt hallgasson meg oly testületet, amely a fiatalokkal közvetlenül érintkezett s őt ismeri. E testület a javaslat szerint a fölügyelő hatóság (21. és 31. §). (Igr. J. T. VII. 672—675.)

Jegyzetek. 1. A fönnelbi §-ok a btk. 42. §-át helyettesítik. Az utóbbi szerint a 20. évüket túl nem haladott egyének hat hónapnál nem hosszabb tartamu fogházbüntetésüket, a bíróság vagy az igazságügyminiszter rendeltére, javítóintézetben töltik ki. A jelen törvény a javítóintézetben való elhelyezés helyett a javító nevelés megjelölést használja, mert eszerint a javítást igénylő fiatalok egyén az állami javítóintézeteken kívül más állami vagy társadalmi intézetekben is elhelyezhető.

2. Ha fönnforognak a javító nevelés elrendelésének törvényes föltételei (24. § 1. bek.) a bíróság, vádlott bűnösségének megállapítása mellett, ítéletében kimondja, hogy az elítélt javítónevelésben részesítendő. Ez helyettesíti ily esetben a bűnösség folyamánként kiszabandó büntetést. Az I. foku bíróságnak ez az ítélete tehát, mínthogy a törvény nem rendeli az ellenkezőt, fölebezéssel megtámadható. A kir. ügyésztség pl. fogházbüntetés kiszabását látná indokoltnak, viszont a vádlott és védője az enyhébb jellegű próbára bocsátást

kivánnák alkalmaztatni. Az előbbi esetben tehát a kir. ügyrésztség, az utóbbiban a vádlott és védője élhetnek a főlebbezés jogával; a II. f. bíróság pedig a javító nevelés elrendelése tekintetében is felülvizsgálhatja az ügyet.

3. A bíróság nem határozza meg a javító nevelés időtartamát (24. § 2. bek.). Ez eltérés a btk. büntetési rendszerétől, mely a határozatlan büntetéseket nem ismeri; tekintettel azonban az elérendő célra: indokolt-sága kétségtelen (M. i. I.). A törvény mindazonáltal meghatározza a minimális időt (a 25. § 1. bek. szerint egy év), melynél rövidebb a javító nevelés tartama nem lehet; egyszersmind pedig megjelöli a véghatárt (a betöltött 21. év), amelyen túl a javító nevelés nem tart-hat. E két határ közt az elítélt életkorától függ a javító nevelés maximalis időtartama, amelyen belül csak az igazságügyminiszter rövidítheti meg azzal, hogy az idő-közben megjavultat kísérletileg szabadon bocsátja (25. §).

4. Azt sem határozza meg a bíróság, hogy javító nevelés céljából mely intézetbe helyeztessék az elítélt (24. § 3. bek.). E célra elsősorban a kir. javítóintézetek szolgálnak, amelyek székhelyei jelenleg: Aszód, Kassa, Kolozsvár és Székesfehérvár fiúk, Rákospalota leányok részére. Javító nevelésre alkalmasak továbbá az állami gyedmekmenedékhelyek és hasonló társadalmi intéz-mények. Az igazságügyminiszter határozza meg, hogy az elítélt ezek közül melyikben helyeztessék el. Irányadó elvül szolgálhat, hogy a romlottabb és szigorubb elbá-nást igénylő fiatalok kir. javítóintézetbe, az eny-hébb elbáunást igénylő fiatalok ellenben állami gyer-mekmenhelybe s az ezekkel kapcsolatos vagy ezeket kiegészítő társadalmi intézetbe helyezendők. Az osztá-lyozás e szempontból az igazság- és belügyi miniszte-

rek által egyetértőleg kibocsátandó rendelet tárgya (24. § ut. bek.).

5. A kísérleti kihelyezés (25. § — M. i.) a fölügyelő hatóság meghallgatása mellett történik meg. Ily hatóságot az igazságügyminiszternek minden javítóintézet s a fiatalok befogadására szolgáló minden fogház mellett szervezni kell; ha pedig a javító nevelés állami gyermekmenhelyben vagy nem állami intézetben történik: a fölügyelő hatóság teendőit a bm. által kijelölt hatóság végzi (31. §). A kísérletileg szabadon bocsátott egyén fölügyelete tekintetében azok a szabályok irányadók, amelyek a feltételeken szabadon bocsátott elítéltekkel szemben alkalmazandók (30. §). Hogy kifogástalanul telt-e le a kísérleti idő: ezt a miniszter esetről-esetre belátása szerint ítéli meg. Amennyiben a szabadlábra helyezett fiatalok oly magaviseletet tanúsít, amely a próbárbocsátás kedvezményének elvonását eredményezné (23. §) ez föltétlenül maga után vonja a kísérleti kihelyezés megszüntetését is. A kísérleti idő kifogástalan eltelte után, vagy ha az elítélt 21. évét már korábban betöltötte: a szabadonbocsátás véglegessé válik.

8. Fogház és államfogház.

26. §. *Ha szigorubb intézkedésre van szükség, a bíróság a fiatalokú a törvény szerint halállal, fegyházzal, börtönnel vagy fogházzal büntetendő cselekmény miatt fogházbüntetésre, államfogházzal büntetendő cselekmény miatt államfogházbüntetésre ítéli.*

Oly fiatalok ellen, aki a cselekmény elkövetésekor életének tizenötödik évét még be nem töltötte, fogházbüntetés csak a legsúlyosabb esetekben állapítható meg.

A fogház- és államfogházbüntetés határozott tartamban, a bűnösség súlyához mérten állapítandó meg.

A fogházbüntetés legkisebb tartama 15 nap; leghosszabb tartama: ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor tizenötödik évét betöltötte és cselekményére a törvény halál- vagy fegyházbüntetést állapít meg, tíz év, más esetekben öt év.

Az államfogházbüntetés legkisebb tartama egy nap, leghosszabb tartama két év.

27. §. *A fogházbüntetés fiatalkoruak részére fölállított külön fogházban hajtandó végre. Egy hónapot meg nem haladó fogházbüntetés más letartóztatóintézet magánzárkájában is végrehajtható.*

A bíróság ítéletében elrendelheti, hogy a fiatalkoruak fogházában állja ki a kiszabott fogházbüntetést az oly elítélt is, aki tizennyolcadik évét meghaladta, de huszonegyedik évét még nem töltötte be. A fiatalkoruakra megállapított egyéb szabályok az ily elítéltekre nem alkalmazhatók.

Aki életének huszonegyedik évét betöltötte, a fiatalkoruak fogházába föl nem vehető.

A fiatalkoruak fogházában letartóztatottakra a btk. 41. §-a nem alkalmazható.

A fogház- vagy államfogházbüntetés végrehajtásának módozatait és részletes szabályait egyebekben az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

28. §. *A bíróság akár a fogházbüntetést megállapító ítéletben, akár utóbb a fölügyelő hatóság (31. §) javaslatára elrendelheti, hogy a fiatalkoru a fogházbüntetés kiállása után utólag még javító nevelésben (24. és 25. §) részesíttessék, ha attól gyökeres erkölcsi átalakítása remélhető.*

29. §. *A 26. § értelmében elítéltet, ha szorgalmat tanúsított és javulásának jelét adta, a büntetés kétharmad részének kitöltése után az igazságügyminiszter a fölügyelő hatóság meghallgatása után föltételes szabadságra bocsáthatja.*

A föltételes szabadságra bocsátott maguvisélet és

életmód tekintetében külön szabályok alatt áll. Ha e szabályokat az ítéletben megállapított büntetési idő letelte előtt megszegte, az igazságügyminiszter elrendelheti visszazállítását az intézetbe. Ellenkező esetben a büntetés kitöltöttnek veendő.

A visszazállítás elrendelése esetében a föltételes szabadságon töltött idő a büntetésbe nem számítatik be.

M. i. I. A végső esetben, mikor az erkölcsileg és értelmileg fejlett fiatalokru bñncelekménye nagyobb-fokú romlottságról, rosszakaratról, viselkedése különös makaesságról tesz tanúságot, az állam beavatkozásának szigor alakjában kell jelentkeznie.

Amennyiben a bíróság ily szigoru büntetésnek látja szükségét, a 26. §-t alkalmazza. A törvényben csak pénzbüntetéssel sújtott cselekmények súlya nem oly nagy, hogy azok miatt ily szigorúbb megtorlásnak lehetne helye. Ha a fiatalokru nagyobb és mélyreható gondozást igénylő jellembeli és erkölcsi hibáira az ily cselekmény is rámutatna, a bíróságnak javító-nevelés elrendelésével módjában áll a fiatalokru erkölcsi megmentéséről gondoskodni.

II. A fogházbüntetésnek egységesnek, de a felnöttek büntetésétől egészen eltérőnek kell lennie. Élet-tani törvények szerint a fiatalokruak még nagyobb bñnösség mellett is merőben más elbánásban részesítendők, mint a felnöttek. Náluk még a szigorúbb jellegű büntetés is inkább nevelés jellegével bír.

Éppen ezért leomlanak velük szemben a válaszfalak is, melyek a cselekményeket egymástól elválasztják, megszűnik a btk. különös részében megállapított büntetési mérték. A javaslat szerint a bñnösség súlyához mérten kell a bírónak a fogházbüntetést megállapítania, melyben önként érthetőleg helyet foglal ugyan az elkövetett cselekmény absztrakt tárgyi súlya is, de annak döntő szerepe nincs.

Minthogy a rövid tartamu fogházbüntetés hatály-

talán, e büntetésnem legkisebb mértékét a javaslat a fiataikorúakkal szemben tizenöt napban állapítja meg.

Ha e büntetés után még hosszabb, belterjes nevelésre volna szükség, arra a javaslat 28. §-a módot nyújt.

Az ellen a fiatakoru ellen, aki a cselekmény elkövetésekor életének tizenötödik évét még be nem töltötte, fogházbüntetés csak a legsúlyosabb esetekben állapítható meg.

Több újabb törvényhozási munkálat, a büntetőség alsó korhatárát a 14 vagy 15 évre emelte föl. A javaslat a már fölhozott indokokból e fölemelést nem fogadja ugyan el, de számol azzal, hogy e koron alul mégis sokkal kisebb a büntetőjogi beszámíthatóság, mint a physikailag már fejlettebb fiatakoruaknál. Erre való tekintettel indokolt a bíróság figyelmét fölhívni arra, hogy a tizenötödik évét még be nem töltött fiatakoru ellen csak a legsúlyosabb esetekben állapítson meg fogházbüntetést. Ezzel a fejlődés fokainak megfelelő tagolást nyer a fiatakoruakra megszabott büntetőrendszer, melynek alkalmazásában egyfelől a 15. évnél ifjabb, másfelől a 15. évnél idősebb fiatakoruak csoportjára nézve a javaslatnak most említett rendelkezése vonja meg a kellő határt.

De enyhébb esetekben a bíróság a fogházbüntetés kiszabása mellett is módot találhat a további individualizációra e javaslat első fejezete értelmében; mert önként érthető, hogy a büntetés fölfüggesztésére vonatkozó szabályok a fiatakoruakra kiszabott fogházbüntetés eseteiben is helyt foglalhatnak. Az is kétségtelen azonban, hogy az a tág bírói jogkör, mely a fiatakoruakkal szemben a dorgálás, a próbára bocsátás intézményeiben megnyilatkozik, rendszerint fölöslegessé fogja tenni a már kiszabott fogházbüntetés föltételre fölfüggesztését és így a fiatakoruaknál az csak szűkebb körben érvényesülhet.

III. A btk. nem ismer a fiatakoruak befogadására

szolgáló külön büntető intézetet. A büntetések végrehajtásáról szóló rendeletek ugyan előírják a szükséges osztályozást, de ezt a gyakorlati tapasztalatok szerint keresztülvinni egészen sehol sem sikerült, a legtöbb helyen meg sem kísérelték.

A mai büntetési rendszer legnagyobb veszedelme pedig éppen abban áll, a fiatakoruak bűnözésének szaporodását nagy mértékben éppen az okozza, hogy a fiatakoruak a megrögzött gonosztevőkkel egy intézetben voltak kénytelenek eltölteni a kiszabott büntetési időt s ez alatt állandóan ki voltak téve azok megmértelyező hatásának.

Magában véve ez a körülmény is eléggé indokolná, hogy a fiatakoruak részére külön fogházak állítsanak. De nélkülözhetetlenné teszi különösen az a tény, hogy a fiatakoruak egészen más lelkiállapota, fejlődésképesége a többiekétől teljesen eltérő bánásmódot kíván. Ennélfogva még akkor sem lehetne célravezető velük szemben a büntetés végrehajtása, ha a közös letartóztatási intézetben a szükséges és kívánatos osztályozást megtenni lehetne, de az érintkezés már az intézet közössége miatt is szükségképpen mégis beállana.

Elengedhetetlen követelmény ezért, hogy a fiatalokruakra kiszabott fogházbüntetést külön intézetben hajtsák végre, ahol megrögzött gonosztevőkkel nem találkozhatnak s amelyre nézve a végrehajtásnak a fiatalokruakra illő, megfelelő módozatait lehetséges keresztül vinni.

Ennek a követelménynek tesz eleget a javaslat 27. §-a, mely elrendeli, hogy a fogházbüntetés fiatalokruak részére fölállított fogházban hajtandó végre.

Előrelátható azonban, hogy a rövidebb tartamu fogházbüntetés végrehajtása végett az elítélt fiatalokruaknak a 27. §-ban említett külön fogházba való szállítása nehézségekbe fog ütközni. Ezért megengedi a javaslat (27. § első bekezdése), hogy a fiatalokru ellen megállapított egy hónapot meg nem ha-

ladó fogházbüntetés más letartóztató intézet magánzárkájában is végrehajtható legyen. Bár a magánzárkában való büntetés ellen orvosi szempontból igen figyelemreméltó aggályokat táplálnak: ez az egyetlen mód, melylyel a fiatalok a felnőtt büntetésekkel való érintkezéstől föltétlenül megóvhatók még akkor is, ha a fiatalok fogházába nem szállíthatók.

Viszont a fiatalok fogházában lesz végrehajtható a tizennyolcadik évüket meghaladott, de huszonegyedik évüket még be nem töltött elítéltek büntetése is, ha ezt a bíróság az elítélt egyéniségére tekintettel vagy más okból indokoltnak találja s elrendeli (27. § második bekezdése).

Ezek az elítéltek kortársai azoknak a fiataloknak, akik ugyan tizennyolc éves koruk betöltése előtt kerülnek a letartóztató intézetbe, de büntetésük kitöltése előtt érik el a felső korhatárt. Indokolt ezért, hogy a bíróság a figyelmet érdemlő esetekben ugyanebbe az intézetbe utalhasson más, de még huszonegyedik évüket be nem töltött elítélteket is.

Önként érthető azonban és a javaslat külön ki is emeli, hogy az ily elítéltekre alkalmazhatók a fiatalokra megállapított büntetési rendszer egyéb (büntetőjogi, perjogi) szabályai.

IV. Bár a fiatalok büntetéseknél a fogházbüntetés nevelő jelleggel is bír, büntetés jellege mégis előtérbe lép s az a maga szigorú eszközeivel és végrehajtási módjával, de azért is, mert a bűnösség súlya szerint állapítandó meg (26. §) s így eshetőleg nem elég hosszú, sokszor magában véve még nem alkalmas a fiatalok egyéniségének megfelelő átalakítására. Ezért is szükséges, hogy olyan esetben, midőn a bíróság szigorú megtorlásnak látja szükségét s fogházbüntetésre ítéli a fiatalot, a megtorláson fölül, ha a fogházzal büntetett fiatalok erkölcsi javításra szorul, és arra alkalmasnak látszik, az állam gondoskodjék erről az erkölcsi javításról még a fiatalok és hozzátartozóinak akarata ellenére is.

Ezért a javaslat megengedi, hogy a bíróság akár az ítéletben, akár a fölügyelő hatóság javaslatára utóbb elrendelhesse a fiatalokúnak utólagos javító nevelését, ha attól gyökeres erkölcsi átalakítása remélhető. Ezt az utólagos nevelést a tudományos kongresszusok helyesnek és célravezetőnek nyilvánították.

V. A 29. § a 26. § értelmében elítélt fiatalokúak föltételes szabadságra bocsátásáról rendelkezik. Az az alapgondolat, melynek a btk. mai rendszerében ez az intézmény a folyománya, fokozott mértékben kíván érvényesülni a fiatalokúaknál. Különösen fontos, hogy a fiatalokúak, kiknek akarateréje már élet-tani okokból sem lehet oly fejlett, mint a felnötteké, még kevésbbé tétessenek ki átmenet nélkül annak a nagy vártlozásnak, melynek a büntető intézetből a szabad életbe való átlépés mellett ki vannak téve.

Ezért a javaslat a föltételes szabadságra bocsátást a fiatalokúaknál nemcsak meghagyja, de ki is terjeszti, annyiban, hogy a 26. § alapján elítéltet, ha szorgalmat tanúsított és javulásának jelét adta, az igazságügyminiszter büntetése nem háromnegyed, hanem már kétharmad részének kitöltése után föltételes szabadságra bocsáthatja.

Egyéb tekintetben a javaslat átveszi a btk. megfelelő kapcsolatos rendelkezéseit (btk. 50. §); önként érthető, hogy e mellett a btk.-nek a föltételes szabadságra bocsátottakra vonatkozó többi s a javaslat alapgondolatával nem ellenkező rendelkezései a fiatalokúakra is érvényben maradnak (V. ö. btk. 51. §). (Ig. J. T. VII. 675—680.)

Jegyzetek.

A fogház és államfogház alkalmazásának föltételi. Maximum és minimum.

1. A fogház és államfogház fiatalokúakkal szemben csak akkor alkalmazható, ha a 17. § 1—3 p.-jában meg-

jelölt intézkedésektől eltérő „szigorubb intézkedésre van szükség“. A fogházat illetőleg ez a dolog természetéből következik, mert a fogház minden körülmények közt szigorubb intézkedés, mint akár a próbára bocsátás, akár a javító nevelés; az államfogházat illetően azonban e szempont kevésbé érvényesül. Ezért a miniszteri javaslat nem is vette föl az államfogházat a fiatalokruak büntetései közé. E büntetést az igazságügyi bizottság iktatta a törvénybe és pedig azzal az indokolással, hogy ez különleges természetű büntetés (*custodia honesta*) lévén, a fiatalokruaknál sem helyettesíthető más intézkedéssel és büntetéssel. Ebből azonban az következik, hogy midőn a fiatalokru államfogházzal büntetendő vétséget követ el: rendszerint ez a büntetés alkalmazandó, de nem mint szigorubb megtorlás, hanem annál fogva, mert a 17. § 1—3. p.-jai alá eső más intézkedések föltételei nem forognak fönn.

2. A kiemelt föltételen kívül a 15. évét még be nem töltött fiatalokruval szemben még az a további föltétele a fogház alkalmazásának, hogy a bírói megítélés alá került eset a *legsúlyosabbak* közé tartozzék. Legsúlyosabbak a halállal vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő büntettek; maga az eset azonban ezenkívül a vádlott egyénisége szempontjából is rendkívül súlyos lehet. Ha tehát pl. egy 15. évét még be nem töltött egyén erkölcsi romlottsága és gonoszsága oly foku, aminő a megrögzött bűntevőké: az általa elkövetett, habár csak határozott ideig tartó fegyházzal vagy börtönnel büntetendő cselekmény is olyannak lesz tekintendő, amely a fogházbüntetés kiszabását indokoltá teszi.

3. A fogház minimuma 15 nap, maximuma rendszerint 5 év. A miniszteri javaslat szerint a legsúlyosabb esetekben is ez volt a maximum; az igazságügyi bizottság

azonban ezt 10 évre emelte föl azokkal szemben, akik halállal vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő bűntettet követnek el s a cselekmény elkövetésekor életkoruk 15. évét már betöltötték. A maximum e fölemelését a btk. 85. §-ával szemben, mely a fiatalok leg-hosszabb büntetését 5 évi börtönben állapította meg, az tette szükségessé, hogy a korhatár 16 évről 18 évre emel-tetett föl, s hogy a 16. évüket meghaladott büntettesekre nézve, a kiemelt legsúlyosabb esetekben az 5 évig ter-jedhető fogház nem volna megfelelő büntetés. Bűnhal-mazat esetében a fogház maximuma 1 évvel fölemelhető (btk. 97. §). Ugyanez áll az államfogházról is, amelynek maximuma 2 év. Ha fogház és államfogház találkozik: a büntetés fogházban állapítandó meg (btk. 101. §).

A fogház végrehajtása.

4. A fiatalokra kiszabott fogházbüntetés e célra fölállított *külön fogházban* hajtandó végre. A 27. § ezt határozottan rendeli, kivételként azonban megegedi, hogy amennyiben a kiszabott fogház 1 hónapot túl nem halad: az elítelt ezt más letartóztató intézet magán-zárkájában töltsse ki. Egyébként a végrehajtás módo-zatait s részletes szabályait az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg (27. § ut. bek.). A törvény csak azt a korlátozást állítja föl, hogy a fiatalok fogházába 21 évét már betöltött egyén föl nem vehető s hogy az ily letartóztatottakra a btk. 41. §-a nem alkalmazható (3. és 4. bek.). A btk. 41. §-a szerint a bíróság a fogházra ítéltetett a munka alól fölmentheti, va-lamint megegedheti, hogy magukat saját költségükön éllemezzenek. A fiatalok fogházában letartóztatottakra nézve ez nem történhetik meg, mert e fogházokban a munka a javítás egyik eszköze gyanánt szerepel, a kü-

lön élelmezés pedig szintén ellenkeznék a fogház céljaival (M. i. III.).

5. Kivételesen a 18. évét már betöltött, de 21. évét még túl nem haladott elítélt is a fiatalokruak fogházában tölti ki büntetését, ha ezt a bíróság ítéletében elrendeli (27. § 2. bek.). A dolog természetéből következik azonban, hogy az ily elítéltek a fiatalokruaktól teljesen elkülönítendőkk. Csak ez esetben lehet ugyanis végrehajtani e törvénynek ezt a további rendelkezését, hogy az ily elítéltekre a fiatalokruakra megállapított szabályok nem alkalmazhatók.

6. Az 1. § szerint az egy hónapot meg nem haladó fogház végrehajtása, ha a törvényes föltételek fönforognak, föltételelesen fölfüggeszthető. Kérdés, hogy kiterjed-e e rendelkezés azokra a fiatalokruakra is, kiket a bíróság egy hónapot meg nem haladó fogházra ítél. Saját álláspontunkat fönnebb már jeleztük (21. § 1. j.). A törvény indokolása ezzel szemben azt az álláspontot foglalja el, hogy: „a büntetés fölfüggesztésére vonatkozó szabályok a fiatalokruakra kiszabott fogházbüntetés eseteiben is helyt foglalhatnak“ (M. i. II.). Ámde e fölfogás a 17. § taxativ fölsorolásával s a fiatalokruak egész büntetési rendszerével merőben ellenkezik. A 17. § szerint tehető négyféle intézkedés ugyanis egymással fokozatos összefüggésben van. Legenyhébb a dorgálás, kevésbé enyhe intézkedés a próbárabocsátás, ezt követi a terheltre nézve súlyosabb javító nevelés, ha pedig szigorubb intézkedésre van szükség: ekkor alkalmazandó a fogház. Minthogy a büntetés föltételes fölfüggesztésének e fokozatos sorrendben a próbárabocsátás felel meg: kétségtelen, hogy itt a fogház, mint legszigorubb büntetés, más jelentőséggel bír, mint aminő az a fogház, mely a rendes szabadságbüntetések sorozatában a legenyhébb büntetés. Abból a körülményből tehát, hogy

az egy hónapot meg nem haladó fogház az 1. § szerint általában fölfüggeszthető, legkevésbé se következik az, hogy a fiatalokura megállapított legszigorubb büntetés is fölfüggeszthető legyen csak azért, mert a törvény ezt is fogháznak nevezi. A 26. § e szavai: „ha szigorubb intézkedésre van szükség“ — ezt egyenesen ki zárják. A szigorubb intézkedés szükségessége ugyanis föltétlenül azt hozza magával, hogy a kiszabott fogház végre is hajtassék. Az individualisatio itt már a fogház kiszabásával megtörtént, mert hisz a bíróság ehelyett dorgálást, próbára bocsátást v. javító nevelést is választhatott volna. Ha mégis a fogházat választotta: ezzel már kifejezte azt a meggyőződését, hogy vádlottat a törvényben megengedett legszigorubb büntetéssel kell illetnie és így ekkor már nem is gondolhat arra, hogy a büntetést föltételesen elengedje.

7. A fogházra ítélendő fiatalokura föltételezett erkölcsi mivoltára vet világot a 28. § rendelkezése is, mely szerint a bíróság azt is elrendelheti, hogy a fogházra ítélt ily egyén — büntetésének kitöltése után — javító nevelésben részesíttessék. Ez azt jelenti, hogy midőn az illető büntetését kitöltötte, át kell őt adni valamely országos v. más javító intézetnek, hol azután esetleg életkorának 21. évéig tarthatják (24. § 2. bek.),

A fogházra vagy államfogházra ítélt fiatalokura: föltételes szabadonbocsátása.

8. A fiatalokura föltételes szabadonbocsátása (29. §) lényegileg megegyezik a föltételes szabadonbocsátásnak a btk. 48—51. §-aiba foglalt intézményével. Eltérés csak a következő pontokra nézve van: a) a btk. 48. §-a szerint csak az részesíthető a kedvezményben, ki egy évet fölülháló szabadságvesztésre van ítéltve, holott a fönnbbi 29. § korlátozást nem ismeri eszerint a

fiatalkoru elítelt — tekintet nélkül a rá kiszabott büntetés tartamára — részesülhet a kedvezményben; *b)* a btk. említett §-a szerint csak a büntetés háromnegyed részének kitöltése után bocsátható szabadon az elítelt, holott a fiatalkoru büntetése kétharmadrészének kitöltése után; *c)* a btk. 49. §-ában megjelölt egyének nem részesíthetők e kedvezményben, míg a jelen törvény e korlátozást nem ismeri.

9. A 29. § 2. s 3. bek. lényegileg megegyezik a btk. 50. §-ával. A törvény indokolása szerint önként értetik, hogy emellett a btk.-nek a föltételes szabadságra bocsátottakra vonatkozó egyéb rendelkezései — így különösen az 51. § — a fiatalkorukra vonatkozólag is érvényben maradnak (M. i. V.). Eszerint: sürgős esetekben joguk van a közigazgatási tisztviselőknek, közs elöljáróknak s a kir. ügyészségnek a föltételes szabadságra bocsátott egyént rögtön letartóztatni; a letartóztatásról és ennek okáról azonban, további intézkedés végett, az igazságügyminiszter haladéktalanul értesítendő. E letartóztatás ideje, a föltételes szabadság visszavonása esetében, a kiállandó büntetés tartamába beszámíttatik (btk. 51. §).

9. A kísérleti kihelyezésre s a föltételes szabadonbocsátásra vonatkozó közös rendelkezések. Fölügyelő hatóság.

30. §. *Kísérleti kihelyezés (25. §) és föltételes szabadonbocsátás (29. §) esetében az igazgató a gyermek-rédő-egyesületek vagy az e végből szervezett hivatalok közreműködésével gondoskodik a kibocsátott megfelelő elhelyezéséről; ugyanily módon állandóan fölügyel annak magaviseletére, s ha a kibocsátott a részére megállapított szabályokat megszegi, a fölügyelő hatóságnak haladéktalanul jelentést tesz.*

Az igazgató a végleg kibocsátottak elhelyezéséről is gondoskodik.

31. §. *Fölügyelő hatóságot minden javító-intézet és fiatalkoruak befogadására szolgáló minden fogház mellett kell fölállítani. Szervezetét és eljárását az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.*

Ha a javító nevelés állami gyermekmenhelyben vagy nem állami intézetben történik, a fölügyelő hatóság teendőit a belügyminiszter részéről kijelölt hatóság végzi.

M. i. I. A javaslat alap gondolata, hogy a fiatalkoru büntettes a becsületes társadalomnak lehetőleg megmentessék, maga után vonja azt a követelményt, hogy a büntető- és nevelőintézetből kikerült fiatalkoruak megfelelő elhelyezéséről is gondoskodás történjék. Enélkül eredménytelen lesz a fiatalkoru megmentésére fordított gond és fáradság, mert kiragadva a maga környezetéből és belevetve az élet izgalmas versenyébe, nagyon könnyen elveszti azt a kis erkölcsi erőt, melyet az intézetben szerzett.

A javaslat 30. §-a ezért az igazgató kötelességévé teszi, hogy úgy a kísérletileg kihelyezettek és a föltételes szabadságra bocsátottak, mint a végleg kibocsátottak elhelyezéséről is gondoskodjék, aminek az elhelyezésre alkalmas állomások nyilvántartásával és e részben a társadalommal fönntartott állandó összeköttetése révén felelhet meg. A javító intézetek igazgatóira nézve már ma is fönáll ez a kötelesség.

A kísérleti kihelyezésnél és a föltételes szabadságra bocsátásnál az intézmény céljának és természetének megfelelően az igazgató fölügyelni is köteles a fiatalkoru magaviseletére s ha az a részére megállapított szabályokat megszegné, a fölügyelő hatóságnak haladéktalanul jelentést kell tennie. A fölügyelő hatóság útján az igazságügyminiszter értesül a fiatalkoru ellen fölhozható kifogásokról s elrendelheti a visszaillesztést (25. és 29. §-ok).

Kétségtelen, hogy sem a kihelyezést, sem a fölügyeletet az igazgató mások közreműködése nélkül nem végezheti. A javaslat ezért számít a gyermekvédő egyesületek hatékony támogatására s a gyermekvédő hivatalok köteleességévé teszi az igazgató ebbeli munkájában a közreműködést.

II. A javító nevelés és a fogházbüntetés megfelelő végrehajtásának ellenőrzése végett elrendeli a javaslat (31. §), hogy minden javító-intézet és a fiatalok befogadására szolgáló minden fogház mellett fölügyelő hatóság állíttassék, melynek szervezetét és eljárását az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.

E fölügyelő hatóság földadata lesz különösen az is, hogy a kísérleti kihelyezés (25. §) és a föltételes szabadságra bocsátás (29. §) kérdésében az igazságügyminiszternek véleményt adjon.

Mint hogy a javító nevelés a 24. § harmadik bekezdése szerint állami gyermekmenhelyben vagy nem állami intézetben is történhetik, ezek pedig amúgy is külön hatóságok fölügyelete alá tartoznak, a javaslat külön hatóság szervezését ilyen esetben fölöslegesnek tartja s elrendeli, hogy a fölügyelő hatóság teendőit a belügyminiszter részéről kijelölt hatóság végezze. (Igt. J. T. VII. 680—681. l.)

Jegyzetek. 1. A 30. § kiegészíti a kísérleti kihelyezésre s a föltételes szabadonbocsátásra vonatkozó fönebbi rendelkezéseket. Hogy mikép viselkedjék a kísérletileg kihelyezett egyén: ezt már a jelen törvény meghatározza (25. §); a föltételesen szabadonbocsátottakat illetőleg azonban csak azt mondja a 29. §, hogy magaviselet és életmód tekintetében külön szabályok alatt állnak. E külön szabályokat az igazság- és belügyminiszterek rendelettel állapítják meg; annak ellenőrzése pedig, vajjon a kedvezményben részesített egyének (25. és 29. §) megtartják-e a részükre megállapított szabá-

lyokat, az illető javítóintézet, illetőleg fogház igazgatójának föladata. Minthogy azonban e föladatát — a dolog természeténél fogva — közvetlen nem teljesítheti: a 30. § akként rendelkezik, hogy e tekintetben a gyermekvédő egyesületek v. az evégből szervezett hivatalok közreműködését vegye igénybe. Ezek eszközlik közvetlen a fiatalok elhelyezését és fölügyeletét s ezek tesznek jelentést az igazgatónak, ha az illető a részére megállapított szabályokat megszegi, mely esetben viszont az igazgató a fölügyelő hatóságot, ez pedig az igazságügyminisztert értesíti.

2. A 31. § értelmében alakítandó fölügyelő hatóság nem azonos a btk. 43. §-ában körülírt fölügyelő bizottsággal. Utóbbinak tagjait megjelöli maga a törvény, föladata pedig e bizottságnak különösen a véleményadás a tekintetben, vajjon a fogházra v. börtönre ítélt egyén bizonyos idő letelte után a közvetítő intézetbe helyeztessék-e át (46. §), továbbá, hogy az egy évnél hosszabb szabadságvesztésre ítélt egyén, büntetése háromnegyed részének letelte után föltételes szabadlábra bocsátassék-e (48. §). A jelen törvény szerint alakítandó fölügyelő hatóság csupán a javítóintézetek s a fiatalok befogadására szolgáló fogházak céljaira állítatik föl; tagjait, valamint eljárását az igazságügyminiszter rendelettel jelöli ki, illetőleg szabályozza. E fölügyelő hatóság föladatát a fönnebbi 25., 28. és 30. §-ok határozzák meg. Amennyiben a belügyminiszter valamely közigazgatási hatóságot bíz meg a fölügyelő hatóság teendőivel: e hatóság föladata is ugyanaz, mi az igazságügyminiszter által külön szervezett fölügyelő hatóságé.

10. Huszadik évét be nem töltött egyén büntetése halál és életfogytig tartó fegyházbüntetés esetén.

32. §. (A btk. 87. §-a helyett.) *Az ellen, aki a büntett elkövetésekor életének tizennyolcadik évét már meghaladta, de huszadik évét még be nem töltötte, a törvény szerint halállal vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő cselekmény miatt tiztől-tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetés állapítandó meg.*

Ez a büntetés a btk. 92. §-a alapján a halállal büntetendő cselekmény esetében három évi, az életfogytig tartó fegyházzal büntetendő cselekmény esetében két évi fegyháznál kisebb mértékre nem szállítható le.

1. E § rendelkezése tulajdonkép nem tartozik a fönnebbi 15—31 §-ban foglalt rendelkezésekhez, melyek tételes jogunk gyökeres megváltoztatását tartalmazzák. A jelen 32. § csak módosítása a btk. 87. §-ának, mely szerint az, ki a büntett elkövetésének idején életkorának 20. évét még nem haladta túl: halálra v. életfogytig tartó fegyházra nem ítélhető. E § módosítását két körülmény tette szükségessé. Egyik az, hogy ebben nincs rendelkezés aziránt, hogy a kérdéses esetben halál v. életfogytig tartó fegyház helyett minő büntetést alkalmazzon a bíróság, mi ingadozó gyakorlatra vezetett s végre a 87. sz. döntvényt eredményezte, — a másik az, hogy a btk. 87. §-a a 16. évüket már betöltött, de 20. évüket még túl nem haladott kiskoru egyénekre vonatkozik, holott a jelen törvény a fiatalokorak korhatárát a 18. évre emelte föl.

2. A btk. 87. § alkalmazásában tapasztalható ingadozásnak a Curia 87. sz. döntvénye annak kimondásával vetett véget, hogy e § esetén nem szabható ki a 92. §-ban említett 15, illetőleg 10 évi fegyháznál enyhébb büntetés. E döntvény azonban tarthatatlan

jogi helyzetet teremtett, mert a kérdéses esetet illetőleg teljesen kizárja a törvény szerint egyébként halállal vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő büntetteseknél a beszámításnál figyelembe veendő s különösen az enyhítő körülmények méltatását s így legenyhébb esetekben is oly szigorú büntetés alkalmazását vonja maga után, mely nemcsak a büntető-törvénykönyv rendszerével s a méltányossággal és igazságossággal, hanem különösen a jelen törvényben a fiatakoruakra vonatkozólag megállapított elvekkel is ellenkezik. E döntvénnel szemben tehát az új 32. § normális büntetésül 10—15 évig terjedhető fegyházát állapított meg, mely büntetés a btk. rendszerében legközelebb áll a halál vagy életfogytig tartó fegyházbüntetésekhez.

3. Bevégzett büntett esetén a büntetés általában 10—15 évig terjedhető fegyház, akár halálról, akár életfogytig tartó fegyházbüntetésről van szó. A bíróság azonban e büntetési kereten belül kétségkívül kisebb büntetést fog megállapítani arra, kinek büntetése egyébként életfogytig tartó fegyházzal volna büntetendő, mint arra, ki halállal büntetendő büntettet követett el. E különbséget az új 32. § is megteszi azt az esetet illetőleg, ha a bíróság a btk. 92. § alkalmazásával 10 évi fegyháznál rövidebb tartamu büntetést állapít meg. A 92. § szerint ez esetben 10—15 évig terjedhető fegyházról lévén szó, a bíróság nemcsak 2 évi fegyházig, hanem ezen túlmenőleg 6 hónapi börtönig leszállíthatná a büntetést. A jelen § azonban a bírónak e jogával szemben, tekintettel a szóbanforgó büntettek tárgyi súlyára, azt a korlátozást állítja föl, hogy amennyiben az elkövetett büntettre halálbüntetést állapít meg a törvény: a bíróság 3 évi, — életfogytig tartó fegyházzal büntetendő büntett esetén pedig 2 évi fegyháznál kisebb büntetést nem alkalmazhat.

4. Kísérlet esetében a btk. 66. §-a akként alkal-

mazandó, mint minden más esetben, mikor a törvény 10—15 évig terjedő fegyházbüntetést állapít meg. A 66. § szerint a kísérlet büntetése a véghezvitt büntetettre vagy vétségre megállapított büntetés legkisebb mértéken alul is, sőt a megállapítottnál enyhébb büntetési nemben is kiszabható (2. bek.). E rendelkezésből 10—15 évig terjedő fegyházbüntetés esetén az következik: a) hogy a 10 évi minimumon alul 2 évi fegyház is kiszabható; b) hogy a büntetés más büntetési nemben is megállapítható, hogy tehát a bíróság 6 hónapi börtönben, sőt esetleg fogházban is kiszabhatja a büntetést. Ugyanez áll bünsegédi részesség esetén is (btk. 72. §).

11. Kihágás esetén követendő szabályok.

33. §. *Ha a fiatalkoru kihágást követ el, a jelen törvény 15—25. és 30. §-ainak rendelkezéseit az ulábbi eltéréssel megfelelően kell alkalmazni.*

Ha szabadságvesztésbüntetés kiszabása mutatkozik szükségesnek, elzárásbüntetést kell megállapítani. Az elzárás leghosszabb tartama két hónap.

A kbtk. 62. §-ában meghatározott kihágás miatt a fiatalkoru ellen a jelen törvény 17. §-ának 1. és 2. pontjában foglalt intézkedés nem tehető.

Ha javító nevelés elrendelése mutatkozik szükségesnek, a közigazgatási hatóság az ügyet eljárás végett az illetékes kir. járásbíróshoz teszi át és ha a fiatalkoru érdekében halaszthatatlanul szükséges, a fiatalkorut ideiglenes fölvetel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelybe szállítja.

M. i. A fogházbüntetéstől eltekintve a fiatalkoru büntetésekre előirt egyéb intézkedéseknek kihágás elkövetése esetében is helye van. A javaslat megszünteti azt a nagy különbséget, mely az egyes büncelekményeket egymástól elválasztja. A kihágás ugyanazoknak az erkölcsi és társadalmi bajoknak lehet a

jele, mint amelyekre a büntett vagy a vétség rámutat. Ezért a javaslat föntebbi intézkedése indokolt.

Kivétel van azonban a csavargókkal szemben. Csavargás miatt a fiatalkorú ellen a 17. § 1. és 2. pontjában foglalt intézkedés nem tehető, mert a dorgálás-tól jótékony hatást, a próbára bocsátástól üdvös eredményt csak az olyan fiatalkorúnál lehet várni, akinek rendes életmódja biztosítva van. A csavargás ténye már önmagában véve ezzel az alapföltétellel ellenkező helyzetet bizonyít. Ezért a csavargó fiatalkoru ellenében csak javító nevelést vagy elzárásbüntetést lehet megállapítani.

A közigazgatási hatóságra a javaslat a javító nevelés elrendelésének jogát ráruházni azonban nem kívánja, mert a javító nevelés elrendelésére, tekintettel ennek különösen határozatlan tartamára, a szabadságnak védelmére alkalmas eljárási garanciákhoz kötött hatóságot lehet föliogositani. A kir. bíróságon kívül ilyen csak a gyámhatóság lehetne, amely elé azonban az ügy büntetőjogi természete miatt helyesen nem utalható.

Ezért a javaslat elrendeli, hogy a rendőri büntető bíraskodásra jogosított közigazgatási hatóság, ha javító nevelés elrendelését látja szükségesnek, az ügyet eljárás végett az illetékes kir. járásbíróshoz tegye át.

Nehogy azonban ebből az áttételből esetleg helyrehozhatatlan kár származzék, a 15. § utolsó bekezdéséhez hasonló módon egyúttal elrendeli a javaslat, hogy a közigazgatási hatóság, ha a fiatalkorú érdekében halaszthatatlanul szükséges, a fiatalkorút ideiglenes fölvétel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelybe szállítsa. (Iq. J. T. VII. 682—683. l.).

Jegyzetek. 1. E § bevezető része hatályon kívül helyezi a ktk. 19., 32. és 65. §-ait, melyek szerint: a) a 3 napnál hosszabb tartamu elzárásra ítélt fiatalkoruak büntetésük kitöltése végett javítóintézetbe helyezhetők

(19. §) ; *b*) a vétség miatt rendőri büntetésre ítélt fiatal-
keru egyének büntetései meghatározatnak (32. §) ; *c*)
a fiatalkeru csavargók javító intézetbe szállíthatók
(65. §).

2. A jelen § szerint kihágás esetén is alkalmazandók
lévén a gyermek- és fiatalkeruakra vonatkozó fönnebbi
§-ok, a 17. § 4. p.-nak, továbbá a 26., 29. s a 31. §-ok
kivételével, — ebből a következő tétélek folynak :

a) a gyermekkorban levő ellen kihágás miatt se in-
ditható bünvádi eljárás (15. §) ;

b) a fiatalkeruak kihágás esetén is csak akkor von-
hatók bünvád alá, ha velük szemben a bünösség fölis-
meréséhez szükséges erkölcsi s értelmi fejlettség meg-
állapíttatik (16. §) ;

c) a bünvádi eljárás alá vonható fiatalkeruak ellen
kihágás esetén a következő intézkedések tehetők : dor-
gálás, próbárabocstás, javító nevelés, 2 hónapig terjed-
hető elzárásra való elítélés (17. § és 33. § 2. bek.) ;

d) ez intézkedések közül nem alkalmazható a dorgá-
lás és a próbárabocsátás, ha a fiatalkeru a ktk. 62. §-a
alapján csavargás miatt ítéltetik el (33. § 3. bek.).

Az elzárás minimuma a jelen §-ban meghatározva
nem lévén : e tekintetben a ktk. 17. §-a irányadó, mely
szerint az elzárás legrövidebb tartama 3 óra. Arról se
szól a jelen §, hogy hol töltsék ki az elzárásra ítélt-
tek e büntetést, minélfogva e célra a fiatalkeruak ré-
szére földállított külön fogházak vagy esetleg a jbirósági
v. törvényszéki fogházak magánzárkái használndók.

3. A kihágások nagyrésze a rendőri bíróság hatás-
körébe lévén utalva, a bünv. eljárás alá vonható fiatal-
keruak ellen tehető intézkedések is ennek hatáskörébe
tartoznak. Csupán a javító nevelést nem rendelheti el
a közíg. hatóság : mert ez több körütekintést igényel
s az elítélt szabadságának határozatlan időre való

korlátozása folytán súlyosabb következményekkel jár (M. i.). Ha tehát a rendőri bíróság ez intézkedést látja szükségesnek: az ügyet átteszi az illetékes kir. járásbírósághoz, vádlottat pedig, ha ideiglenes letartóztatása szükséges, egyelőre a legközelebbi gyermekmenedékhelyre szállítja (33. § ut. bek.).

4. A kihágás miatt elzárásra ítélt fiatalokor föltételes szabadságra nem bocsátható, mert az erről rendelkező 29. § a jelen § szerint kihágás esetén nem alkalmazható. Nem alkalmazható e § szerint a 31. §, mely szerint: minden javító intézet és fiatalokorak befogadására szolgáló fogház mellett fölügyelő hatóságot kell fölállítani, holott a kihágás miatt elítélt fiatalokor egyén is javító-intézetbe szállítható s ez esetben ugyanazon elbánás alá esik, mint a többiek és így a kísérleti kihelyezés kedvezményében is részesülhet, mi pedig a fölügyelő hatóság közreműködését vonja maga után (25. és 30. §). A fölügyelő hatóságot szabályozó rendelet lesz hivatva e tekintetben a törvény lézagait pótolni.

12. Eljárási szabályok.

34. §. *Ha a vádlott a büntetendő cselekmény elkövetésekor életének tizennyolcadik évét még be nem töltötte, külön kérdés teendő föl arra nézve, birt-e a vádlott az elkövetés idején oly értelmi és erkölcsi fejlettséggel, hogy tettéért büntetőjogilag felelősségre vonható?*

A bíróság tagadó válasz esetében a jelen törvény 16. §-a értelmében, igenlő válasz esetében 17. §-a értelmében határoz.

A Bp. életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIV. t.-c. 18. §-ának utolsóelőtti bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

35. §. *Az I. 9. pont esetében, valamint a fiatal-*

koruak ellen indított bñnvádi eljárás folyamán, amennyiben egy évi időtartamot meghaladó fogház-ragy államfogházbüntetés mutatkozik kiszabandónak; a kir. járásbiróság az iratokat további eljárás végett az illetékes kir. törvényszékhez teszi át. Az áttétel miatt perorvoslat nem használható és a kir. törvény-szék, — anélkül, hogy a büntetés kiszabása tekinté-tben korlátozva lenne, — az ügyben eljárni köteles. Ez a rendelkezés a bñnvádi perrendtartás 527. §-a har-madik bekezdésének szabályát nem érinti.

1. A 34. § a Bp. 360. § 1. bek. helyettesíti. E § sze-rint abban az esetben, ha vádlott a bñnösségét meg-állapító bñncselekmény elkövetésekor életének 16. évét még nem töltötte be: külön kérdés teendő föl arra-nézve, hogy az elkövetés idején megvolt-e a bñncselek-mény bñnösségének fölismerésére szükséges belátása. Ez a rendelkezés a btk. 84. §-ának folyamánya. Mint-hogy azonban e §-t a jelen törvény 16. §-a úgy a korhatár, mint a büntethetőség föltétele tekintetében megváltoztassa: ehhez képest a Bp. 360. §-ának 1. bek. is módosítandó volt.

2. A 16. § a fiatalkor felső határát a 16. évről a be-töltött 18. évre emelte föl. Az esküdtekhez intézendő külön kérdésben tehát a 33. § rendelkezéséhez képest a 18. évet kell fölvenni. A Bp. 360. §-a e szavakkal kezdődik: „Ha a vádlott a bñnösségét megállapító bñncselekménynek elkövetésekor“, — míg a fñnnebbi 34. § kezdő szavai ezek: „Ha a vádlott a büntetendő cselekmény elkövetésekor.“ E változtatás oka a tör-vény indokolása szerint az, hogy a szóban levő kér-dést akkor is az esküdtek elé kell terjeszteni, ha a terhelt bñnösségét nem állapították meg s így nem lehet szó minden esetben a „bñnösséget megállapító“ cselekményekről (id. h. 683. l.).

3. A Bp. 360. § e szavait: „megvolt-e (terheltnek) a bñncselekmény bñnösségének fölismerésére szüksé-ges belátása“, — a fñnnebbi 34. § a következö szavak-

kal helyettesíti: „birt-e a vádlott . oly értelmi és erkölcsi fejlettséggel, hogy tettéért büntetőjogilag felelősségre vonható“. E változtatást az tette szükségessé, hogy míg a btk. 84. §-a szerint a bűnösség fölismerésére szükséges belátás volt a büntethetőség föltétele: addig a jelen törvény szerint a megfelelő erkölcsi vagy értelmi fejlettség az a föltétel, melytől a fiatalokú vádlott büntethetősége függ (16. §).

4. A 35. § a Bpéltnek a büntető járásbíróságok hatáskörét meghatározó 18. §-át módosítja. E §-ból kiteszőleg a jbíróság hatásköréhez azok a vétségek vannak utalva, melyekre a törvény pénzbüntetést vagy 1 évet túl nem haladó fogházat, illetőleg államfogházat állapít meg. Csupán az ingó vagyron rongálása (btk. 418. §) büntetendő 3 évig terjedhető fogházzal; de a jbíróság ez esetben se szabhat ki 1 évet meghaladó fogházat, hanem a törvényszékhez köteles az ügyet áttenni, ha nagyobb büntetés kiszabását látja indokoltnak. Ez a Bpélt 18. § I. 9. p. s ut. el. bek. értelme. Amennyiben e törvény változatlanul meghagyatnék, ebből az következnek, hogy miután a jelen törvény 26. §-a megszünteti a btk. különös részében az egyes büntetendő cselekményekre megállapított büntetési fokozatokat s ezek helyett általán 15 naptól — 5 évig terjedhető fogház, illetőleg 2 évig terjedhető államfogház büntetést állapít meg s minthogy ennél fogva pl. a lopás vagy sikkasztás vétségére is kiszabhat a bíró 1 évet meghaladó fogházat: ehez képest a törvény eddigi rendelkezésének alapján a jbíróság is kiszabhatna 1 évet meghaladó fogház vagy államfogház-büntetést, mert hisz az 1 évi határidő csak azáltal tűnik ki a Bpélt 18. §-ából, hogy az abban felsorolt vétségek közt, az ingó vagyron rongálásán kívül, egy sincs olyan, melyre a törvény 1 évnél hosszabb tartamu fogházat vagy államfogházat állapítana meg. Minthogy a jelen törvény nem kívánja a jbíróságot a büntetés kiszabása tekintetében ily kiterjesztett hatáskörrel fölrüházni: ennél fogva a Bpélt 18. §. ut. el.

bek. akként volt megváltoztatandó, hogy: midőn a fiatalokruak ellen a jbiróság hatásköréhez utalt vétéség miatt indított bñnv. eljárás folyamán 1 évi időtartamot meghaladó fogház vagy államfogházbüntetés mutatkozik kiszabandónak, — a jbiróság az iratokat további eljárás végett az illetékes törvényszékhez tészi át, — mely azután, — anélkül, hogy a büntetés kiszabása tekintetében korlátozva lenne, — az ügyben eljárni köteles. E rendelkezés szerint tehát a jbiróság a fiatalokruak ellen folyó eljárásban se szabhat ki 1 évi fogházat vagy államfogházat meghaladó büntetést, habár a kérdéses vétéség egyébként a jelen törvény speciális rendelkezése folytán 5 évig terjedhető fogházzal, illetőleg 2 évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

5. A 35. § rendelkezéséből önként folyik, hogy a büntetőbiróságok hatásköre a fiatalokruak ellen indított büntető ügyekben is ugyanaz marad, mely a Bpélt 15—19. §-ai szerint az elsőfoku büntetőbiróságok (esküdttbiróság, sajtóbiróság, törvényszék, járásbiróság és közigazgatási hatóság) megilleti.

HARMADIK FEJEZET.

A mellékbüntetésekre és az elkobzásra vonatkozó rendelkezések.

1. Foglalkozástól való eltiltás és a viselt hivatal elvesztése.

36. §. (A btk. 54. §-ához.) *Azokban az esetekben, amelyekben a bíróság a hivatalvesztést és a politikai jogok fölfüggesztését mellőzheti, a szakképzettséget kívánó hivatás vagy foglalkozás (btk. 60. §) gyakorlatától való eltiltás, valamint a viselt hivatal és állás, illetőleg az ügyvédség elvesztésének kimondása is mellőzhető.*

M. i. A btk. 54. §-a szerint a hivatalvesztést és a politikai jogok fölfüggesztését a bíróság mellőzheti, ha főbüntetésül pénzbüntetést, hat hónapot meg nem haladó fogház- vagy hat hónapot meg nem haladó államfogházbüntetést állapít meg.

A viselt hivatal és állás, illetőleg az ügyvédség elvesztését ellenben a bírói gyakorlat szerint (kir. Curia 42. sz. teljes ülési döntvénye) még ezekben az enyhe esetekben is kötelezőleg ki kell mondani.

E bírói gyakorlat a btk. 54. §-ában foglalt törvényes rendelkezéssel szemben aránytalanul súlyosabban büntet azokban az esetekben, melyekben a törvény általános szabálya kisebb büntetést állapít meg, mint amelyekben a tágabb körű és súlyosabb jellegű hivatalvesztést mondja ki.

Igaz ugyan, hogy a mellékbüntetések e két csoportja között különbség van; sokszor kívánhatja a közérdek, hogy a viselt hivataltól, melynek nem tudott megfelelni, a tettes elmozdítassék, ellenben a közérdeket nem sérti, ha a terhelt másnemű, olyan hivatalt vállal, amelyet betölteni képes; ámde ez még nem indokolja azt, hogy a törvény a bíró kezét a legenyhébb esetben is teljesen megkösse a vádlott terhére, akit hivatalának elvesztése sokkal inkább sújthat, mint az ideiglenes jellegű főbüntetés. Ha a közérdek kívánja, hogy az ilyen elítélt hivatalát többé ne viselhesse, elég, ha a törvény a bíróságot följogosítja, hogy a tettet a hivatalból elmozdítsa; de ezt kötelező szabályként fölláztatni adott esetekben igazságtalan és fölösleges szigorra vezet; mert ha a bíróság a hivatali érdeket ily fakultatív kötelezettség mellett eléggé nem méltányolná s a vádlottal szemben nagyobb engedékenységet tanusítana, mint amelyet a hivatalos érdek megenged, a fegyelmi eljárás útján az utóbbinak még mindig érvényt lehet szerezni. (Ig. J. T. VII. 684.)

Jegyzetek. 1. E § a btk. 54. §-át egészíti ki s ennek

harmadik bekezdésül tekintendő. E § 2. bek. ugyanis így hangzik:

„Azon esetekben mindazonáltal, melyekben a bíró által megállapított büntetés hat havi fogházat v. hat havi államfogházat nem halad fölül, habár e mellett pénzbüntetés is állapított meg; úgyszintén azon esetekben, melyekben főbüntetésül csak pénzbüntetés mondatott ki (92 §): a hivatalvesztés és politikai jogok fölfüggesztése mellőzhető.“

E rendelkezést terjeszti ki a jelen törvény azokra a esetekre, melyekben a btk. mellékbüntetésül a szakképzettséget kívánó hivatást v. foglalkozástól való eltiltást, valamint a viselt hivatal és állás, illetőleg az ügyvédség elvesztését állapítja meg.

2. A btk. 60. §-a szerint az egyes b. cselekményeknél határozatnak meg azok az esetek, melyekben a bűnösnek ítélt személy a szakképzettséget kívánó foglalkozás gyakorlatától *eltiltandó*; a btk. 291. és 310. §-ai azonban — melyek ily esetekről rendelkeznek — azt mondják ki, hogy a bíróság a bűnösnek talált személyt hivatásának v. foglalkozásának gyakorlatától végképpen v. határozott időtartamra *eltilthatja*. E két ellentétes rendelkezés folytán a bírói gyakorlat e tekintetben az volt, hogy a bíróság a körülményekhez képest alkalmazza v. mellőzze e mellékbüntetést, és pedig tekintet nélkül arra, hogy minő tartamu fogházat szabott ki a vádlottra. A jelen § világosan megadja a bírónak e jogot, de ahhoz a föltételhez köti, hogy a büntetés hat hónapot túl ne haladjon.

3. A viselt hivatal v. állás, illetőleg az ügyvédség elvesztése — mint mellékbüntetés — a btk. 202., 442. és 484. §-ai eseteiben alkalmazandók. Azt a kétséget, hogy köteles-e e mellékbüntetéseket a bíróság minden esetben kimondani, a kir. Curia *12. sz. döntvénye* akként szüntette meg, hogy kötelezőnek mondta ki e mellékbüntete-

tések alkalmazását. Ez volt azóta a bírói gyakorlat, mely sok esetben igazságtalan elítéltetésekre vezetett. A jelen § e gyakorlatot szüntette meg, midőn a szóbanforgó mellékbüntetések kimondását is a bírói belátásra bízta azokban az esetekben, melyekben a btk. 54. §-ának 2. bek.-e alapján a hivatalvesztés s a pol. jogok fölfüggesztését mellőzheti.

4. A jelen § folytán kiegyenlítést nyer az 1. §-nak ama rendelkezése, hogy a büntetés fölfüggesztésének hatálya e mellékbüntetésekre nem terjed ki. A bírónak ugyanis, a jelen § alapján módjában áll a büntetés fölfüggesztését kimondó ítéletben azt is kimondani, hogy a btk. szerint alkalmazandó e mellékbüntetéseket a főnnforgó körülmények folytán mellőzi.

2. Elkobzott tárgyak hováfordítása.

37. §. (A btk. 61. és 62. § után.) *Az igazságügy-miniszter elrendelheti, hogy egyes tárgyak, melyeket a bíróság a btk. 61. vagy 62. §-a alapján elkoboztatott, bűnügyi múzeumok létesítésére és gyarapítására fordíttassanak.*

38. §. (A btk. 25. §-ához.) *Az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve, elrendelheti, hogy egyes tárgyak, amelyeket a bíróság vagy közigazgatási hatóság elkoboztatott, bűnügyi múzeumok létesítésére és gyarapítására fordíttassanak.*

M. 1. A javaslat a btk. 61. és 62. §-a és a btk. 25. §-a rendelkezéseivel szemben megengedi, hogy egyes tárgyak, melyeket a bíróság elkoboztatott, bűnügyi múzeumok gyarapítására és létesítésére fordíttassanak.

Ily múzeumok létesítését főleg gyakorlati férfiak tartják szükségesnek. De azoknak előnyeit tudományos szempontból sem lehet elvitatni.

A büntetőjog tudományának újabb irányai különös súlyt fektetnek a terhelt egyéniségére, a büntette-

sek benső világára, gondolkozásmódjára, szokásaira. Mindezek megismeréséhez alkalmas segédeszközt szolgáltatnak a bűncselekmény elkövetésének eszközei s a bűncselekmény útján előállított tárgyak. Jó szolgálatot tehet azok rendszeres megismerése a rendőrségnek s általában a nyomozó hatóságoknak is.

E körülményekre való tekintettel a javaslat rendelkezése annál inkább indokolt, mert az ilyen elkobzott tárgyaknak tanulmányi célokra való megőrzésével jogsérelem sem a vádlotton, sem a sértetten nem esik. (Igr. J. T. VII. 685.)

Jegyzetek. 1. A btk. 61. §-a szerint azok a tárgyak, melyek a büntett vagy vétség által hozattak létre, úgyszintén azok, melyek a büntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak, amennyiben a tettes vagy részes tulajdonai, elkobzandók; ha pedig azoknak birtoklása, használata vagy terjesztése különben is tiltva van, akkor is elkobzandók és megsemmisítendők, ha másnak tulajdonát képezik. A btk. 62. §-a a büntetendő cselekmény elkövetésének alapjául szolgált nyomtatványok, iratok, képes ábrázolatok vagy azok mintáinak vagy lemezeinek hasonló elkobzását és megsemmisítését arra az esetre is elrendeli, ha a bűnvádi eljárás senki ellen sem indítható meg. A btk. 25. §-a e rendelkezéseket e kihágásokra is kiterjeszti.

2. A 37. és 38. § tárgyai azonosak lévén, a köztük levő különbség onnan származik, hogy míg a büntettek s vétségek, melyekre a btk. 61. és 62. §-ai vonatkoznak, kizárólag a kir. bíróságok hatásköréhez tartoznak: addig a kihágások egyrésze a közigr. hatóságokhoz van utalva. Az előbbi esetben tehát az elkobzott tárgyakról való rendelkezés az igazságügyminiszter kizárólagos hatáskörébe tartozik, míg a kihágás miatt folyó eljárásban a közigr. hatóság által elkobzott tárgyak a belügyminiszter rendelkezése alatt állnak. Ennélfogva az előbbi

esetben az igazságügyminiszter egyedül rendeli el, hogy az elkobzott tárgyak bűnügyi múzeumok létesítésére és gyarapítására fordíttassanak (37. §), míg az utóbbi esetben ezt csak a belügyminiszterrel egyetértve teheti meg (38. §). Önként értetik, hogy a belügyminiszterrel való egyetértés csak azokban az esetekben szükséges, melyekben a közig. hatóság járt el, ellenben a kir. bíróságok hatásköréhez tartozó kihágások miatt indított eljárás során elkobzott tárgyak az igazságügyminiszter kizárólagos rendelkezése alatt állnak.

NEGYEDIK FEJEZET.

Egyes büntetendő cselekményekre vonatkozó rendelkezések.

I. Bevezetés.

A büntetőtörvénykönyvek gyakorlati alkalmazásában az egyes b. cselekményekre vonatkozó rendelkezéseknek is több hiánya tűnt ki. E hiányok a büntetőtörvénykönyvek többirányú módosítását teszik szükségessé, jelentőség tekintetében mindazonáltal különbözvén egymástól, a gyakorlatban észlelt hiányok: ennek folytán a büntetőnovella keretébe a fönálló törvénynek csak sürgös változtatást igénylő rendelkezései vonattak be. Az igazságügyminiszter által a képviselőház elé elsőizben terjesztett javaslat csupán a leánykereskedés neve alatt ismeretes üzelmek, vagyis a kerítés büntette és vétsége meggátlására szükséges rendelkezéseket, továbbá a lopás értékhatárára (btk. 334. §), a lopás büntettének büntetésére (340. §) és a tulajdon elleni kihágásra (btk. 126. §), vonatkozó

módosításokat vette föl; a másodizben beterjesztett javaslat azonban a pénzhamisításra vonatkozó új rendelkezéssel egészítettet ki, a javaslat képviselőházi tárgyalása alkalmával pedig az igazságügyminiszter még egy új §-szal toldotta meg a novellát, melynek tárgya a csalás fogalmának meghatározása s a csalásra vonatkozó indítványozási jog eltörlése.

Azok a büntetendő cselekmények tehát, melyekre egy vagy más tekintetben a jelen törvény kiterjed, a következők:

- a) a pénzhamisítás büntette és vétsége,
- b) a kerítés büntette és vétsége,
- c) a lopás büntette és vétsége,
- d) a csalás,
- e) a tulajdon elleni kihágás.

2. A pénzhamisítás.

a) Minősítés és büntetés.

39. §. (A btk. 203. §-ához.) *Ha a pénzhamisítás tárgya a koronánál kisebb névértékű váltópénz vagy azt pótló papírpénz és a hamisított pénz nem képviseli valamely külföldi pénznek számítási egységét: a cselekmény vétség, amelynek kísérlete is büntetendő.*

40. §. (A btk. 204. §-a helyett.) *A pénzhamisítás büntette öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal és nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, s ha a hamisítás tárgya váltópénz, vagy azt pótló papírpénz, öt évig terjedhető börtönnel és hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Kétszáz koronánál nem nagyobb összegű pénz könnyen fölismerhető hamisításának esetében azonban, úgyszintén a btk. 203. §-a 3. pontjának esetében a

pénzhamisítás büntette öt évig terjedhető börtönnel és hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, s ha a hamisítás tárgya váltópénz vagy azt pótló papírpénz, három évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A pénzhamisítás vétségének büntetése hat hónaptól három évig terjedhető fogház és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

1. A 39. § a btk. 203. §-t, mint ennek utolsó bekezdése egészíti ki; a 40. § a btk. 204. §-a helyébe lép. E kiegészítést, illetőleg módosítást egyrészt a pénzrendszerünkben a btk. hatálybalépte óta beállt változás, másrészt a btk. némely rendelkezéseinek fogytékossága vontta maga után. A változtatások azonban nem érintik a pénzhamisítás lényegét, elkövetési módját és nemeit, hanem csak a minősítésre és a büntetés nagyságára vonatkoznak.

2. A btk. 203. §-a meghatározza a pénzhamisítást, mely a 204. § 2. bek. szerint mint vétség 3 évig terjedhető fogházzal büntetendő, ha tárgya váltópénz, vagy azt pótló papírpénz. A minősítés alapja eszerint az volt, hogy amennyiben a pénzhamisítás tárgya értékpénz: a cselekmény büntett, — ha pedig váltópénz: vétség gyanánt büntetendő. Ebből pedig az a visszásság következett be, hogy miután újabb pénzrendszerünkben nemcsak az 1 koronás, hanem az 5 koronás ezüstpénz is váltópénz, — ellenben az ideiglenesen forgalomba hozott 2 korona értékű ezüst 1 forintos megmaradt értékpénznek: ennélfogva a kisebb értékű pénz nem meghamisítása büntettként, míg az 5 koronás ezüstpénz hamisítása vétség gyanánt büntetendő. E visszásságon kívánt segíteni az új 39. és 40. §.

3. A 39. § szerint a pénzhamisítás vétség: ha annak tárgya a *koronánál kisebb értékű váltópénz vagy ezt pótló papírpénz* és a hamisított pénz nem képviseli valamely külföldi pénz számítási egységét. E rendelkezéssel megszűnt a minősítésnek az az alapja,

hogy a váltópénz hamisítása általában vétség, egyszerűsmind pedig kibővült a pénzhamisítás büntettének köre. A pénzhamisítás vétségének tárgyai ezentúl csak az 1, 2, 10 és 20 filléres, bronz, illetőleg nikkel-ötvények lehetnek, — a pénzhamisítás büntettének tárgyai közé pedig az 1 és 5 koronás pénznek is fölvétettek. A pénzhamisítás tárgyai azonban a btk. 203. §-a szerint nemcsak a bel-, hanem a külföldön folyamatban levő pénzek is lévén: a törvényben aziránt is rendelkezni kellett, hogy mely esetben tekintessék vétségnek a külföldön folyamatban levő váltópénz, melynek egysége nem mindig esik össze a korona értékével. Így pl. a német márka értéke túlhaladja az 1 korona értéket, ellenben az ugyanoly gazdasági szerepet betöltő frank vagy lira kisebb értékű, mint a korona. A 39. § e kijelentése: „és a hamisított pénz nem képviseli valamely külföldi pénznek számítási egységét“, azt jelenti, hogy az 1 koronánál kisebb értékű külföldi váltópénz hamisítása csak akkor tekinthető vétségnek, ha nemcsak kisebb értékű a koronánál, hanem azonfölül az illető állam pénzrendszerében nem is tölti be azt a szerepet, melyet nálunk a korona. Eszerint a frank vagy lira hamisítása — habár ezek kisebb értékűek a koronánál — nem tekinthető vétségnek, hanem épp úgy, mint a korona vagy márka hamisítása, büntetté minősül. E rendelkezésnek alapjául az szolgál, hogy a pénzek különféleségénél fogva az egyes államokban nem azonos értékű pénzermek visznek — mint számítási egységek — a koronával egyenlő gazdasági szerepet; a számítási egységek gazdasági szerepének ily azonossága mellett az értékeik közt fönnforgó néhány fillérnyi különbségnek a jelentősége pedig elenyésző: minélfogva ez egységeknek az igazságos jogelvek szerint egyenlő büntetőjogi védelemre van igényük, melynek a bel- és külföldi pénz egyenlő védelmének elvénél fogva a korona védelmével azonosnak kell lennie (Ig. b. j. 7. l.).

4. A 40. § a pénzhamisítás büntetése tekintében lényegesen megváltoztatta a btk. 204. §-át. Utóbbi szerint a pénzhamisítás büntettének büntetése 5—10 évig terjedhető fegyház, a 203. § 3. pontja esetében (arany- vagy ezüstpézt fémtartalmának csökkentése) 5 évig terjedhető börtön; a vétség büntetése 6 hónaptól 3 évig terjedhető fogház. Ezzel szemben a 40. § a következő változtatásokat állapította meg: *a)* mellékbüntetésül mindegyik esetben a pénzbüntetést is alkalmazta; *b)* a büntett büntetését kétféle szempontból fokozta; amennyiben tudniillik egyfelől különbséget tesz aközt, ha a pénzhamisítás büntettének tárgya érték vagy váltópézt (1 és 5 korona), másfelől aközt, vajjon 200 koronánál nem nagyobb összegű pénznek könnyen fölismerhető hamisítása vagy más eset forog-e fönn.

5. Ehhez képest a pénzhamisítás büntetéseit a 40. § szerint a következők:

a) 5—10 évig terjedhető fegyház és 8000 koronáig terjedhető pénzbüntetés, ha a hamisítás tárgya értékpézt és ha ez esetben a 200 koronánál nem nagyobb összegű pénz hamisítása sikerült, azaz könnyen föl nem ismerhető;

b) 5 évig terjedhető börtön és 6000 koronáig terjedhető pénzbüntetés: ha a pénzhamisítás tárgya arany vagy ezüst értékpézt fémtartalmának csökkentése (btk. 203. § 3. p.), vagy ha a 200 koronánál nem nagyobb összegű értékpézt hamisítása könnyen fölismerhető, — továbbá: ha a pénzhamisítás tárgya a koronánál nem kisebb értékű váltópézt;

c) 3 évig terj. börtön és 4000 koronáig terj. pénzbüntetés: ha a 200 koronánál nem nagyobb összegű s a koronánál nem kisebb értékű váltópézt hamisítása könnyen fölismerhető;

d) 6 hónaptól 3 évig terj. fogház és 2000 koronáig terj. pénzbüntetés, ha a hamisítás tárgya a koronánál kisebb értékű váltópézt.

b) Hamis vagy hamisított pénz csalárd használata.

41. §. (A btk. 207. §-a helyett.) *A hamis vagy hamisított pénz csalárd használatának büntetettét követi el: aki a btk. 203. és 206. §-ában meghatározott esetekben kívül hamis vagy hamisított pénzt valódi, illetőleg teljes értékű gyanánt forgalomba hoz.*

Ha pedig oly hamis vagy hamisított váltópénz vagy ezt pótló papírpénz hozatik forgalomba, amelynek névértéke egy koronánál kisebb és nem képviseli valamely külföldi pénznek számítási egységét, a cselekmény vétség, amelynek kísérlete is büntetendő.

42. §. (A btk. 208. §-a helyett.) *A hamis vagy hamisított pénz csalárd használatának büntette három évig terjedhető fegyházzal és hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, s ha a hamis vagy hamisított pénz váltópénz vagy azt pótló papírpénz, vagy ezer koronánál csekélyebb értéket képvisel, három évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Ha azonban a csalárd használat csonkitott arany- vagy ezüstpénzre vonatkozik, e büntett büntetése két évig terjedhető börtön és háromezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

A hamis vagy hamisított pénz csalárd használatának vétsége hat hónapig terjedhető fegyházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. E §-okban a btk. 207. és 208. §-aival szemben foglalt módosításokat a fönnebbi 39. és 40. §-ok új rendelkezései vonták maguk után.

2. A 41. § 1. bek. szösz szerint megegyezik a btk. 207. § 1. bekezdésével. Az utóbbi § 2. bekezdése egész általánosságban kimondja, hogy a cselekmény vétség, ha hamis vagy hamisított váltópénz hozatik forgalomba, mi természetesen az 1 és 5 koronás ezüstpénz

forgalombahozását is átfoglalja. Ezzel szemben a 39. § rendelkezéséhez képest az új 41. § akként szorítja meg a hamis vagy hamisított pénz csalárd használata vétségének körét, hogy ennek tárgya csak a koronánál kisebb értékű váltópénz, illetőleg oly külföldi váltópénz lehet, mely nem képviseli valamely külföldi pénz számítási egységét (39. § 3. j.).

3. A 42. §-ban meghatározott büntetések a btk. 208. § büntetéseitől csak annyiban térnek el, amennyiben az eltérések a 39. és 40. §-okból szükségképp következnek. Ehhez képest a hamis vagy hamisított pénz csalárd használatának büntetései a következők:

a) 3 évig terj. fegyház és 6000 K-ig terj. pénzbüntetés, ha a büntett tárgya 1000 K-nál nagyobb értéket képviselő értékpénz;

b) 3 évig terj. börtön és 4000 K-ig terj. pénzbüntetés, ha a büntett tárgya 1000 K-nál csekélyebb értékű értékpénz vagy 1 koronánál nagyobb értékű váltópénz;

c) 2 évig terj. börtön és 3000 K-ig terj. pénzbüntetés, ha a csalárd használat csonkitott arany- vagy ezüstpénzre vonatkozik;

d) 6 hónapig terj. fogház és 2000 K-ig terj. pénzbüntetés, ha vétség forog fön, — vagyis ha a csalárd használat tárgya 1 koronánál kisebb értékű váltópénz.

3. A kerítés.

a) *Általában.*

M. i. I. A btk. a kerítésnek csupán azt a „leg súlyosabb, legbotrányosabb“ esetét tette büntetendő cselekménnyé, melynél azok, kik a természet kötelekeinél vagy a törvény, illetőleg a hatóság bizalmánál fogva tartoznak a reájuk bízott kiskorúak erkölcsiségének őrei lenni, maguk korrumpálják ezek erkölcsseit. Ellenben btk.-ünk a kerítésnek egyéb ese-

teit tudatosan büntetlenül hagyta, „részint, mert a bizonyítás igen nehéz, részint pedig, mert alig lehetne a kerítőnőre vagy a kerítőre a bűnös cselekményt bebizonyítani anélkül, hogy a hálójába csalt áldozat is ne tétessék ki egyúttal pellengérré“. (A magyar btk. anyaggyűjteménye II. köt. 403—404. l.)

Ezzel az érveléssel vélte igazolni btk.-ünk hivatalos indokolása a felette szűk keretek közé szorított 247. §-t, mely csak a szülő, gyám, gondnok vagy a neveléssel, tanítással, illetőleg fölügyelettel megbízott egyén által saját gyermekével vagy a gondjaira bízott gyermekkel szemben elkövetett kerítést bünteti.

A közel harminc éves tapasztalat bebizonyította azonban, hogy a btk. 247. §-a az igényeket éppen nem elégíti ki.

Amily ritka eset, hogy valaki e szakasz alapján vonassék felelősségre, ami különben érthető, mert annak tényálladéka csak a legerősebb erkölcsi kötelek természetellenes szétszakítása nyomán létesülhet, épp oly elterjedtek azok az üzelmek, amelyeket lelketlen egyének a magyar nőkkel folytatott leánykereskedés körül mind Magyarországon, mind némely külföldi államokban. főleg a Keleten elkövettek.

Az erkölcsi érzést fölháborító ilyen üzelmek, melyek oly sok fiatal életet tönkre tettek és a magyar viszonyokra a külföldön is szégyent hoztak, tételes jogunk szerint jelenleg nem büntethetők.

Elttekintve egy elavult 1869-iki rendeletről, mely fiatal nőnek külföldi bordélyházba csábítását kihágásnak minősíti, bárki szabadon foglalkozhatik a szélében „hungará“-knak nevezett magyar nőszemélyeknek külföldre szállításával is. Az 1903: IV. t.-c. 2. §-ának c) pontja; továbbá ugyane törvénynek 25. és 44. §-ai, valamint az 1903. évi február 14-én kibocsátott 17.031. sz. B. M. körrendelet vonatkozó részei inkább a kivándorlás meggátlása érdekében s jobbra csak preventív jellegű szabályokat tartalmaznak.

A nemzetközi irodalomban „*traite des blanches*“nak nevezett leánykereskedés úgy hazánk határain belül, valamint a külföldre szállítás alakjában is valóban leplezetlen szemérmertlenséggel és rendszerességgel szedi áldozatait. Ez a sajnos tény, amelyet külföldön működő hatóságok, így különösen a keleti államokban levő konzulaink is többször hivatalos fölszólalás tárgyává tettek, annak szükségét vonja maga után, hogy a célravezetőnek mutakozó megelőző intézkedéseken kívül a represszió terén is megfelelő szabályok alkottassanak.

A magyar törvényhozónak is el kell hagynia a kinélet álláspontját s a kerítést általában büntetendő cselekménnyé kell tennie annál is inkább, mert hivatalosan csatlakoztunk az ez irányban megindult nemzetközi mozgalomhoz.

Ezek alapján az igazságügyi kormány a legsürgősebbnek tekinthető törvényhozási teendők közé számította azt, hogy tételes jogunknak e tárgyra vonatkozó rendelkezései teljesen új jogszabályokkal egészítettessenek ki. (Igt. J. T. VII. 687.)

II. Az erkölcsi elvek szigorú érvényesítése azt követelné, hogy mindenkit büntessenek, aki egy nő erkölcsi bukásához szándékosan vagy gondatlanságból segédkezet nyújt; s különösen azt kívánna, hogy a női test üzérkedés tárgya semmi körülmények közt ne lehessen: ily messze azonban a javaslat nem megy el.

Az erkölcsi követelményeihez a maguk egészében büntetőjogi szankciót fűzni nem lehet, mert a nemi szenvedélyek erejével és a társadalmi szokásokkal a törvényhozónak számolnia kell.

Bár a büntetőtörvények a társadalmi fölfogás és szokások nemesítéséhez hozzá járulnak, azokkal határt nem ismerő merev ellentétbe mégsem helyezkedhetnek, ha az egyéni szabadságot és más, nem kevésbé fontos erkölcsi érdekeket veszélybe sodorni nem kívánják.

Ezért nem büntet a javaslat minden kerítést s nem helyezkedik a bordélyházak s hasonló üzletek teljes eltörlésének álláspontjára.

De szigorú büntetést állapít meg, ha e cselekmények a gyöngébb s ellentállásra alig képes fiatal nő erkölcsi integritását sértik (43. §), ha erkölcsileg lealacsonyítják (44. §), ha a szabadsággal is ellenkeznek (45. § 1. p.), ha a tettes és a sértett közt fönnálló erkölcsi kapcsolat elemi követelményeibe ütköznek (45. § 2. p.), ha üzleti foglalkozássá fajulnak vagy visszaesést alkotnak (45. § 4. p.). (Id. h. 690. lap.)

III. A kerítés büntette és vétsége a kir. törvényszék rendes hatásköréhez tartozik (Bpélt. 17. § 1. és 4. p.).

b) Egyszerű kerítés.

43. §. *Kerítés vétségét követi el, aki valamely tisztességes nőt házasságon kívüli nemi közösülés vagy fajtalanság céljára önérdékből más részére szándékosan megszerez vagy megszerezni törekszik, ha a nő életének huszadik évét még be nem töltötte.*

A bűnvádi eljárás csak magánindítványra indítható meg. A magánindítvány nem vonható vissza.

M. i. I. E § a kerítésnek azt az esetét bünteti, amikor a cselekmény külsőleg jelentkező súlya enyhébb jellegű, de a sértett nőnek, korára és erkölcsiségére tekintettel, fokozott védelemre van igénye.

Az államnak a nő erkölcsi bukását akkor is akadályoznia kell, ha az saját erkölcsi érdekét fölismerni s a kerítővel szemben érvényesíteni elég lelki erővel nem bír.

Az erkölcsi rend fönn tartásának és az önmagával való rendelkezés szabadságának eme határán azonban nem mehet addig a törvényhozó, hogy minden esetben büntesse azt, aki egy nőt erkölcsitelenségre, kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül rábír.

A minősítő körülmények nélkül elkövetett kerítés ellen a védelmet csak a *tisztességes* nő élvezi.

A tisztesség értelmezését a javaslat mellőzte. Annak helyes megállapítása esetenként a bíróra tartozik. A törvényben meg nem határozható e fogalom, mert a társadalmi fölfogással változik s az egyes osztályok szerint is különböző.

A javaslat rendelkezéseiben kifejezésre juttatott alapelv azonban határozottan utal arra, hogy a tisztességes nő védelmét mindenkinek megadja, kinek erkölcsi értéke a kerítéssel csökken s erkölcsi bukáását idézi, vagy segíti elő.

A közfelfogás szerint tisztességes az a nő, ki a társadalom életében részt vehet. Fogalmilag ki van zárva e körből az örömlány, a bordélyházban és hasonló üzletekben alkalmazott s minden más nő, ki köztudomás szerint erkölcstelen keresetforrásból él.

II. Minden tisztességes nő kerítésénél sérelmet szenved az erkölcs; az egyszerű kerítés esetében azonban a büntetőjogi védelmet igénylő külső rend érintetlen marad. A védelem oka a sértett védelme; a fösúly a sértett egyéni sérelmén, nem a közrend megsértésén nyugszik. Ezért a javaslat a büntetőjogi szankciót is azokra az esetekre korlátozza, mikor a sértett jogtárgy különös védelmet nemcsak érdemel, de arra egyúttal rá is szorul; mikor egyéni elhatározásának szabadságát korlátozza fiatal kora, mely a kezdődő nemi élet szenvedélyességével és a jellem-szilárdság hiányával jár. A *korhatárt* a javaslat a 20. életévben állapítja meg; ekkor a nő már átesett a nemi érettség első évein, a szenvedélyek első hullámain, tapasztaltabb lett, az élet küzdelmei közt elhelyezkedhetett, a kerítőkkal szemben védekező erőre tett szert.

III. A kerítés lényeges ismérve, hogy *más részére* történjék.

Ez a javaslat a törvényben már tiltott cselekmények mellett csak azokat az erkölcstelenségeket

kivánja üldözni, melyeknek rendes megjelenési formája a legaljasabb üzérkedés az emberrel, kereskedés a női testtel.

A „más“ fogalma a kerítő személyén kívül mindenkit felölel; a bordélyházak, más hasonló üzletek tulajdonosainak, bérlőinek, vezetőinek sem szabad tehát immár a maguk személyzetét a húsz éven aluli tisztességes nők közül még azok beleegyezésével sem fölfogadniok.

A „más“-nak, aki számára a nő megszerzetett, nem kell a megszerzés időpontjában meghatározott személynek lennie. E kifejezés csak azt jelenti, hogy a nő megszerzése nem a kerítőnek saját részére történt. Ha a megszerzés egy meghatározott egyén részére, annak tudtával és segítségével vagy megbízásából ment végbe, úgy fölbujtóval vagy bűnsegéddel állunk szemben.

IV. A cselekmény lényege a *megszerzésben* vagy a *megszerzésre való törekvésben* rejlik.

A megszerzés szó tágabb jelentőségű a „reábír“, „csábít“ kifejezéseknél, melyek a megszerzett nő tudatos elhatározását kívánják. Tágabb a francia törvény „embaucher, entrainer, détourner“ kifejezéseinél, melyekben a sértett nő megtévesztése, vagy erőszakolása is befoglaltatik.

A „megszerzés“ kifejezés használatával a javaslat a büntetőjogi védelmet a lehető legtágabb körre terjeszti ki; még a leánnyal vagy asszonnyal való közvetlen érintkezést sem kívánja meg. Teljesen elég, ha a megszerzés megtörtént akár azzal, hogy a tettes a sértett nőnek nyújt segílyt vagy módot a másvaló közösülésre vagy fajtalanságra, akár pedig a harmadik érdekelt a „más“ személyt juttatja hozzá az áldozatul kiszemelt nőhöz.

A bevégzett megszerzéssel a cselekmény veszedelmes voltára és arra való tekintettel is, hogy a cselekmény bevégzése esetén a sértett szeméremérintetből ritkán indítja meg az eljárást, egy sorba állítja a

javaslat a megszerzésre való törekvést. Ezzel a büntetethez határai közé vonja be nemcsak a kísérletet, hanem az előkészítő cselekményeket is, ha egy meghatározott nő ellen irányulnak.

V. Ezzel szemben a büntetethez azonban további föltételei vannak.

A cselekmény csak akkor büntetendő, ha a tettes *szándékosan és önérdeléből* követte el.

Mindkét föltétel hozzátartozik a kerítés rút üzelmének fogalmához.

A szándékosság kiemelése azért szükséges, mert sem a gondatlanság, mely egy tisztességes nő elbukását okozta, bármily megvetendő, nem képez kerítést, sem pedig azt nem kívánja büntetési szankció alá vonni a javaslat, aki egy nőt más részére egyéb célból megszerez, de az őt a megszerző előzetes tudta nélkül fajtalanásra használja föl.

A kerítés fogalmához hozzátartozik az önérdék is, amely tágabb, mint volna a nyereségvágy.

A nyereségvágy föltétele szűk körre szorítaná a kerítést. Kiesnének fogalmi köréből azok a rút üzelmek, melyeknek indító oka nem közvetlenül elérhető anyagi haszon, hanem más előny elérése. Büntetlen maradna p. o. a szolga, aki gazdájának szerzi meg a nőt, hogy jobb bánásmódban részesüljön, vagy állását megtarthassa; az alkalmazott, aki előmenetel reményében teszi, vagy előmenetelének megakadályozásától fél és mindazok, akiknél nyilvánvaló az érdekeltség, de nem bizonyítható a közvetlen anyagi érdek. Pedig, bár nem ezek a leánykereskedés jellemző esetei, de indító okukban éppen olyan rútak és megvetendők, eredményükben éppen oly veszedelmesek, mint amazok.

A javaslat ezért elhagyta a nyereségvágy kritériumát. Azonban nem helyezkedett a francia törvény álláspontjára sem, mely az érdeket a büntetethez föltételei közül teljesen kivette.

Ennek erkölcsi védelme ugyan kiterjedtebb, azon-

ban túlságosan veszélyezteteti a bár könnyelmű és gondatlan, de mégis becsületes, a büntetésre nem méltó emberek egyéni szabadságát.

Büntetés alá, von mindenkit, aki jóhiszeműen és érdek nélkül bocsát a más rendelkezésére egy vele nem ellenkező nőt. Idáig a javaslat nem ment. Bár e cselekmény büntetendő jellegének kiindulási pontja nem az elkövetés módjában s nem a tettes egyéniségében van, hanem a sértett jogtárgy védelemre szoruló s védelmet érdemlő jellegében: mégis figyelembe kell venni az elkövetés indokát; és ha a kerítés büntetési szankcióját nem lehet kiterjeszteni a gondatlanságból elkövetett cselekményekre, úgy csak e gondolatnak továbbfűzése az, ha a szándék is szűkebb meghatározást nyer s a büntetendő cselekmény alaptermészetéhez képest az érdeket is a leánykereskedés fogalmához szükséges ismérvek közé scrozzuk.

VI. Az így meghatározott bűncselekményeknél, mint többször említve volt, a sértett érdeke irányadó, a sértett védelme a cél.

A cselekmény és annak eredménye rendszerint szűk, zárt körben játszódik le s arról a külvilág ritkán vesz tudomást.

A sértett nő erkölcsi szégyene ugyan megvan, de szűkebb keretek közt marad. Erkölcsi vesztesége sokszor csak fokozódnék, sőt akkor kezdődnék, ha az ügy bírósági eljárás tárgyává lesz s így nyilvánosságra kerül.

Az eljárás tehát könnyen, különösen, ha a kerítés célt ért, védelem helyett hátrányosan sujtaná a sértett nőt.

Ezért a javaslat az eljárás megindítását a *sértett fél indítványától* teszi függővé. De az indítvány nem vonható vissza. Az eljárás megindítása esetén az állami beavatkozás elmaradása többé nem érdeke a sértettnek s ezért az indítvány visszavonásának helycsen hatályt tulajdonítani nem lehet. A bírói te-

kintélyt a felek szeszélyes alkudozásával szemben meg kell védeni. Egyébként is meg kell óvni a közérdeket; mert az eljárás megindításával a kerítés megszűnt a sértett magánügye lenni; a közrend sérrelme lett. Nyilvánosságra hozatala után büntetlenül hagyása a közrend kiváló érdekét sértené.

VII. Az egyszerű kerítést a javaslat *vétségnek* minősíti.

Enyhébb jellegét aljas indoka és veszélyes eredménye dacára az indokolja, hogy nem ütközik a sértett külsőleg jelentkező szabadságába, az államnak külső rendjét nem sérti, a sértett nőnek teljes erkölcsi bukását nem idézi elő, erkölcsi emelkedését, ujjászületését nem akadályozza meg.

E vétség kritériumai akként vannak megállapítva, hogy a kísérleti cselekmények már a bevégzett vétség („megkeríteni törekszik“) tényálladékát szolgáltatják; miért is a kísérlet büntetendőségét a javaslat külön ki nem mondja. (I. g. J. T. 691. l.)

Jegyzetek. 1. E vétség passiv alanya 20. évét túl nem haladott tisztességes nő. Minthogy a törvény nem tesz különbséget: e nő leány v. asszony lehet. Azonban mindegyik esetben tisztességesnek kell lennie. Hogy e kellék itt nem jelenti a nemi érintetlenséget, tehát leánynál a szüzességet: ez a törvény most kiemelt általános rendelkezéséből már következik. Tisztességes tehát a jelen § szempontjából az a leány v. asszony, kinek erkölcsi értéke, eddigi társadalmi helyzete és viselkedése folytán, csökkenést szenved azáltal, ha valaki más részére nemi közösülés v. fajtalanság céljából megszerzi (M. i. I.).

2. Amennyiben a nő életkorának 12. évét még be nem töltötte, minthogy a vele való nemi közösülés v. fajtalanság a btk. 232., illetőleg 233. §-a alá eső nemi erőszak büntettét állapítja meg: ily esetben az, ki a leánygyermeket más részére e célból megszerzi, bün-

tettek egyikének v. másikának részesévé lesz. A 14. évét még be nem töltött tisztességes leánynak n. közösülés végett való megszerzése se esik e § alá, mert az ily leánnyal való n. közösülés, ha ebbe beleegyezett: a btk. 236. §-a szerint büntetendő megfertőztetés büntetettét állapítja meg. Ki tehát ily leányt szerez meg valakinek n. közösülés céljából: ez szintén nem a jelen vétséget követi el, hanem a megfertőztetésben mint bűnségéd válik bűnössé. Végre akkor se alkalmazható a jelen §, ha a megkerített nő vérfertőztetést követ el azzal, kinek részére valaki megszerzte (btk. 243., 244. §-ai) v. ha a btk. 245. §-ának esete forog fönn.

3. Az elkövetett cselekedet abban áll, hogy valaki az előző pontokban körülírt nőt *másnak* házasságon kívüli n. közösülés v. fajtalanság céljára *megszerez v. megszerezni törekszik*. Ez tulajdonképp a kerítés lényege.

„*Más részére megszerz.*“ A törvény ez általános rendelkezése a kerítő személyén kívül minden más személyre kiterjed. Így tehát magába foglalja azt az esetet is, midőn a bordélyház tulajdonosa az eddig tisztességes 20 éven aluli nőt, ki minden rábeszélés nélkül üzletébe lépni kíván, oda befogadja, s másoknak n. közösülésre átengedi (M. i. III.).

A vétséget azonban nemcsak az követi el, ki az illető nőszemélyt másnak megszerzi, hanem az is, ki azt: „*más részére megszerezni törekszik*“. A törvény e rendelkezése folytán, miként az indokolás is kiemeli, e vétségnek nincs kísérlete, mert azok a cselekmények, melyek egyébként kísérlet gyanánt volnának büntethetők, már a bevégzett tényálladékat hozzák létre; sőt esetleg az előkészületi cselekmény is ilyen lehet, ha abban a megszerzésre való törekvés biztosan fölismerhető (M. i. IV.).

4. A más részére való megszerzésnek „házasságon kívüli nemi közösülésre vagy fajtalanság céljára“ kell irányozva lennie. A házasságon kívüli n. közösülés a btk. 232., 236., valamint a 243—246. §-aiban meghatározott büntettek, illetőleg vétségek constitutív eleme. A bírói gyakorlat bevégzett n. k. alatt a nemi részek egyesítését érti, az erre vezető cselekményt pedig kísérletnek tekinti. E különbségnek azonban a kerítés szempontjából nincs jelentősége, mert e vétség már az illető nőszemély megszerzésével, sőt a megszerzésre való törekvéssel be lévén végezve: a tényálladék szempontjából közömbös, hogy mennyiben érte el célját az, kinek részére a nő megszerzetett. A fajtalanság férfi nő közt, mint a büntett constitutív eleme, a btk. 233. és 243. §-ban fordul elő. Értik alatta mindegyik esetben a természetes n. k.-tól különböző nemi kéjkielégítésre irányzott cselekményt.

5. E vétség csak szándékos lehet (M. i. V.). Ez már a btk. 75. §-ból következik, amennyiben t. i. a jelen § szerint a gondatlan elkövetés nem büntethető. Külön kiemelését minden félreértés kizárása végett tartották szükségesnek, habár e tekintetben a félreértést már a megszerzés v. megszerezni törekvés fogalma is egyenesen kizárja, mert e cselekmények természetüknél fogva csak szándékosak lehetnek (res in se dolus habet). A szándék itt azt jelenti, hogy a kerítőnek tudnia kell: a) hogy az illető nő 20. évét még nem töltötte be és tisztességes; b) hogy az a harmadik személy, ki részére a nőt megszerzi v. megszerezni törekszik, azt házasságon kívüli n. k.-re v. fajtalanságra kívánja fölhasználni. A tévedés egyik v. másik irányban kizárja a büntethetőséget (btk. 82. §).

6. A szándék mellett dolus specialisként szükséges a büntethetőséghez még az, hogy a tettes „önérdekből“

követte el a cselekményt. E célzat jelentőségét s értelmét tüzetesen kifejti a törvény indokolása (M. i. V.), melynek különösen az a kijelentése érdemel figyelmet, hogy az önérdék tágabb körü fogalom, mint a nyereségvágy: mert az nemcsak a közvetlen elérhető anyagi haszon, hanem más, állásbeli v. társadalmi előny elérésének célzatát is jelenti.

7. A részesség és halmazat tekintetében a btk. általános rendelkezései (69—74., 95—104. §) irányadók.

8. A magánindítvány tekintetében l. a btk. 110—116. §-ait, a magánindítványra jogosultnak perjogi hatáskörét illetőleg pedig a Bp. 50. §-át.

9. E vétség büntetése 2 évig terjedhető fogház, ha pedig nyereségvágyból követtetett el: ezenfölül 100 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés (46. § 1. és 3. bek.). A mellékbüntetés iránt l. a 47. §-t.

c) Kerítés bordélyház részére. Jogtalan visszatartás bordélyházban.

44. §. *Kerítés vétségét követi el, aki valamely tisztességes nőt szándékosan reábir, hogy az előbbi §-ban meghatározott célra bordélyházba vagy hasonló üzletbe lépjen. A kísérlet büntetendő.*

Ez a cselekmény büntett, ha a sértett életének huszadik évét még nem töltötte be.

Kerítés büntettét követi el az is, aki valamely nőt bordélyházban vagy hasonló üzletben akarata ellenére bármely okból visszatart.

M. i. I. A tisztességes nő fokozott erkölcsi védelmét nyújtja a javaslat a 44. §-ban, a nőnek bordélyház vagy hasonló üzlet részére való kiritése ellen.

Az ily cselekménynek nagyobb súlya, veszedelmesebb jellege van. A nőt teljesen elvonja házi köréből: védekezésének eszközeitől megfosztja; erkölestelen,

megmételvező társaságba taszítja be; teljes erkölcsi bukását idézi elő.

A védelem súlypontja teljesen a sértett erkölcsiségére megy át; az akarat elhatározás önállóságának mértéke ily súlyos körülmények mellett háttérbe szorul. A tisztességes nőt ilyen bukás ellen még fejlett akaratának szabadabb elhatározása ellen is védeni kell.

E minősítő körülmények méltatásával a javaslat minden tisztességes nőnek bordélyház vagy hasonló üzlet részére megkerítését büntetni kívánja, még pedig a húsz éven aluli nőét büntetni, a 20. életévét betöltött nőét vétségként. E különbséget a két korosztály védelme közt a már fentebb elsorolt okok indokolják.

II. A cselekmény fokozott súlya mellett a törvényhozónak el kell tekintenie attól, hogy a tettes önérdékből követte-e el a cselekményt, vagy nem. Könnyelműség, jóhiszeműség, mellyel valaki a leányt egy harmadik egyén karjaiba veti, nem játszhat szerepet akkor, amidőn tudatosan erkölestelen üzletbe viszi. E lépésnél a tettesnek a nő teljes erkölcsi bukása iránt kétsége nem lehet. Bármí legyen cselekményének indoka: a rettenetes eredményt, mely szükségképen bekövetkezik, nemcsak kellett látnia, hanem tudta, látta s így a nő teljes bukását föltétlenül akarta is. Ily eredmény előidézésénél a szándék minősége, az indító ok aljassága constitutív elemként föl nem vehető; elég, ha azt mérlegelheti a büntetés kimérésénél a bíró.

III. E cselekménynél nincs meg a sértettnek az az érdeke sem, hogy a bűnvádi eljárás megindítása bizonyos esetekben mellőztessék, ami már a cselekmény súlyos jellegével is ellenkeznék. A nyilvános házakban való szereplés után a nő erkölcsi értéke a bírói eljárással nagyon keveset veszíthet; a közrendnek ellenben nagy érdeke, hogy ily esetek büntetlenül ne maradjanak.

IV. E szigorításokkal szemben a 43. §-ban meghatározott enyhébb vétségeknek nem egész körére terjed ki a 44. § fokozottabb védelme.

Nem mindenkit büntet a javaslat fokozottabb mértékben, aki a nőt a bordélyház vagy hasonló üzlet részére szándékosan megszerzi vagy megszerezni törekszik; csak azt, aki őt a belépésre szándékosan reábirja.

Anélkül, hogy a kísérletnek büntetlenséget biztosítana, itt nem bünteti a javaslat a pusztá törekvést, mert az nem jár azokkal a rettenetes következményekkel, melyek miatt e cselekményt az előbbinél szigorúbban kell büntetni.

Mint hogy továbbá az erkölcstelen üzlet részére megkerítés házi köréből szükségképen elvonja a nőt; mint hogy így csak a kényszerítés valamely eszközével, vagy a nő akarati elhatározásának kieszközlésével követhető az el, a kényszerítés alkalmazásával elkövetett cselekményt pedig, mint amely a sértett nő szabadságát is sérti, a javaslat egy más (45) §-ban külön határozza meg: a „megszerzés“ helyett megfelelőbbnek látszott e helyen a „reábirás“ kifejezésének a használata.

V. A bordélyház és hasonló üzlet részére megszerzéssel eredményében egyjelentőségű az ily üzletben való visszatartás, ha az a nő akarata ellenére történt.

De e cselekményben, mint újabb constitutív elem, a szabadság sérelme is szerepel, amivel súlya nagy mértékben nő.

E minősítő körülményre tekintettel a cselekmény mindig büntett.

Minden félreértés elkerülése végett szükséges kiemelni, hogy a nőt semmiféle okból, semmi kötelezettség címén egy pillanatig sem szabad akarata ellenére ily intézetben visszatartani. Ha a társadalmi közfelfogás miatt nem is zárhatja be az államhatárolm ezeket az üzleteket, azt a védelmet még a bukott

nőknek is mégis meg kell adnia, hogy azok kötelékéből bármikor kiválhassanak. Szigoru büntetési szankcióval kell biztosítani azt, hogy különösen az erkölcsös útra való visszatérésben a nő törvényes akadályt ne lásson maga előtt. (Ig. J. T. VII. 695.)

Jegyzetek. 1. E § két büntetendő cselekményt határoz meg. Egyik a kerítés valamely bordélyház v. hasonló üzlet részére, másik a jogtalan visszatartás bordélyházban v. hasonló üzletben. Előbbire a § 1. és 2. bek., utóbbira a § ut. bek. vonatkozik. Amaz a körülményekhez képest vétség v. büntett, utóbbi mindenkor büntett.

Kerítés bordélyház részére.

2. A 44. § 1. és 2. bek. alá eső kerítés passiv alanya bármely tisztességes. nő lehet, tekintet nélkül korára v. állapotára (M. i. I.). A nő kora csak azt a különbséget idézi elő, hogy amennyiben az illető 20. évét még túl nem haladta: a vele szemben elkövetett cselekmény büntett, míg más esetekben vétség.

3. Az elkövetési cselekedet abban áll, hogy valaki a tisztességes nőt *szándékosan reábirja*, hogy bordélyházba v. hasonló üzletbe lépjen. A szándékos reábirás valamely b. cselekmény elkövetésére a btk. 69. §-ának 1. p.-ja szerint fölbujtás. Ez esetben tehát a tettes cselekedete lényegét tekintve szintén fölbujtás; fölbujtó-nak mindazáltal nem mondható a kerítő annál fogva, mert fölbujtó büntetőjogi értelemben csak az, ki büntetendő cselekmény elkövetésére bír reá valakit, holott itt ez a cselekmény, t. i. a bordélyházba való belépés, melyet az erre reábírt nő elkövet, magábanvéve nem büntetendő. Ez esetben tehát a tettes cselekedete nem fölbujtás, hanem a bordélyház részére való megszerzés, mely azonban akként nyilatkozik meg, hogy a tettes az illető nőt a belépésre reábirja (M. i. IV.). E

cselekmény kísérlete lehetséges és abban áll, hogy a tettes az illető nőszemélyt valamely módon (pl. ígérlettel v. fenyegetéssel) reábirni törekszik a bordélyházba való belépésre, de e törekvése tőle nem függő akadályok miatt nem sikerül. A 44. § 1. bek.-e szerint ez esetben a vétség kísérlete is büntetendő.

4. A szándék itt az elkövetési cselekedetben már benne van, mert valakit valamire rábirni csak szándékosan lehet, ha ezt a törvény külön nem mondaná is ki. A tettesnek tudnia kell, hogy a nő tisztességes, esetleg azt, hogy 20. évét még nem töltötte be s hogy bordélyház v. ehhez hasonló üzlet az, melyre való belépésre rábirta. A tettes részéről valamely különös célzat (dolus specialis) nem szükséges (M. i. II.).

5. A bordélyházba való belépés természetes következménye az, h. az illető nő ott nemi közösülésre v. más fajtalanságra használtatik. A 44. § azonban még külön ki is mondja, h. a rábírásnak a 43. §-ban meghatározott célra kell történnie. E cél megvalósítására irányzott szándék tehát szintén hozzá tartozik a tettes dolusához. Eszerint nem büntethető pl. az, ki bordélyház v. hasonló üzlet részére szolgálattétel céljából szerez meg valamely nőszemélyt. Az esetleges tévedés a belépés célja iránt kizárja a büntethetőséget (btk. 82. §).

6. Az 1. bek. alá eső vétség büntetése 2 évig terjedhető fogház, nyereségvágyból történt elkövetés esetén pedig ezenfölül 100 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés; a 2. bek. alá eső büntett büntetése 3 évig terjedhető börtön, ha pedig nyereségvágyból követtetett el, ezenfölül 400 koronától 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetés (46. § 1—3. bek.). A mellékbüntetés iránt l. 47. §-t.

Visszatartás a bordélyházban.

7. A 44. § 3. bek. alá eső büntett passiv alanya csak bordélyházban v. hasonló intézetben levő nő lehet. Egyéb kelléket a törvény nem ír elő. Önként értetik, hogy az ily nő már annálfogva, mert bordélyházban van, nem tartozik a tisztességes nők közé. A kellék tehát itt elesik. Az életkor se tesz különbséget, mert bármily koru nőszemélyről van szó: a cselekmény mindenkor büntett. Tehát legfőlebb súlyosító körülmény az, ha a nő 20. évét még be nem töltötte.

8. A büntett cselekvő alanya a dolog természeténél fogva csak az lehet, ki a bordélyüzlet fölött rendelkezik, mert csak ennek áll módjában az üzletben levő nők kilépését megengedni v. akadályozni. Más személy csak mint részes válhatik bűnössé e büntettben.

9. Az elkövetési cselekedet abban áll, hogy a bordélyüzlet tulajdonosa v. ennek helyettese az üzletben levő nőt, ki onnan ki akar lépni: „akarata ellenére bármely okból visszatartja“. A visszatartás eszköze különböző lehet; így pl. rázárja az illetőre az ajtót v. azáltal akadályozza meg az illetőt a kilépésben, hogy ruháit elzárja s ki nem adja mindaddig, míg az illető adósságát ki nem fizeti stb. Bármily módon és bármely okból történjék a visszatartás: az mindenkor jogtalan s a 44. § 3. bek. alá esik, ha a nő akarata ellenére történt. A nő egyszerű rábeszélése tehát arra, hogy maradjon az üzletben, nem tekinthető a nő akarata ellenére eszközölt visszatartásnak.

10. E büntett büntetése 3 évig terjedhető börtön, ha pedig 20. évét be nem töltött nő ellen követtetik el: 3 évig terjedhető fegyház, ezenfölül mindegyik esetben 400 koronától 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetés, ha a tettes nyereségvágyból követte el (46. § 1—3. bek.). A mellékbüntetés iránt l. a 47. §-t.

d) *Minősített kerítés.*

45. §. *Tekintet nélkül a sértett nő korára és erkölcsiségére, a kerítés büntett, ha a tettes:*

1. *csalárdsággal, erőszakkal vagy fenyegetéssel követi el;*

2. *a cselekményt hozzátartozója (btk. 78. §) nevelés. tanítás vagy fölügyelet végett rábizott nő vagy neki alárendelt ellen követi el;*

3. *a nőt külföldre szállítja vagy szállíttatja,*

4. *a kerítéssel üzletszerűleg foglalkozik, vagy kerítés miatt már egyszer büntetve volt és büntetésének kiállása óta tíz év még el nem telt.*

M. i. I. A kerítésnek azon eseteit, melyek a sértett nő szabadságát sértik és nagyobb erkölcstelenség súlyával bírnak vagy a közrendre fokozott mértékben veszedelemesek, a javaslat szerint a sértett nő korára és erkölcsiségére tekintet nélkül kell büntetni.

A cselekménynek büntetendő jellegét itt már nem a sértett nő kora és erkölcsisége, nem a cselekmény külsőleg jelentkező tárgyi súlya, hanem az elkövetés módja és eszközei, a sértett nő és a büntetett viszonya, a büntetett egyénisége és a cselekményeiben rejlő társadalmi veszély állapítja meg.

Az ily körülmények közt elkövetett kerítés minden esetben büntett.

II. A csalárdság, erőszak vagy fenyegetés alkalmazása a sértett nőt nemcsak erkölcsi bukásba sodorja, de egyúttal személyes szabadságát is sérti, akár fizikai vagy lélektani kényszer, akár megtevés által.

A cselekmény tehát úgy a szemérmét, mint a személyes szabadságot s ezzel a közrendet súlyosan sérti.

A szülő viszonya a gyermekéhez, a férjé a nejéhez, a testvére a testvéréhez, a nevelő, tanító, fölügyelő viszonya a gondjára bízott nőhöz a kerítés elkövetésénél szintén nagy súllyal bíró minősítő körülmény.

E viszony folytán a sértett nő a büntetéssel szemben sem erkölcsileg, sem physikailag nem elég szabad. Önelhatározási joga fölötte korlátozott. E korlátozottsággal visszaélni a szabadságjogok nyilvánvaló sérelmét jelenti.

Egyúttal nagymérvű kötelességszegés is jelentkezik e cselekményben. A teljesen idegen büntettes csak általános negatív kötelezettségét sérti meg, mikor a nő erkölcsisége ellen vét, akihez nyúlnia nem szabad; a szülő, gondviselő ellenben megsérti pozitív kötelességeit is s így bűncselekménye fokozottan súlyos beszámítás alá kerül.

A gyám és a gondnok külön kiemelése nem szükséges a felsorolt viszonylatok közt, mert a nevelés és fölügyelet kötelezettsége a gyámot és a gondnokot a törvény erejénél fogva terheli s így cselekménye minden külön megemlítés nélkül is az itt megállapított szigorúbb beszámítás alá kerül.

III. E § szigorúbb esetei közé sorozza a javaslat a kerítés üzletszerű elkövetését, valamint a visszaesést is.

A súly a büntettes romlottságán, társadalmi veszélyességén, tudatosan társadalomellenes cselekvésén nyugszik. Az államnak a legszigorúbb szabályokkal kell védekeznie az ellen, aki tervszerűen a kerítés ocsmány üzelmait üzi, aki élettervét a nők erkölcsi rontására fekteti le.

Az üzletszerűség fogalma a btk.-ben nem ismeretlen, csak igen ritkán alkalmazott.

Nem szükséges hozzá más, mint hogy a büntettes eljárásából, cselekményei elkövetési módjából, eszközeiből kitűnjék a tervszerű ismétlési szándék és a nyereszkedési célzat, mely a társadalomra a legnagyobb veszélyt rejti magában. (Ig. J. T. VII. 697.)

Jegyzetek. 1. A jelen § kezdő szavaiból, melyek szerint „a kerítés, tekintet nélkül a sértett nő korára és erkölcsösségére, büntetté minősül“, ha a § 1—3. p.-jában

megjelölt körülmények valamelyike főnforog: önként folyik, h. e § a kerítésnek az előző §-okban meghatározott tényálladékára támaszkodik, melyhez azután mint többlet járul az itt felsorolt minősítő körülmények egyike v. másika.

Némi kivételt állapít meg e szabály alól a § utólagosan betoldott 3. pontja, mely már nem csupán minősítő körülményt, hanem a kerítés tényálladékát módosító constitutív elemet tartalmaz.

2. A 45. § alkalmazhatásának föltétele tehát elsősorban az, hogy valaki az előző §-ok értelmében kerítést kövessen el. Eszerint csak akkor létesülhet az itt meghatározott bűntett, ha a tettes:

a) valamely nőszemélyt más részére házasságon kívüli n. közösülés v. fajtalanság céljára önérdékből megszerez v. megszerezni törekszik (43. §);

b) valamely nőt szándékosan rábír, h. házasságon kívüli n. közösülés v. fajtalanság céljára bordélyházba v. hasonló üzletbe lépjen (44. § 1. és 2. bek.);

c) a bordélyházban v. más hasonló üzletben levő nőt ugyanott akarata ellenére bármely okból visszatartja (44. § 3. bek.).

Ezek a kerítésnek az előző §§-ban meghatározott esetei, azzal a különbséggel, h. a tényálladék alkotóelemei közül — a 45. § rendelkezése folytán — a nő tisztességes volta és életkora kihagyatott. E tényálladékok egyikének v. másikának kell főnforognia, hogy a kerítés a 45. § 1., 2. v. 4. p.-ja szerint minősülő bűntetté váljék.

3. Az első minősítő körülmény az, ha tettes a kerítést *csulárdsággal, erőszakkal vagy fenyegetéssel követi el* (45. § 1. p.). E pont alkalmazásánál azonban óvatosságnak kell lennie a bírónak, mert az erőszakkal v. fenyegetéssel elkövetett kerítés könnyen a btk. 232. v. 233.

§-ában meghatározott büntettnek tényálladékához tartozó bűnsegédi részesség lehet. Ha pl. valaki erőszakkal kocsira teszi a leányt s azt arra a helyre szállítja, hol büntársa, ki a leánnyal közösülni akar, várja: ez esetben a két egyén közt megvolt az előzetes egyetértés s ha a leányon az erőszak v. fenyegetés további alkalmazásával végrehajtott v. megkíséreltetett a közösülés: ez az eset kétségkívül a btk. 232. §-a szerint büntetendő, holott a 45. § tényálladékának is megfelel, mert hisz a tettes házasságon kívüli n. k. céljára szerezte meg a lányt. A csalárdsággal való megszerzés viszont a btk. 245. §-ának tényálladékával concurrálhat. Amennyiben ugyanaz a cselekmény ily módon két törvénynek rendelkezése alá is vonható: ezek közül a súlyosabbat kell alkalmazni. A csalárdsággal, erőszakkal v. fenyegetéssel való elkövetés főleg a 44. § eseteiben fordulhat elő oly módon, h. ezáltal más büntett tényálladéka nem létesül. Legfőlegb a bordélyházban való jogtalan visszatartás concurrálhat a személyes szabadság megsértésének a btk. 323. s köv. §-okban meghatározott büntettével, mely esetleg súlyosabb lehet, mint a kerítés büntette.

4. A második minősítő körülmény az, ha a tettes a kerítést *hozzátartozója* (btk. 78. §), *nevelés, tanítás v. fölügyelet végett rábizott nő v. neki alárendelt ellen körceti el* (45. § 2. p.). E pont határos, sőt részben azonos a btk. 247. §-ával. Ennek tényálladéka ugyanis abban áll: a) hogy a szülő nőgyermekét mással való n. k.-re, fi- v. leánygyermekét mással nemi v. természetelleni fajtalanságra csábítja; b) hogy valaki ugyane cselekményt gyámságára, gondnokságára, nevelésére, tanítására fölügyeletére bízott személy ellen követi el. A btk. c §-a az elkövetési cselekedetet illetőleg lényegében megegyezik a fönnebbi 43. §-al, mert mimudegyikben arról van

szó, hogy a tettes valakit más részére házasságon kívüli n. k. v. fajtalanság céljára megszerez v. megszerezni törekszik (a btk. szerint csábít). Különbözik azonban a két b. cselekmény tényálladéka a következőkben:

a) a csábítás büntettének cselekvő alanya csak a szülő, gyám, gondnok, nevelő, tanító v. fölügyelő lehet, ellenben a minősített kerítést a btk. 78. §-ában megjelölt valamennyi hozzátartozó, eszerint tehát a lemenő ágbeli rokon, a föl- és lemenő ágbeli sógor, a testvér, az unokatestvér s az unokatestvérnél még közelebbi rokon, továbbá az örökbefogadó s tápszülő, az örökbefogadott s tápgyermek, végre a házaspár, a jegyes, a testvér házastársa s a házastárs testvére is elkövetheti;

b) a csábítás büntettének passiv alanya fi- és nőgyermek lehet, ellenben a minősített kerítést csak nőszemély ellen lehet elkövetni;

c) a btk. 247. §-a szerint az elkövetési cselekedet csupán a mással való nemi közösülésre v. csábítás fajtalanságra, holott a jelen § 2. pontja szerint minősülő büntett akként is elkövethető, ha a tettes az illető nőszemélyt a bordélyüzletbe való belépésre rábírja, mi nem azonos az egyénileg meghatározott személlyel (mással) való közösülésre csábítással, továbbá elkövethető azáltal is, ha a tettes a bordélyüzletben akarata ellenére visszatartja az ottlevő nőt, holott e cselekmény a btk. 247. § körén teljesen kívül esik.

Amennyiben a jelen § 2. p.-ja szerint minősülő cselekmény egyszersmind megfelel a btk. 247. §-ában meghatározott büntett tényálladékanak: az utóbbi § alkalmazandó, mert az ebben megállapított büntetés 5 évi fegyház, holott a kerítés büntette a 46. § 1. és 2. bek.-e szerint legfölebb 3 évi börtönnel, illetőleg fegyházzal büntetendő.

5. A minősített kerítés harmadik esete az, ha a tet-

tes valamely nőt külföldre szállít v. szállíttat (45. § 3. p.). Ennek tényálladéka szempontjából is közömbös a nő kora és erkölcsisége; ellenben hozzátartozik a tényálladékhhoz, h. a nő külföldre szállítása önérdékből és abból a célból történjék, h. az más részére nemi közösülés v. fajtalanság végett megszerzettessék. Ez eset tehát határos a 43. §-ban meghatározott egyszerű kerítéssel, melytől, eltekintve a nő korától s erkölcsiségétől, csak azáltal különbözik, hogy az illető nő a mondott célból külföldre szállíttatik. A kerítésnek a 44. § tényálladékaival határos minősített esetét, midőn t. i. a nő bordélyházban való elhelyezés végett szállíttatik külföldre, a 46. § 3. bek.-e fokozottabb büntetés alá helyezi.

6. A negyedik minősítő körülmény az, ha a tettes a kerítéssel *üzletszerűleg foglalkozik* (45. § 4 p.). E minősítő körülmény az gazdaságnál (btk. 372. §) s a zúgírázatnál (1874: XXXIV. t.-c. 39. §) is előfordul, míg az uzsora vétségénél a megfelelő minősítő körülmény az, ha valaki uzsora ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik (1883: XXV. t.-c. 2. §). E kétféle megjelölés tulajdonképp egyet jelent, amennyiben t. i. a bírói gyakorlat az üzletszerűséget is akként értelmezi, hogy az bizonyos foglalkozásnak v. cselekvésnek kereset gyanánt való üzését jelenti, mi egyértelmű az iparszerű foglalkozással. Amennyiben ez akár az egyik, akár a másik esetben megállapítható: ez esetben az üzletszerűség fönntforgását egyetlen cselekmény elkövetése alkalmából is kimondhatja a bíróság. Eszerint az üzletszerű kerítés büntettének megállapításához se szükséges az, hogy egyszerre több kerítés tényálladéka fekjűdjék a bíróság előtt, hanem annak bizonyítása mellett, hogy a tettes keresetként űzi a kerítést, a bűnösségnek egy cselekményben való megállapításával kapcsolatban is kimondhatja a bíróság az üzletszerűséget.

7. Az ötödik minősítő körülmény az, ha a tettes kerítés miatt egyszer már büntetve volt és büntetésének kiállása óta 10 év még nem telt el (45. § 4. p.). Ez szigorubb rendelkezés, mint aminőt a visszaesés tekintetében a btk. 338., 358., 371. és 381. §-ai tartalmaznak: mert ezek szerint a visszaesésnek csak akkor van minősítő hatása, ha a tettes az illető büntetendő cselekmények miatt már két ízben meg volt büntetve. Csak a rablásnál tekinti a btk. minősítő körülménynek a visszaesést már akkor is, ha a tettes rablás v. zsarolás miatt már meg volt büntetve (btk. 349. § 1. p.), mi egyértelmű az előző egyszeri megbüntetéssel. A törvény e kifejezése: „már egyszer büntetve volt“ itt is, valamint a btk. id. §-aiban azt jelenti, h. az illető rá kiszabott büntetést már kiállta. Eszerint a jogerejű elítéltetés magában véve még nem állapít meg visszaesést.

8. A minősített kerítés büntetése: 3 évig terjedhető börtön, ha pedig a sértett nő életének 20. évét még nem töltötte be: 3 évig terjedhető fegyház (46. § 1. és 2. bek.) ezenfölül mindegyik esetben 400 koronától 4000 koronáig terj. pénzbüntetés, ha azt a tettes nyereségvágyból követte el (46. § 3. bek.). A mellékbüntetés iránt l. a 47. §-t.

e) *A kerítés büntetése. Kerítés külföldi bordélyház részére.*

46. §. *A kerítés vétsége két évig terjedhető fegyházzal, a kerítés büntette három évig terjedhető börtönnel büntetendő.*

Ha a sértett nő életének huszadik évét még be nem töltötte, a kerítés büntettének büntetése a 44. § utolsó bekezdésének és a 45. § eseteiben három évig terjedhető fegyház.

Aki a cselekményt nyereségvágyból követi el, a szabadságvesztésbüntetésen fölül vétség miatt száz koronától kétezer koronáig, büntett miatt négyszáz koronától négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel is büntetendő.

Aki a nőt bordélyházban vagy hasonló üzletben elhelyezés végett külföldre szállítja vagy szállíttatja, öt évig terjedhető fegyházzal és ezer koronától ötezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, üzletszerű elkövetés esetében, úgyszintén, ha a tettes ugyanily büntett miatt már egyszer büntetve volt és büntetésének kiállása óta tiz év még el nem telt, öt évtől tiz évig terjedhető fegyházzal és kétezer koronától nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

47. §. *A kerítés büntette és vétsége miatt a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztése is kimondandó.*

M. i. A 46. § újabb constitutív elemeket nem foglal magában, csak a minősítő körülményeket és a büntetési tételeket állapítja meg.

Újabb minősítő körülmény e §-ban: az, ha a büntettes a nőt erkölcstelen célokra külföldre szállítja, vagy szállíttatja s különösen, ha e cselekményt üzletszerűen vagy visszaesésben követi el.

A magyar leányok külföldre szállítása a nemzeti becsület sérelme, de ettől eltekintve is oly veszélyt rejt magában, mely ellen a nőt erkölcsi szabadsága szempontjából is különösen védeni kell.

Szerfölett nagy a szerencsétlen áldozatok száma. kiket lelketlen ügynökök és vállalkozók évről-évre messze idegenbe szállítanak, hol védekezésük lehetlenné válik, visszatérésük a tisztességes életbe meg-hiusul.

A javaslat mellözte a cselekményt szűkebb körbe szorító korlátok föllállítását. Nem kívánja a büntet-hetőséghez a cél család elleplezését sem, hogy ezek alól az erkölcstelen üzlemek alól a kerítők fondor-latos kibúvókat ne keressenek.

Az üzletszerűség és a visszaesés különösen minősítő hatása indokolásra nem szorul.

A büntetési tételek megállapításánál a javaslat szem előtt tartotta a btk. büntetési rendszerét s lehetőleg figyelembe vette a külföldi törvényhozások hasonló intézkedéseit.

Mint hogy a büntetésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a cselekmény indító okát a lehetőségig megszüntesse, tehát a cselekménnyel elérni szándékolt célt is meghiusítsa, a nyereségvágyból elkövetett cselekmények büntetését, a szabadságvesztésbüntetés mellett megfelelő pénzbüntetésben is megállapítja.

A hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának fölfüggesztését a kerítés aljas jellege teszi indokolttá. (Iq. J. T. VII. 699.)

Jegyzetek. 1. A 46. § 1—3. bek.-e szerint alkalmazandó büntetések a következők:

a) A kerítés vétsége (43. § és 44. § 1. bek.) 2 évig terjedhető fogházat, ha pedig nyereségvágyból követtetett el: ezenfölül 100 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel;

b) a 44. § 2. bek.-e alá eső kerítés büntette 3 évig terjedhető börtönnel, ha pedig nyereségvágyból követtetett el: ezenfölül 400 koronától 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel;

c) a 44. § ut. bek.-e alá eső s a 45. § szerint minősülő kerítés büntette 3 évig terjedhető börtönnel, ha pedig 20. évét még be nem töltött nő ellen követtetett el: 3 évig terjedhető fegyházzal, ezen fölül, ha a tettes a cselekményt nyereségvágyból követte el, mindegyik esetben 400 koronától 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

2. A 46. § 4. bek.-e önálló tényálladéka büntett meghatározását foglalja magában. E büntett cselekvő alanya bárki, passiv alanya bármily koru, állapotu s erkölcsü

nő lehet, elkövetési cselekedete pedig abban áll, h. a tettes az illető nőszemélyt bordélyházban v. hasonló üzletben leendő elhelyezés végett *külföldre szállítja vagy szállíttatja*. E tényállás a 43. és 44. §-ban meghatározott kerítés mindegyik esetétől különbözik, ellenben határos a 45. § 3. p.-ja esetével s a személyes szabadság megsértésének a btk. 323. s köv. §-aiban meghatározott büntetével. Utóbbtól főleg abban különbözik, h. itt a külföldre szállított nő beleegyezését föltételezi a törvény, habár e beleegyezés csalárd módon, hazug ígérekkel, éretett el. A cselekményre megállapított büntetések még az utóbbi föltevés mellett is elég súlyosak arra nézve, hogy a tettes kellő megtorlásban részesüljön. Az üzletszerűség és a visszaesés itt is azzal a jelentőséggel bír, mint a 45. § 4. p.-jában.

3. A 47. §-ban megállapított mellékbüntetés súlyosabb a btk. 250. §-ában a szemérem elleni büntettek s vétségek eseteire megállapított mellékbüntetésnél. Míg ugyanis az utóbbi § szerint csak hivatalvesztés mondható ki s ez is csak büntett esetén: addig a jelen § szerint a polit. jogok fölfüggesztésének gyakorlata is megállapítandó és pedig vétség esetén is. A btk. 54. §-a alapján azonban a bíróság mellözheti e mellékbüntetéseket, ha a kiszabott büntetés 6 hónapi fogházat túl nem halad v. ha a btk. 92. §-ának alkalmazásával pénzbüntetésre ítélte vádlottat.

4. A lopás.

48. §. (A btk. 334. §-a helyett.) *Ha a lopott dolog értéke kétszáz koronánál nem nagyobb, a lopás vétség, ellenkező esetben büntett.*

A lopott dolog értékének: az veendő, amely értéke a dolognak a lopás idején volt.

49. §. (A btk. 340. §-a helyett.) *A lopás büntetté-*

nek büntetése öt évig terjedhető börtön. A btk. 336. §-ának 3., 4., 5. és 6. pontjában, valamint a 338. §-ban meghatározott esetekben a lopás büntette, ha a lopott dolog értéke kétszáz koronánál nagyobb, öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő a lopás, ha:

1. a lopott dolog értéke négyezer koronánál nagyobb és a cselekmény a lopott dolog értékére való tekintet nélkül is büntett;

2. a 338. § esetében az előző büntetéseket büntett miatt szabták ki és a tettesnek újabb cselekménye más körülménynél fogva is büntett;

3. a tolvaj a lopással üzletszerűleg foglalkozik.

M. 1. I. Régebb idő óta általánosan megnyilatkozott az a kívánság, hogy a gazdasági viszonyok megváltozása folytán a lopás vétségének értékhatára föl-emeltessék.

Ez az értékhatár a btk. 334. §-a szerint száz korona.

A pénz értékének csökkenése, a gazdasági élet újabb harcai és nehézségei, a szükségletek szaporodása mellett aránytalan büntetést kell a bíróságnak e rendelkezés mellett gyakran megállapítania, ha különös minősítő körülmények nem forognak fön.

A bírói gyakorlat is túlszigorúnak tartja a törvény rendelkezését. Erre mutat, hogy például 1905-ben az értékre való tekintetből büntettnek tekintendő lopások eseteinek egyharmadrészeben a bíróság a btk. 92. §-át alkalmazta.

A kir. törvényszékeknek kellett tehát azokkal az ügyekkel foglalkozniok, melyek a büntetőbíróságok hatásköri rendezésének elvei szerint a kir. járásbíróságok elé tartoznának.

Ezért a javaslat az értékhatárt a különösen gyakorlati jogászok részéről megnyilatkozott óhajtásnak megfelelően kétszáz koronában állapítja meg.

II. Különösen igazságtalannak bizonyult a btk.

340. §-ának az a rendelkezése, mely az értékre való tekintet nélkül büntettnék minősített lopás büntetésére vonatkozik.

E rendelkezés szerint a btk. 336. §-ának 3., 4., 5. és 6. pontjában, úgyszintén 338. §-ában meghatározott minden lopás az ellopott tárgy értékére való tekintet nélkül öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő. Minimális büntetése tehát két évi fegyház, amelyről a bíró a btk. 92. §-ának alkalmazásával, tehát a legenyhébb esetekben is csak hat hónapi börtönre szállhat le.

A lopásnak ide tartozó nemei a kivitel és eredmény rendkívül változó alakzatainál fogva, súlyosságára nézve igen eltérő eseteket foglalnak magukban. Ide tartozik a nemzetközi tolvajszövetség által rendkívüli ravaszsággal százezrek erejéig elkövetett merénylet, de a pajkos legény, vagy éhező koldus által pince, kamra, kas föltörésével, udvarra vagy kertbe bemászással és néhány fillérenyi élelmiszer el tulajdonításával elkövetett csekély lopás is.

Ily körülmények közt a bíróságnak tág teret kell engedni, hogy a legenyhébb esetekre is megfelelő büntetést szabhasson, a súlyos eseteket is szigorral sújthassa. Erről a btk. nem gondoskodik. Két évi fegyház — ez is a 91. § szerint csak túlnyomó enyhítő körülmények mellett — az enyhébb esetekben túlszigoru; az öt évi fegyház ellenben a legfölháborítóbb esetekben igen enyhe büntetés s a társadalom jogérzetét sérti.

A btk. túlszigoru rendelkezését részben enyhítette a mezőgazdaságról és a mezőrendőrségről szóló 1894: XII. t.-c. 93. §-a. E rendelkezés szerint az, aki gazdasági terményeket gyümölcsöskertből, szőlőből, faiskolából vagy a mezőről lop, ha a dolog értéke hatvan koronát meg nem halad, kihágást követ el akkor is, ha a lopást bekerített helyen, bemászással követi el.

Ámde e rendelkezés csak a btk. 336. §-ának 3.

pontja alá eső egyes esetekre helyezte hatályon kívül a btk. 340. §-át; egyebekben a btk. teljes túlszigora érvényben maradt.

A bírói gyakorlat azzal enyhített a btk. eme szigorán, hogy sűrűn élt a rendkívüli enyhítés jogával. Az 1905. év folyamán a btk. 336. §-ának 3. és 4. pontjaiban minősített lopás büntette miatt elítélt 4235 büntetett közül 3133-nál, tehát az esetek 73.97%-ában alkalmazta a btk. 92. §-át. Ezzel a rendkívüli enyhítés jogát ki kellett forgatnia eredeti természetéből, el kellett vonnia eredeti hivatásától. Igazolást nyert, hogy a 92. § alkalmazása mellett kiszabott büntetés felel meg az esetek túlnyomó részében a cselekmény természetének, ez a rendes büntetés. Rendkívüli esetekben tehát a bíró megfelelő büntetést nem alkalmazhat. A törvény igazságtalanul megkötötte a kezét.

De az esetek igen nagy részében még a btk. 92. §-ának alkalmazásával kiszabott büntetés is igen szigorú. Úgy, hogy az igazságügyi kormány indokoltan látta, hogy ezekben az esetekben a törvény szigorosa még a királyi kegyelem útján továbbmenőleg és kiterjedtebb mértékben is enyhíthessék.

Ebben az irányban még az 1902. év folyamán az igazságügyminiszter arra utasította a kir. ügyészséget, hogy oly esetekben, midőn a lopás büntette miatt kiszabott legkisebb büntetés is túlszigorúnak mutatkozik, hivatalból tegyenek előterjesztést a királyi kegyelem kieszközlése iránt.

E fölterjesztések alapján tömegesen történik a kegyelmezési jog érvényesítése, úgy, hogy a btk. 336. és 338. §-aiban meghatározott büntettek miatt kiszabott hat havi börtönbüntetéseket 1903-ban 119, 1904-ben 161, 1905-ben 182, 1906-ban 233 esetben enyhítették.

Ez az állapot fönn nem tartható, mert ez kivetkőz-teti természetes jellegéből a királyi kegyelmezés jogát, mely egyébként kiterjedtebb gyakorlása mellett

sem nyerhet az összes enyhébb jellegű esetekben alkalmazást.

A javaslat tehát a minősített lopás büntettének ezekben az enyhébb jellegű eseteiben a mai fegyházbüntetés helyett öt évig terjedhető börtönt állapít meg. A legkisebb rendes büntetés eszerint hat havi börtön lesz, mely a 92. § alkalmazásával egy napi fogházra lesz leszállítható.

Az enyhébb cselekményeket a javaslat értékhatár fölállításával határozza meg, úgy, hogy az újonnan megállapított börtönbüntetés alá esnek azok, a lopott tárgy értékére tekintet nélkül büntettet képező lopások, melyeknél az ellopott tárgy értéke kétszáz koronát meg nem halad. E rendelkezés mellett az összes említett kegyelmi esetekben megfelelő büntetést alkalmazhatott volna a bíróság.

III. Míg azonban így a javaslat megszünteti a btk. igazságtalan túlszigorát, fönntartja az eddigi büntetési tételt a minősített lopás büntettének súlyosabb eseteiben, amidőn a lopott tárgy értéke kétszáz koronát meghalad és kiterjeszti a büntetési tételt a különösen súlyos és veszedelmes esetekben. Ilyen esetek, ha a lopott tárgy értéke a négyezer koronát meghaladja és a cselekmény a lopott dolog értékére tekintet nélkül büntett, vagy ha a büntettes visszaeső és az előző büntetéseket büntett miatt szabták ki és a tettesnek újabb cselekménye más körülménynél fogva is büntett, vagy végül ha a büntettes a lopással üzletszerűleg foglalkozik; ha tehát a cselekmény objektív súlyánál, vagy a tettesnek különösen veszedelmes egyéniségénél fogva hatályosabb társadalmi védekezésre és szigorúbb megtorlásra van szükség.

Ezekben az esetekben öt évi fegyház elégséges büntetésnek nem tekinthető. A bíróság már a törvény rendelkezése szerint is csak igen kivételes esetekben alkalmazhatja a büntetés legnagyobb mértékét. Ha tehát vannak esetek, melyekben az öt évi fegyház föltűnő enyhének mutatkozik, úgy az eset igazságos

elbírálásának, a célszerű büntetés kiszabásának akadályát is meg kell szüntetni.

A külföldi törvények közül a németalföldi törvény (311. cikk) a minősített lopás esetében 9 évi, az olasz törvény (404. cikk), úgyszintén a norvég törvény (261. §) 8 évi, a belga (467. cikk) és a németbirodalmi (243. §) törvény, úgyszintén az osztrák javaslat (258. §) tíz évig terjedhető szabadságvesztésbüntetést állapít meg.

Az egyes minősítő körülményeket tekintve: a négyezer koronát meghaladó érték ellopása a büntetett különös vakmerőségére, gonoszságára, az anyagi szükségben rejlő enyhítő körülmény teljes hiányára vall; a visszaesés súlyosabb beszámítás alá eső esetei, valamint az üzletszerűség a társadalomellenes magaviseletnek, a megrögzött gonoszságnak különös büntetést kívánó fokát bizonyítják.

Ha figyelembe vesszük a francia büntetőtörvénykönyvet (56. cikk) s az 1891. évi március hó 26-án hozott francia törvényt, mely szerint a visszaeső büntetését a rendes maximum kétszeresében lehet kiszabni, a belga törvényt (54. c.), mely a maximumot visszaesés esetében 15 évi fegyházra emeli, a német birodalmi törvényt (244. §), mely szintén 15 évi maximumot ismer a visszaesés súlyosabb eseteiben, a norvég büntetőtörvénykönyv (268. §) 15 évi, a finn büntetőtörvénykönyv (28. fejj. 5. §) 12 évi maximumát, sőt életfogytig tartó fegyházat rendelő büntetési tételét s egyáltalában azt a már uralkodóvá vált s több külföldi törvényhozásban érvényre jutott fölfogást, hogy a visszaesés ellen a praeventiv védekezés mellett csak a legszigorubb megtorlással lehet megküzdenni: nem tekinthető szigorunak e javaslat intézkedése, mely a legsúlyosabb esetekre 10 évben állapítja meg a kiszabható büntetés legnagyobb mértékét.

A visszaesés minősített eseteivel egyenlő elbánásban kell részesíteni az üzletszerű lopást, melynél a

tettes tervszerű, tudatos harcot folytat nyereségvágyból a társadalom javai ellen. Az üzletszerűen folytatott lopás épen oly megkülönböztetett bánásmódot igényel, mint az üzletszerű orgazdaság vagy kerítés. (Ig. J. T. VII. 700.)

Jegyzetek. 1. A lopás büntette és vétsége közti értékhatár a többi vagyon elleni b. cselekményeknél előforduló értékhatárra való tekintettel volt 100 koronában megállapítva. A sikkasztás 200 koronát túlhaladó (356. §), a csalás 100 koronán fölüli (380. §), a magánokirathamisítás szintén 100 koronát túlhaladó (402. §) károsítás esetén tekintetik büntettnek. Az elhatárolás szempontjából tehát a törvényhozó a sikkasztást enyhébben értékelte, mint a lopást, melynél a tettes nemcsak az idegen tulajdont, hanem a birtoklást is sérti, ellenben egyenlő súlyúnak vette e vagyon elleni bűncselekményt a csalással s magánokirathamisítással. E helyes arányt megváltoztatta a jelen törvény, midőn a lopásnál 200 koronára emelvén föl az értékhatárt, a kiemelt többi esetekben azt változatlanul meghagyta.

2. A lopás büntette és vétsége közti értékhatár fölemelése 200 koronára elsősorban azt vonja maga után, hogy miután a lopás vétsége a jbiróság hatásköréhez tartozik (Bpélt. 18. § I. 1.) ezentúl a 100 koronát meghaladó lopás tárgyában is — ha a lopott dolog értéke 200 koronát meg nem halad — a járásbiróság ítél. Ezenfölül a lopás büntettének büntetésénél is irányadóul szolgál ez értékhatár annyiban, amennyiben a fönnebbi 49. § szerint a lopás büntettének bizonyos esetekben csak akkor lehet fegyházbüntetést kiszabni, ha a lopott dolog értéke 200 koronát fölülhalad.

A lopás büntettének büntetése a btk. 340. §-a szerint általán 5 évig terj. börtön, kivételesen 5 évig terj. fegyház, ha a lopás betöréssel v. bemászással, hamis

v. lopott kulccsal, közveszély idején s helyén, rabló-
v. tolvajszövetség tagjai által (336. § 3—6. p.) v. visz-
szaesésben (338. §) követtetett el. A btk. e §-a helyébe
lép a fönnbbi 49. §, mely a btk. rendelkezésével szem-
ben a lopás büntetését részint enyhíti, részint súlyo-
sítja.

4. A 49. § 1. bek.-e szerint a lopás büntettének ren-
des büntetése 5 évig terj. börtön, és pedig a btk. 336.
§-ának 3., 4., 5. és 6. p.-jában s a 338. §-ban meghatáro-
zott esetekben is, ha a lopott dolog értéke 200 koronát
meg nem halad. Öt évig terj. fegyházbüntetés a 49. § 1.
bek. szerint csak akkor állapítható meg, ha a lopás bün-
tette a 336. § 3., 4., 5. s 6. p.-jai v. 338. §-a szerint
minősül s e mellett a lopott dolog értéke 200 koronát
meghalad. A bíró tehát ezentúl abban a helyzetben
lesz, h. bármiként minősüljön a lopás büntette, ha e
mellett a lopott dolog értéke 200 koronát túl nem halad
és ha a 49. § 2. bek.-ének 2. v. 3. p.-ja fönn nem fo-
rog: büntetésül a btk. 92. § alkalmazásával fogházat,
és pedig 1 napi minimummal szabhat ki.

5. A 49. § 2 bek. szerint a lopás súlyosabb eseteinek
büntetése 10 évig terj. fegyház. E súlyosabb büntetés
alkalmazásának föltétele az 1. és 2. p. szerint az, hogy
az elítélés tárgyául szolgáló cselekmény már magában-
véve, tekintet nélkül a lopott dolog értékére, büntett
legyen, tehát a btk. 336., 337. v. 338. §-nak valamelyik
rendelkezése alá essék. Az ily büntett az 1 p. esetén
annak hozzájárulása folytán büntethető 10 évig terj.
fegyházzal, hogy a lopott dolog értéke 4000 koronát
meghalad, míg a 2. p. esetén az a további föltétele a
súlyosabb büntetés alkalmazásának, hogy a visszaeső
ellen előzőleg kiszabott büntetéseket is büntett miatt
szabták ki. Utóbbi esetben tehát, hogy vádlott 10 évi
fegyházra legyen ítéltető, előzőleg két oly büntetést kel-

lett kiállnia (börtön v. fegyház), melyeket a bíróság büntett miatt szabott ki, ezenfölül pedig újabb cselekményének is a 336. v. 337. §-ban meghatározott valamely körülménynél fogva is büntettnak kell lennie. A lopott dolog értéke mindegyik esetben kisebb lehet 200 koronánál.

6. A 49. § 2. bek.-nek 3. p.-ja nem kívánja meg azt, hogy a lopás, akár a dolog értékénél, akár más körülménynél fogva, büntetté minősüljön. A 10 évi fegyház alkalmazásának föltétele ez esetben csak az, hogy a tolvaj lopással üzletszerűleg foglalkozzék. Az üzletszerűség iránt l. a 45. § 6. j. s a fönnebbi M. i. III. Irányadó elv itt is az, hogy az üzletszerűség megállapításához nem kívántatik meg több lopás bebizonyított volta, hanem megállapítható ez akkor is, ha a bíróság csak egy lopás tárgyában jár el, de egyébként kiderül, hogy v. keresetként üzi a lopást, mint pl. a kőborcigányok.

5. A csalás.

a) A csalás fogalma.

50. §. (A btk. 379. §-a helyett.) *Aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit fondorlattal tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezáltal annak vagy másnak vagyoni kárt okoz, csalást követ el.*

A csalás vétségének kísérlete büntetendő.

1. E §-t a képviselőház tárgyalásán iktatták a törvénybe. Bevezető szavai ezek: „A btk. 379. §-a helyére a következő 50. §-ban foglalt rendelkezés lép“.

2. A btk. 379. §-a szerint az követ el csalást: „Aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit *ravas*z fondorlattal tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezáltal an-

nak vagyoni kárt okoz.“ Azt a további rendelkezést nem tartalmazza a 379. §, hogy a csalás vétségének kísérlete is büntetendő, minélfogva e cselekmény a btk. 65. §-ának 2. bekezdéséhez képest ezideig nem esett büntetés alá. Ebből következőleg a jelen törvény három irányban módosította a btk. 379. §-át, ugyanis: *a)* azáltal, hogy a fondorlat mellől a *ravasz* jelzöt elhagyta; *b)* azáltal, hogy a tévedésbe ejtett vagy tévedésben tartott és károsított személy fogalmi körét tágította; *c)* azáltal, hogy a csalás vétségének kísérletét is büntetendőnek jelentette ki.

3. A ravasz fondorlattal a btk. főleg az egyszerű hazugságot, mint a tévedésbe ejtés vagy tartás eszközét kívánta a büntetendő csalás fogalmából kizárni: mert elsősorban ez különbözteti meg a magánjogi megítélés alá eső *fraus civilis* a *fraus criminalis*tól. A módosítással szemben tehát az első kérdés az, hogy eszköze lehet-e ezentúl a büntetendő csalásnak az egyszerű hazugság is. Erre azonban tagadólag kell válaszolnunk, mert a fondorlat a ravasz jelző nélkül is többet jelent az egyszerű hazugságnál, mely a hamis látszat fölkeltésére, illetőleg megerősítésére szolgáló minden fogás vagy segédkezés nélkül csupán a valótlanág állításával igyekszik valakit megteveszteni. A fondorlat ennél többet jelent, sőt a szó közkeletű értelménél fogva magában foglalja a ravasztságot is. Így tehát e változtatással alig fog lényeges különbség beállni a büntetőbírószak gyakorlatában, mely a ravasz fondorlatot máris annyira kiterjesztette, hogy nemritkán az egyszerű hazugságot is ilyennek tekinti.

4. A második változtatás abból a föltevésből indul ki, hogy a btk. 379. §-ának e szavai folytán: „ezáltal *annak* vagyoni kárt okoz“ — a csalás által megkárosított személynek ugyanannak kell lennie, kit a csaló tévedésbe ejtett vagy tévedésben tartott. A bírói gyakorlat azonban e merev törvényt magyarázattal szemben már régóta azt a föl fogást tette

magáévá, hogy itt a tévedésbe ejtett és megkárosított személynek nem physikai, hanem jogi azonosságát kívánja meg a törvény. E jogi azonosság pedig azt jelenti, hogy a megtévesztett személy a kérdéses esetben annak jogi érdekeit van hivatva képviselni, ki az ő megtévesztésből eredő cselekedete folytán kárt szenvedett. A btk. 379. §-ának e magyarázata folytán tehát már büntetés alá került a csaló mindannyiszor, valahányszor az ő megtévesztő eljárása s a bekövetkezett károsítás közt megvolt a causalitas, akár ugyanaz a physikai személy szenvedte a kárt, kit megtévesztett, akár más. Az új 50. § változtatása is csak erre az eredményre vezethet, ha a tévedésbe ejtő cselekedet s a bekövetkezett károsítás közt szükséges causalitást a csalás büntethetőségéhez megkívánják. Ellenkező esetben még szélesebb területre is kiterjedhet a csalás fogalma, de azok az esetek, melyek a jelzett körön kívül — a csalás új meghatározása folytán — esetleg büntetés alá vonatnának, csak olyanok lehetnek, melyeknek tényálladékaiból a criminalitas teljesen hiányzik. Minthogy nem lehet föltételezni a törvényhozóról, hogy ezt akarta volna: a változtatásnak csak azt a jelentőséget tulajdonítjuk, hogy ezáltal teljesen ki akarták zárni a törvénynek azt a magyarázatát, hogy csalás csak akkor állapítható meg, ha a megtévesztett s megkárosított személy ugyanaz.

5. A csalás vétségének kísérlete akkor forog fönn, ha a tévedésbe ejtő cselekedet 100 koronát túl nem haladó károsításra s ennek megfelelő jogtalan vagyoni haszonra irányult, a kár azonban a tettestől független körülmény folytán nem következett be. Az 50. § 2. bek.-e szerint ez a cselekmény is büntendő. Bevégzett v. megkísérelt csalás forog-e fönn: ez elsősorban attól függ, hogy mit értünk a csalásnál kár alatt s mikor tekinthető az bekövetkezettnek. Vajjon bekövetkezett-e a károsítás pl. abban az esetben, ha valaki csalárd módon aláírat egy váltót oly

egyénnel, ki vagyoni jogi kötelezettséget meg nem állapító iratot vélt aláírni, midőn a váltó értékesítése még nem történt meg: ez a gyakorlatban vita tárgya volt. A Curia azonban úgy oldotta meg a kérdést, hogy a váltó aláírása egymagában — annak értékesítése előtt — még nem idéz elő károsításnak tekinthető változást a megtévesztett egyén vagyonában s eszerint ez a cselekmény csak mint kísérlet büntetendő. Ha tehát a váltó értéke 100 koronát túl nem halad: csalás vétségének kísérlete forog fönnt.

b) A csalás üldözésének föltétele.

1. Az 50. §-t megelőző bevezetés — annak kimondása mellett, hogy a btk. 379. §-a helyébe a jelen törvény új rendelkezése lép — egyszersmind a következő kijelentést tartalmazza:

„A btk. 390. §-a hatályon kívül helyeztetik.“

2. E rendelkezés a csalás üldözhetésének föltételét, szemben, a btk. 389. s 390. §-aival, gyökeresen megváltoztatta. A 389. § szerint a család körében (btk. 342. §) elkövetett csalás föltétlenül csak a sértett fél indítványára üldözhető; a 390. § szerint pedig minden más esetben akkor indítványi cselekmény a csalás, ha a 381. v. 382. §-okban meghatározott valamelyik eset fönnt nem forog. A btk. szerint tehát szabály az, hogy a csalás csak a sértett fél indítványára üldözhető; kivétel, hogy hivatalból üldözendő.

3. A jelen törvénynek az a rendelkezése, hogy a btk. 390. §-a hatályon kívül helyeztetik, a most említett kivételt tette szabállyá, miáltal az eddigi szabály kivétellé vált. Hatályon kívül helyeztetvén ugyanis a 390. §, ennek folyománya az, hogy a csalás általában hivatalból üldözendő és csak kivételesen, t. i. a btk. 389. §-a esetén, föltétele a csalás büntethető-

ségének a sértett magánindítványa. Eszerint csak abban az esetben függ a sértett indítványától az eljárás megindítása: ha a csalás házastársak, föl- vagy lemenő ágbeli rokonok, testvérek vagy közös háztartásban élő rokonok közt követtetik el, vagy ha azt a gyámolt gyámja, a gondnokolt gondnoka, vagy a növendék nevelője ellen követi el (btk. 389 s. 342. §-ai). Minden más esetben hivatalból indítandó meg az eljárás.

4. A magánindítványra üldözhető csalás miatt az indítvány megtétele előtt nyomozás nem teljesíthető, vád nem emelhető és bírói eljárásnak nincs helye (Bp. 3. §); a hivatalból üldözendő csalást illetően azonban a kir. ügyészség a legalitás elvénél fogva köteles a tudomására jutott minden esetben a nyomozást teljesíttetni és a bünvádi eljárásban a közvádat képviselni (Bp. 33. § 1. bek.). Utóbbi esetben a sértett akaratától teljesen független a bünv. eljárás megindítása, melyben tehát ő a vádat csak mint pótmagánvádló képviselheti (Bp. 42. §).

6. Tulajdon elleni kihágás.

51. §. (A ktk. 126. §-a helyett.) *Aki tíz korona értékét fölül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket, tüzelőszert vagy egyéb életszükségleti tárgyat lop, el-sikkaszt vagy jogtalanul elsajátít, amennyiben a cselekményt büntetetté minősítő körülmény nem forog fön, tulajdon elleni kihágást követ el és nyolc napig terjedhető elzárással büntetendő.*

A bünvádi eljárás csak magánindítványra indítható meg.

M. i. Ez a § a tulajdon elleni kihágásra vonatkozó rendelkezést tartalmazza.

A kbt. 126. §-a szerint a tulajdon elleni kihágást az követi el, aki négy korona értéket fölül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket lop, amennyiben

azon körülmények egyike sem forog fönn, amelyek a btk. szerint a lopást büntetté minősítik.

A javaslat a négykoronás értékhatárt tíz koronára emeli föl. Ezt a fölemelést ugyanazok a körülmények indokolják, mint amelyek a 18. §-nál már előadattak.

Az értékhatár emelésén kívül a javaslat a fönnálló törvénnyel szemben azzal is kiterjeszti e kihágás fogalmi körét, hogy belevonja a tíz korona értéket meg nem haladó tüzelőszerek és egyéb életszükségleti tárgyak ellopását, valamint az ugyanezen tárgyakra vonatkozólag elkövetett sikkasztás és jogtalan elsajátítás megfelelő eseteit is. A csekély értékű tüzelőszerek és egyéb életszükségleti tárgyak ellopása éppen oly közvetlen, elsörendű szükséglet kielégítésére szolgál, mint az élelmi és élvezeti cikkeké; a sikkasztás és jogtalan elsajátítás pedig a lopástól sem indító okaikban, sem eredményükben annyira nem különböznek, hogy a kihágással járó büntetés enyhességének kedvezményét ne kellene az utóbbiakra éppen úgy kiterjeszteni, mint a lopásra. Az elkövetés módja ugyan más, de az általuk sértett jogtárgyak azonosak; elkövetésük oka ugyanaz; a sikkasztás és a jogtalan elsajátítás általános jellege nem szigorubb, mint a lopásé; a különös méltánylást érdemlő körülmények mindannyinál egyenlő mértékben forognak fönn; miért is e cselekményeket a lopásnál szigorubb elbánásban részesíteni nem igazságos.

Fönn tartja azonban a javaslat a kbtk. ama megszorító rendelkezését, hogy tulajdon elleni kihágásról nem lehet szó, ha a cselekményt büntetté minősítő körülmény forog fönn. Önként érthető azonban, hogy e megszorító rendelkezés csak arra a körre vonatkozik, amelyet most a kbtk. 126. §-a szabályoz és így nem érinti a külön törvényekben, mint az 1879: XXXI. t.-c. 90. §-ában és az 1894: XII. t.-c. 93. §-ában körülírt kihágások fogalmi körét. (Ig. J. T. VII. 704.)

Jegyzetek. 1. A tulajdon elleni kihágásnak a lopás körébe vágó fogalmát a ktk. 120 §-a e szavakkal határozza meg: „aki két forint értéken fölül nem haladó élelmi v. élvezeti cikket lop“. E kihágás tehát lényegét tekintve lopás, tárgya pedig csak élelmi v. élvezeti cikk lehet, melynek értéke négy koronát meg nem halad. A jelen § mindkét irányban kiterjesztette a fogalom körét, amennyiben t. i. a lopáson kívül a sikkasztást és jogtalan elsajátítást is bevonta az elkövetés módozatai közé, másfelől pedig az élelmi s élvezeti cikkek mellett a tüzelőszert s az életszükséglet egyéb tárgyait is fölvette a tényálladékba és pedig nem 4, hanem 10 korona értékhatárig. A ktk. 126. §-ának megszorító rendelkezését, mely szerint tulajdon elleni kibágás e § értelmében csak akkor állapítható meg, ha ama körülmények egyike se forog fönn, melyek „a büntetőtörvénykönyv szerint a lopást büntetté minősítik“, a jelen § is átvette a következő szavakkal: „amennyiben a cselekményt büntetté minősítő körülmény nem forog fönn“. A körülírás e különbségének oka, eltekintve attól, hogy bizonyos körülmények a sikkasztást is büntetté minősítik, a lopást illetőleg különösen az, h. a büntető törvénykönyvön kívül a jelen törvény is megállapít egy oly körülményt, mely a lopást — tekintet nélkül a lopott dolog értékére — büntetté minősíti. E körülmény az *üzletszerűség*, melynek fönnforgása esetén a lopás 10 évig terj. fegyházzal büntetendő (49. § 3. p.).

2. E kihágás tárgyai 10 korona értéket fölül nem haladó: a) élelmi v. élvezeti cikk, b) tüzelőszert, c) egyéb életszükségleti tárgy. A bírói gyakorlat szerint: élelmi cikk az emberek eledelül szolgáló tápszer, élvezeti cikk pl. a nyalánkság, a szeszes italok, a szivar stb. Egy ideig a tüzelőszert is, mint a mely melegítőül

szolgál, az élvezeti cikkek közé sorozták, utóbb azonban ezt a kihágás tárgyai közül kizárták. A jelen törvény tehát hiányt pótol, midőn az élelemi és élvezeti cikkek mellé a tüzelőszert is fölvette a kihágás tárgyai közé. Egyéb életszükségleti tárgyak a legkülönbözőbbek lehetnek. Vajjon ilyennek tekintendő-e az ellopott v. másként jogtalanul elsajátított dolog, vajjon ilyen-e pl. az ellopott ruha, ezt az eset körülményeihez képest mindannyiszor a bíró van hivatva megállapítani, mert ugyanaz a dolog az egyik esetben életszükségleti tárgy lehet, holott a másokban, tekintettel a tettes helyzetére és céljára, nem az.

3. Az elkövetés módja: lopás, sikkasztás v. jogtalan elsajátítás lehet. A lopás fogalmát a btk. 333. §-a, a sikkasztás fogalmát a 355. § határozza meg; a jogtalan elsajátításról a 365—368. §-ok rendelkeznek. A sikkasztás minden megszorítás nélkül épp úgy elkövetési cselekedete lehet e kihágásnak, mint a lopás; a jogtalan elsajátításnak azonban nem mindegyik elkövetési cselekedete alkalmas erre. A talált dolog lehet élelemi v. élvezeti cikk, tüzelőszert v. más életszükségleti tárgy s eszerint jogtalan elsajátítása (btk. 365. §) a jelen § értelmében megtörténhetik; a régi kincs azonban természeténél fogva egész más tárgyakat foglal magában s eszerint ennek jogtalan elsajátítása (366. §) sohasem válhatik kihágássá. A véletlenségből v. tévedésből hírlalatba jutott dolog (367. §) esetleg szintén azonos lehet a jelen kihágás tárgyaival. Kevésbé juthatnak e tárgyak abba a helyzetbe, melyben a 368. §-ban meghatározott vétség esetén lenniök kell: mert alig képzelhető, hogy valaki 10 korona értéket túl nem haladó élelemi v. élvezeti cikket, tüzelőszert v. más életszükségleti tárgyat valakinek zálogba v. haszonélvezetként átadjon. Ha mégis előfordulna ily eset: úgy a dolog

tulajdonosa vagy az ennek érdekében cselekvő harmadik személy tulajdonelleni kihágást követ el, ha a kérdéses dolgot a haszonélvezőtől, zálogbirtokostól v. attól, ki a dologra nézve használati v. megtartási joggal bír, jogtalanul elveszi.

4. A fönnebbi 2. p.-ban megjelölt tárgyaknak az előző pontban körülírt elsajátítása azonban csak akkor tekinthető tulajdon elleni kihágásnak, ha: „a cselekményt büntettté minősítő körülmény nem forog fönn“. A lopásnál e körülményeket a btk. 334—338. §-ai s a jelen törvény 49. §-ának 3. p.-ja határozzák meg; a sikasztás a 356. s 357. §-ok szerint csak az elsikkasztott dolog 200 koronát túlhaladó értéke és a visszaesés folytán minősül büntettté. A jogtalan elsajátítást büntettté minősítő körülményeket a törvény nem ismer.

A magánindítvány iránt l. a btk. 110—116. §-ait.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Végrehajtási záradék.

52. §. *A jelen törvény hatálya kiterjed a magyar állam egész területére Horvát-Szlavonország kivételével.*

Hatályba lépésének idejét az igazságügyminiszter állapítja meg. Végrehajtásával az igazságügyminiszter és a belügyminiszter bizatnak meg.

M. i. Tekintettel az 1868:XXX. t.-c. értelmében Horvát-Szlavonországokat megillető autonómiára, a jelen törvény hatálya a társországok területére ki nem terjeszthető. A javaslat 52. §-ának 1. bekezdése, úgy mint a btk. 5. §-a, akként van szövegezve, hogy a törvény hatálya a magyar állam területének összes

egyéb részeire ki fog terjedni. Kiterjed tehát Fiume városára és kerületére is.

A javaslat hatályba lépéséhez rendeletek kibocsátására és intézmények létesítésére van szükség; a hatályba lépés idejét tehát magában a törvényben célszerűen meghatározni nem lehet s azzal az igazságügyminiszter bízandó meg.

A végrehajtás, tekintettel a közigazgatási hatóságok bíraskodására, valamint a fiatalok büntetések javító nevelésére, a próbára bocsátottak ellenőrzésére, a fölfüggesztett büntetések nyilvántartására, a belügyminiszter jogkörébe is tartozik és így a végrehajtás az igazságügy- és a belügyminiszter föladata. (Ig. J. T. VII. 705.)

Jegyzetek. 1. A jelen törvény 1. és 2. fejezetének (1—35. §§) életbeléptetése különböző intézmények létesítésétől és rendeletek kibocsátásától függ. Ez a két fejezet tehát egyelőre, amíg az igazságügyi és belügyminiszterek a szükséges munkálatokat el nem készítik, hatályba nem lép. Ellenben a törvény további rendelkezései (36—51. §§), amelyek a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi pörrendtartás némely §§-t megváltoztatják, illetőleg kiegészítik, a törvény kihirdetése után azonnal életbeléptethetők.

2. Az anyagi büntetőtörvényekre vonatkozó új rendelkezések hatálybalépésének napjától kezdve fölmerül a kérdés, hogy e rendelkezések mennyiben alkalmazhatók azokra a büntetendő cselekményekre, amelyek a jelen törvény hatálybalépésének napja előtt követték el, s az eddigi törvény szerint vagy nem büntetendők, vagy más föltételek alatt, illetőleg más büntetésekkel büntetendők, mint aminőket a jelen törvény megállapít. E kérdésre a btk. 1. és 2. §-a adják meg a választ.

3. A btk. 1. §-a szerint büntettet vagy vétséget csak az a cselekmény képez, amelyet a törvény annak nyil-

vánit. Ha tehát a cselekmény elkövetésekor még nem volt hatályban az a törvény, amely a kérdéses cselekményt büntetendőnek nyilvánítja: emiatt az utóbb hatályba lépett törvény alapján senki sem büntethető. Eszerint pl. kerítés miatt a jelen törvény 43—47. §§ alapján csak az büntethető, aki az e §§-ban meghatározott büntettet vagy vétséget a törvény hatálybalépésének napja után követte el. Ugyanez áll a csaiás vétségének kísérletét illetőleg is.

4. A btk. 2. §-a szerint, ha a cselekmény elkövetésétől az ítélethozás napjáig különböző törvények, szabályok v. gyakorlat léptek hatályba: ezek közül a legenyhébb alkalmazandó. E rendelkezés folytán a jelen törvény hatálybalépése előtt elkövetett cselekmények, amennyiben azokra e törvény rendelkezései kiterjednek, részint az elkövetéskor főnnálló, részint az időközben hatályba lépett új törvény alapján bírálандók el. A kérdés mindegyik esetben az, hogy melyik az enyhébb törvény. Így pl. a 36. §, mely a viselt hivatal elvesztésének kimondását a bíró belátására bizza, enyhébb, mint a btk. alapján kifejlett gyakorlat. A 48. § s a 49. § 1. bek.-e, melyek a lopás minősítését és normális büntetését határozzák meg, enyhébbek, mint a btk. 334. és 340. §§. Végre a tulajdon elleni kihágásról szóló 51. § enyhébb, mint a ktk. 126. §-a. Amennyiben tehát valaki az új törvény hatálybalépése előtt elkövetett ily cselekmény miatt e törvény hatálybalépése után kerül a btöbíróság elé: irányában az új törvény rendelkezései alkalmazandók. Ellenben a pénzhamisításra vonatkozó 39—42. §§ annyiban súlyosabbak a btk. 203., 204., 207. és 208. §§-nál, amennyiben az egy- és ötkoronás váltópénz hamisítását is büntettként rendelik megbüntetni, — míg a büntetés fokozatai tekintetében az új törvény részben enyhébb, mint a btk.

Ehhez képest ez esetet illetőleg részint az új, részint a régi törvény alkalmazandó. Föltétlenül súlyosabb az új törvény 49. §-ának 2. bek.-e a btk. 340. §-ánál, minél fogva az ebben meghatározott esetekben csak azokra alkalmazható 10 évi fegyházbüntetés, akik a lopást a jelen törvény hatálybalépte után követték el.

A csalás fogalmát az új 50. § a Btk. 379. §-ával szemben bizonyos mértékig kiterjeszti. Ez a fogalommeghatározás tehát súlyosabb rendelkezés, mint a btk. 379. §-a. Még szembetűnőbb az eltérés a csalás üldözhetésének feltétele tekintetében, amennyiben az új törvény szerint a csalás rendszerint hivatalból üldözendő. E törvény tehát csak azokra az esetekre alkalmazható, amelyek annak életbeléptetése után követték el.

TARTALOMMUTATÓ.

I. FEJEZET.

A büntetés föltételes fölfüggesztése.

	Oldal
1. Bevezetés	3
2. A büntetés föltételes fölfüggesztésének föltételei és korlátai (1. és 2. §.)	10
3. A büntetés fölfüggesztésének szabálya, ha a próbaidő eredményesen telt le (3. §.)	28
4. A fölfüggesztett büntetés végrehajtása (4. és 5. §.)	32
5. A büntetés fölfüggesztésének szabályai, ha a próbaidő alatt indított eljárás eredménytelen maradt (6. §.)	42
6. A mellékbüntetés szünetelése a fölfüggesztett büntetés folyása alatt (7. §.)	43
7. A kihágás miatt kiszabott büntetés fölfüggesztése (8. §.)	44
8. Eljárás a büntetés fölfüggesztése tárgyában:	
a) A büntetés fölfüggesztésére hivatott bíróság (9. §.)	45
b) A fölfüggesztés tárgyában használható orvoslatok (10. és 11. §.)	49
c) A fölfüggesztett büntetés végrehajtása újrafölvétel nélkül (12. §.)	53
d) A próbaidő leteltének bírói megállapítása (13. §.)	56
e) A fölfüggesztett büntetés nyilvántartása (14. §.)	56

II. FEJEZET.

A fiatalokorra vonatkozó rendelkezések.

1. Bevezetés	57
2. Eljárás a gyermekkoruakkal szemben (15. §.)	64
3. Eljárás a bűnv. felelősségre nem vonható fiatalokorakkal szemben (16. §.)	67
4. A bűnv. felelősségre vonható fiatalokorak ellen tehető intézkedések (17. és 18. §.)	73
5. Dorgálás (19. és 20. §.)	78

	Oldal
6. Próbarabocsátás (21—23. §.)	83
7. Javító nevelés (24. és 25. §.)	88
8. Fogház és államfogház (26—29. §.)	94
9. A kísérleti kihelyezésre s a föltételes szabadon- bocsátásra vonatkozó közös rendelkezések és a fölügyelő hatóság (30. és 31. §.)	105
10. Huszadik évét be nem töltött egyén büntetése halál és életfogytig tartó fegyház esetén (32. §.)	109
11. Kihágás esetén követendő szabályok (33. §.)	111
12. Eljárási szabályok (34. és 35. §.)	114

III. FEJEZET.

A mellékbüntetésre és az elkobzásra vonatkozó rendelkezések.

1. Foglalkozástól való eltiltás és a viselt hivatal elvesztése (36. §.)	117
2. Elkobzott tárgyak hova fordítása (37. és 38. §.)	120

IV. FEJEZET.

Egyes büntetendő cselekményekre vonatkozó rendelkezések.

1. Bevezetés	122
2. A pénzhamisítás:	
a) Minősítés és büntetés (39. és 40. §.)	123
b) Hamis- vagy hamisított pénz csalárd használata (41. és 42. §.)	127
3. Kerítés:	
a) Általában	128
b) Egyszerű kerítés (43. §.)	131
c) Kerítés bordélyház részére és jogtalan visszatartás bordélyházban (44. §.)	139
d) Minősített kerítés (45. §.)	145
e) A kerítés büntetése és kerítés külföldi bordélyház részére (46. és 47. §.)	151
4. A lopás (48. és 49. §.)	154
5. A csalás:	
a) A csalás fogalma (50. §.)	162
b) A csalás üldözésének föltétele	165
Tulajdonelleni kihágás (51. §.)	166

V. FEJEZET.

Végrehajtási záradék (52. §.)	170
---	-----

715_OGYK_000311611_04219200

Edvi Illés Károly
A büntetőnovella zsebkönyve
1908

<https://go.ogyk.hu/ogy01-000311611>

A digitalizálás az Országgyűlési Könyvtár Digitalizáló Műhelyében készült a "[DTT – Magyar Jogi Portál](#)" projekt (2017) keretében.

Attribution (CC-BY-4.0)

Nevezd meg!